

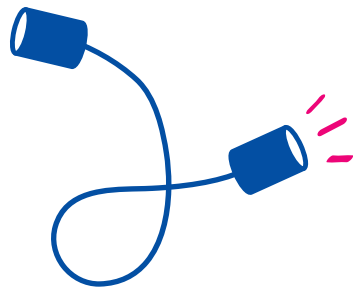

HEY FRIENDS! LISTEN UP

MỤC LỤC

CONTENTS

6 LỜI CẢM ƠN
ACKNOWLEDGEMENT

8 LỜI MỞ ĐẦU
PREFACE

14 TÁC GIẢ
AUTHORS

18 TÔI TỰ LẬP
I AM INDEPENDENT

32 TÔI CHƠI Ở TRƯỜNG
ME AT SCHOOL

48 TRÒ TƠ CHƠI
GAMES I PLAY

60 VĂN HÓA CỦA TÔI
MY CULTURE

80 VIỆC TÔI LÀM
THINGS I DO

100 NGƯỜI TÔI QUEN
PEOPLE I KNOW

118 LÀM MÀ HỌC
WORK TO LEARN

183 CÔNG CHÚNG VỚI TRIỂN LÃM
PUBLIC AND THE EXHIBITION

126 ĐIỀU TÔI HỌC
THINGS I LEARN

140 BẠN CỦA TÔI
MY FRIENDS

150 CUỘC SỐNG QUANH TÔI
LIFE AROUND ME

168 TRƯỜNG CỦA TÔI
MY SCHOOL

LỜI CẢM ƠN

Cuốn sách này không thể ra đời nếu không có 49 em học sinh trực tiếp cầm máy chụp ảnh và ghi lại những khoảnh khắc học tập, lao động và sinh hoạt từ cuộc sống thường ngày của mình. Những bức ảnh và những câu chuyện đi kèm giúp người xem có thêm những hiểu biết phong phú, trân trọng những nét đẹp văn hóa và sự đa dạng của cuộc sống qua con mắt của trẻ em các dân tộc thiểu số ở 3 tỉnh Lào Cai (H'Mông), Ninh Thuận (Chăm và Raglai) và Đắk Nông (M'Nông). Cảm ơn các em đã mở lòng để chia sẻ những câu chuyện sinh động và thú vị của mình.

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn sự ủng hộ, giúp đỡ và tham gia của các phụ huynh học sinh, 14 thanh niên tình nguyện và Ban giám hiệu cùng các thầy cô giáo tại 9 trường diễn ra hoạt động. Chương trình này cũng nhận được sự ủng hộ và tạo điều kiện của các cơ quan ban ngành, đoàn thể và lãnh đạo các cấp tại Lào Cai, Ninh Thuận và Đắk Nông, nơi chương trình được thực hiện. Chúng tôi rất trân trọng những hỗ trợ này.

Xin gửi lời cảm ơn các chuyên gia, các nhiếp ảnh gia, các nhà báo và cán bộ của Tổ chức Oxfam tại Việt Nam và Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (ISEE) đã góp sức đưa "Tớ kể bạn nghe" đến với đông đảo người đọc.

Xin đặc biệt cảm ơn sự hỗ trợ quý báu về tài chính và đồng hành của Cơ quan phát triển quốc tế Thụy Điển (SIDA) trong chương trình này.

ACKNOWLEDGEMENT

The book is made possible by 49 ethnic minority pupils actively involving in the process and taking photographs to capture their daily activities. They help viewers understand more about the life of ethnic minority children in 3 provinces: Lao Cai (H'Mong), Ninh Thuan (Cham and Raglai) and Dak Nong (M'Nong), appreciate the beauty of every culture and the diversity of life. Thank you for opening up your hearts and tell us your lively stories.

Our sincere thanks are for the support and facilitation of the parents, 14 local youth and teachers of 9 schools participating in the program. The program also receives support and facilitation of local authorities in Lao Cai, Ninh Thuan and Dak Nong, where this project was implemented. We would like to thank them for their efforts.

Special thanks to anthropology experts, photographers, journalists and staff of Oxfam in Vietnam and Institute for Studies of Society, Economy and Environment who have been working very hard to bring the book to public.

We would like to send our gratitude to Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA), for their companionship and financial support for the whole program.

LỜI MỞ ĐẦU

Khi tôi xem các tấm ảnh mà các học sinh chụp, đọc các câu chuyện các em kể, tôi có một cảm xúc rất đặc biệt không những về khả năng chụp ảnh đẹp của các em, mà khả năng quan sát và cảm nhận tinh tế những điều xảy ra xung quanh mình.

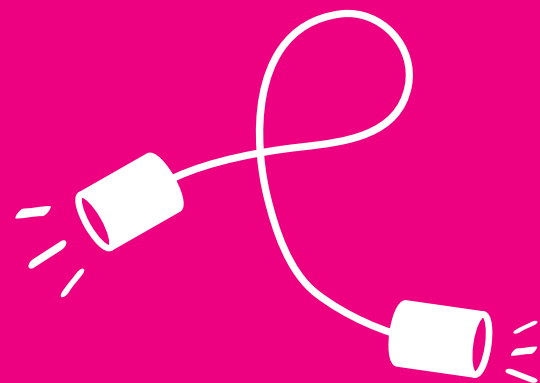
Tôi nhớ có em chụp ảnh một bạn đến chăm sóc bà ốm, và nói rằng khi bà khỏe bà chăm sóc mình, khi bà ốm thì mình chăm sóc bà - một tình yêu tự nhiên, một trách nhiệm của con trẻ. Đó chính là các giá trị nhân văn mà con em chúng ta đang thực hành.

Có em chụp hình hai bạn đang cho đất vào bầu ươm cây, và miêu tả chi tiết cách cho đất vào bầu ra sao, phải chọc lỗ để nước thoát ra như thế nào, rồi tưới nước, chọc lỗ bỏ hạt giống, và trồng café vào mùa mưa tháng 5-6 như thế nào. Các em còn nói làm việc này rất vui, vì “khi cho đất vào bầu thì như là được nghịch đất vậy”. Đây chính là cách các em học trong lao động, học về thời tiết nắng mưa, học về công việc của những người lớn đang làm.

Cũng có em chụp ảnh về những vấn đề xung quanh cuộc sống của mình, như nguồn nước ô nhiễm và muốn được nhà nước hỗ trợ làm sạch nước sinh hoạt để không bị đau bụng. Có em thì chụp về những người già neo đơn, có cuộc sống khó khăn trong thôn bản, và mong muốn họ được giúp đỡ, không phải sống khó khăn.

Tôi tin rằng khi xem các bức ảnh và đọc những câu chuyện trong cuốn sách này, người đọc đều nhận thấy rằng trẻ em có khả năng quan sát rất tinh tế, quan tâm đến các vấn đề xung quanh, và mong muốn được tham gia và tạo ra những điều tốt đẹp hơn cho cộng đồng và nhà trường.

Sau khi gấp cuốn sách lại, tôi mong muốn mỗi người đọc, cũng như tôi, có niềm tin vào năng lực của trẻ em và có những hành động cụ thể để các em nói lên tiếng nói của mình và tham gia trực tiếp vào giải quyết các vấn đề liên quan đến bản thân, gia đình, nhà trường và cộng đồng. Đây chính là trách nhiệm của chúng ta trong việc tạo một môi trường cởi mở, thân thiện và bình đẳng để con em mình phát triển thành những người nhân văn, tự do và chủ động trong cuộc sống.

PREFACE

When I first saw the photos and read the stories in this book, I felt something very special. The children's ability to take so many beautiful pictures, and their subtle, acute observation of the world around them, overwhelmed me.

I remember one photo that told the story of a student caring for her sick grandmother. She said that her grandma had taken care of her when she was small, so now that her grandma was sick, she would do the same for her. It was a natural love and a child's responsibility. That is the values of humanity that our children are respecting.

Another photo of two sisters preparing small bags of soil to germinate coffee included a detailed description of how to put soil in the bags, how to pierce holes in the bottom for water drainage, how to best water them for maximum growth, and how to plant coffee in the rainy months of May and June. They clearly loved the work because “putting soil into bags is just like playing a game.” Through this fun game they learn about labor, the weather, different seasons and the work that the adults are doing.

Other photos describe environmental and social issues that students are really concerned about. There are photos that talk about water pollution and the need for the state to provide clean water so local people won't get sick. There are also photos about the elderly and others who have a difficult life in the village, and the student's heart touching desire to help them live a better life.

I believe that after looking at these photos and reading the stories

in this book, the readers will gain an insight into the minds and concerns of children. They will realize just how capable children are of subtle observation, how much they care about the people and environment around them, and how much they want to be involved in decision making and the creation of a better community and better school.

After finishing the book, I hope that every reader, like me, will have a renewed faith in the ability of children. I hope these stories inspire readers to take specific action that enables the children around them to raise their voice and participate directly in decision making and problem solving in their family, school, community and own lives. This is our responsibility. To create an open, friendly and equal environment for our children, so they can develop into active citizens full of freedom and humanity.

Lê Quang Bình

Viện trưởng / Director

Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường / Institute for Studies of Society, Economy and Environment (ISEE)

TÁC GIẢ

AUTHORS

CHĂM

THUẬN BẮC, NINH THUẬN

Dương Chí Khanh

Dương Thị Kim Trang

Thuận Thị Thảo

Thành Thị Thiên Lý

Nguyễn Văn Hòa

Sấm A Huy

Thành Thị Bông

Thành Thị Hồng Hoa

Mang Dẫn

Thị Phương

RAGLAI

THUẬN BẮC, NINH THUẬN

H'MÔNG

SIMACAI, LÀO CAI

Giàng Seo Páo

Giàng Thị Chư

Hoàng Đức Vinh

Hoàng Hải Yến

Lừ Seo Sính

Lừ Thị Lánh

Lừ Văn Thắng

Sùng Ánh Nguyệt

Thào Thị Súng

Vàng Seo Hồng

Vàng Thị Mào

Vàng Thị Mây

Vàng Thị Tố Quyên

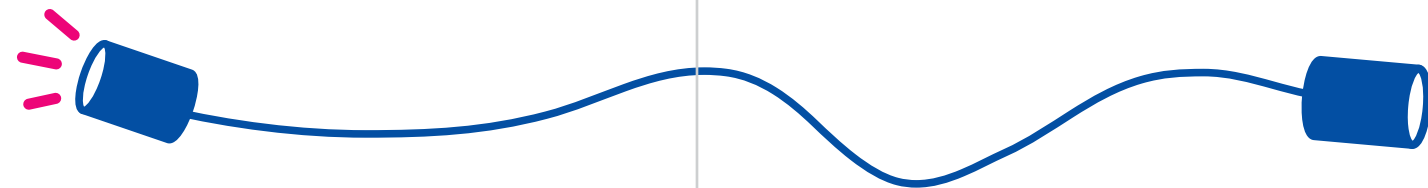
Vàng Thị Tố Uyên

Vàng Xuân Mạnh

M'NÔNG
KRONG NÔ, ĐẮK NÔNG

TÁC GIẢ
AUTHORS

H Dary   H Điệp   H En   H Hoa   H Ip   H Lê   H Mai

H Ngương   H Xen   Nguyễn Y Phi Hùng   Y Chê   Y Môn   Y Tuyên

RAGLAI
BẮC ÁI, NINH THUẬN

Đờ Thị Tuyết   Chamaléa Nhung   Chamaléa Thị Leo   Kator An

Pinăng Luân   Kator Thị Yến   Pinăng Dũng   Pinăng Thị Đào   Pinăng Thị Hậu   Pinăng Thị Mừng   Pinăng Thị Nhận

PHOTOVOICE VÀ VIỆC HUY ĐỘNG SỰ THAM GIA CỦA TRẺ EM

PhotoVoice có thể được hiểu là tiếng nói của những bức ảnh, là sự kết hợp giữa các bức ảnh do chính những người trong cộng đồng tự chụp và các câu chuyện kể của chính họ. PhotoVoice giúp những người tham gia phát huy khả năng sáng tạo và trở thành chủ thể sáng tạo.

49 học sinh đại diện cho 3 tỉnh, thuộc 4 nhóm cộng đồng dân tộc khác nhau (H'Mông ở Lào Cai, M'Nông ở Đắk Nông, Chăm và Raglai ở Ninh Thuận), đến từ 9 trường Tiểu học và Trung học cơ sở, đã cùng nhau trải nghiệm quá trình chụp ảnh và kể lại các câu chuyện gắn với từng bức ảnh, qua đó chia sẻ những suy nghĩ, mong muốn của các em về cuộc sống của mình và những người xung quanh.

Tiến trình PhotoVoice không chỉ nhấn mạnh vai trò cầm máy của từng cá nhân, mà hơn thế là tính tự chủ trong tất cả các quyết định được đưa ra. Những bức ảnh là do chính các em học sinh tự chụp, những câu chuyện là do các em tự kể. Quan trọng hơn, chụp về chủ đề gì cũng do chính các học sinh tham gia thảo luận và thống nhất. Nhờ vậy, những bức ảnh mới thể hiện rõ nét nhất, chân thực nhất và cũng đời thường nhất những khoảng khắc của cuộc sống qua con mắt của các em.

Qua 3 đợt tập huấn và làm việc, tiến trình PhotoVoice ở 3 địa phương kết thúc với 1 cuộc thi nhỏ gồm 1 triển lãm tại trường của các em và trao giải cho những bức ảnh đẹp nhất, câu chuyện hay nhất do các bạn học sinh khác, các thầy cô, phụ huynh và người thân của các em bình chọn. Những bức ảnh để trưng bày tại địa phương cũng như tại các triển lãm lớn sau đó đều do nhóm học sinh tham gia tự chọn để giới thiệu với mọi người. Chính vì vậy, khi triển lãm diễn ra, các em đã có thể tự hào nói rằng "Đây là Triển lãm của chúng em".

Với mong muốn tăng cường sự tham gia và tiếng nói của trẻ em, phương pháp PhotoVoice được lựa chọn để tạo cơ hội cho các em học sinh được chia sẻ với bạn bè, thầy cô, gia đình và cả các cơ quan, báo đài về cuộc sống xung quanh cũng như những mong muốn của chính các em. Để làm được điều đó, PhotoVoice đề cao nguyên tắc cơ bản là cộng đồng tự quyết và tự làm. Máy ảnh và các kiến thức về chụp ảnh, kể chuyện sẽ được cung cấp, sau đó, việc thực hiện hoạt động khi nào, như thế nào, ra sao... sẽ do các em học sinh thảo luận và thống nhất.

Việc đặt chữ "Tự" làm nguyên tắc xuyên suốt hoạt động giúp các em học sinh tin là mình có thể làm được, thay vì chờ đợi ý kiến từ người lớn, các em chủ động tham gia thảo luận và rất tích cực cầm máy chụp ảnh, và nhờ vậy mới có được những bức ảnh thực sự qua con mắt của các em, thay vì những điều các em nghĩ người lớn muốn thấy. Và chính chữ "Tự" đó đã cho ra những sản phẩm khiến người xem phải ngạc nhiên và trầm trồ, vì cái nhìn của trẻ về thế giới xung quanh thật độc đáo và cũng rất nhân văn, vì những câu chuyện rất thật và đầy cảm xúc. Và người xem thực sự phải công nhận: các em đã tự làm được, và đã làm rất giỏi.

Tiến trình PhotoVoice không chỉ tạo ra một triển lãm đầy màu sắc do chính các em học sinh làm nên, mà hơn thế nữa, đó là quá trình các em xây dựng niềm tin vào bản thân mình và người lớn xây dựng niềm tin vào các em. Triển lãm sẽ có thể kết thúc, nhưng những bức ảnh của các em vẫn còn đó, như những bằng chứng và cũng là động lực để các em tin và tiếp tục "tự" làm được nhiều việc khác. Các em đã đưa tiếng nói của mình đến với rất nhiều người, và để tiếng nói đó có thể đi xa hơn, rộng hơn, thì sẽ cần những người lớn tiếp tục tin tưởng vào các em và để các em có cơ hội tiếp tục hành trình "tự" của mình.

PHOTOVOICE AND PROMOTING CHILDREN'S PARTICIPATION

PhotoVoice can be defined as the voice of the photos. It is a combination of photos taken by the people of a community so as to share their own stories. PhotoVoice helps participants develop the ability to become the subject of creation.

49 students from three provinces, 4 ethnic minority groups (H'Mong living in Lao Cai, M'Nong living in Dak Nong, Cham and Raglai living in Ninh Thuan) and 9 schools, took part in the PhotoVoice project to capture their daily life activities and tell stories associated with each photo, thereby sharing their thoughts about life and people around them.

PhotoVoice's process not only emphasizes the individual role of participants who hold the camera, but also promotes independence in making decisions. The photos were taken and the stories were told by the children themselves. More importantly, the subject matter of what they should capture, was also discussed and agreed upon by all of the students involved. Thus, the photos showed moments of daily life with the sharpest and most realistic view through the eyes of children.

After 3 training courses on photo taking and story-telling techniques, the PhotoVoice process in 3 provinces ended with small exhibitions at the children's schools and local contests with the award for best photos and stories voted by the students' classmates, teachers, parents and relatives. The displayed photos at local schools as well as at major exhibitions in the cities were chosen by the children themselves to introduce to everyone. Therefore, they were able to say proudly "This is our exhibition" when the exhibition took place.

With the desire to enhance the participation and voice of children, the PhotoVoice method was selected to provide an opportunity for the students to share with their friends, teachers, families and agencies, images about life around them as well as their interests. To do that, PhotoVoice upheld the basic principle of self-determination. Camera and knowledge on photographic story-telling will be provided, then, the decision of when and how to operate activities, what to capture, were discussed and agreed upon by the children.

Use of the word "BY ONESELF" as the principle of every activity, helped the students believe that they could do it all by themselves. Instead of waiting for comments from adults, they actively participated in discussions and actively held the camera to capture the topics they had agreed on. Because of that, the pictures brought out a new perspective through the children's eyes, rather than the point of view of what the adults would want to see. And it was the word "By oneself" that created the end result, making people admire in awe as the children's perspective on their surrounding lives was really unique and full of humanity; and the stories are very real and full of emotion. Viewers, after watching the exhibition, had no choice but to admit: the children did it by themselves, and they did it very well.

The PhotoVoice process not only created a colorful exhibition, but rather, it was a process for the children to build confidence in themselves and for adults to believe in their children's abilities. The exhibition is over, but the photos of the children are still here, as evidenced by the motivation they have to continue to believe and do other things by themselves. They deliver their voice to so many people, and to make it go farther and wider, they will need the adults to continue believing in them and provide opportunities for them to continue the journey of self-determination.

**TỜ
TỰ LẬP**

I AM INDEPENDENT

Tác giả / Author: Dương Thị Kim Trang
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường Tiểu học Bình Nghĩa
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Binh Nghia Primary School, Thuan Bac
district, Ninh Thuan province

Các em học sinh lớp 2C đang ăn cơm trưa ở tại trường Tiểu học Bình Nghĩa. Vì học 2 buổi/ngày nên các em ở lại trường ăn trưa và học. Khi một ngày ở trường bác nấu ăn và các cô sẽ nấu những món ăn như là món thịt kho, trứng chiên, trứng kho, canh chua... Nhà trường nghĩ rằng muốn các em học hành tiến bộ nên trường đã xây bếp ăn. Và còn nhiều điều mà nhà trường đã làm trong năm học 2013 như là hòn non bộ, thư viện xanh và còn xây thêm hai lớp học nữa. Em rất thích bức ảnh vì trong năm học 2013 nhà trường đã làm rất nhiều điều mà chúng em rất thích. Em mong rằng nhà trường sẽ làm điều mới lạ hơn nữa.

In this photo the students of Class 2C are having lunch at Binh Nghia Elementary school. Because they have classes twice a day, they stay at school for lunch. When they are at school, the cook and teachers prepare such dishes as braised pork, omelets, braised eggs and sour soup. The school wants the students to progress, and so it built a cafeteria. The school worked on many other things in the 2013 school year, such as a bonsai garden, green library and two extra classrooms. I really like this photo because in the 2013 school year, my school did many things that we love. I hope that our school will continue to do new and interesting things.

Tác giả / Author: Vàng Xuân Mạnh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Bạn Dơ và bạn Thắng lớp 5A đang gấp chăn buổi sáng ở trường bán trú Mản Thẩn. Các bạn nhà xa cách trường từ 2-3 km nên phải ở lại bán trú. Ở trường có 20 bạn phải ở bán trú. Cứ mỗi buổi sáng các bạn dạy là gấp chăn gọn gàng, việc gấp chăn do các bạn tự ý thức dưới sự chỉ bảo của giáo viên. Chăn màn, giường được nhà trường cung cấp. Việc ở lại bán trú do các bạn thích, ở bán trú được ăn cơm và 200.000 vào cuối năm học. Ở bán trú có người phục vụ nấu ăn, các bạn không phải nấu, khi học xong chỉ tham gia phụ giúp. Chúng em thích ở bán trú hơn vì được tiền, học đều hơn và sẽ được điểm cao, tối có thời gian học, được thầy cô hướng dẫn làm bài. Nếu cô giáo không hướng dẫn thì chúng em viết thư cho vào hòm thư để thầy cô hiệu trưởng phản ánh lại với giáo viên. Nếu giáo viên tức hay trù dập sẽ thay cô giáo khác.

Do and Thang from Class 5A are folding their blankets in the morning at Man Than boarding school. Their houses are 2-3 kilometers from the school - that's why they sleep in the boarding school. At our school, around 20 students stay overnight in the boarding area. Every morning after they wake up, they neatly fold their blankets. They do this from their own sense of responsibility under the guidance of the teachers. Blankets, nets and beds are provided by the school. It is their choice to stay over in the boarding house. Here they get to eat, and at the end of the year they receive 200,000 dong. People serve them meals, so they do not have to cook. They only have to help out after school. We prefer to stay in the boarding house because we receive money and go to class more frequently and consequently get better grades. In the evenings we have time to study under the instruction of our teachers. If a teacher does not instruct us then we will write a letter and put it in the mailbox so that the principal can give feedback to that teacher. If the teacher gets to angry with us or bullies us, he or she will be replaced by another teacher immediately.

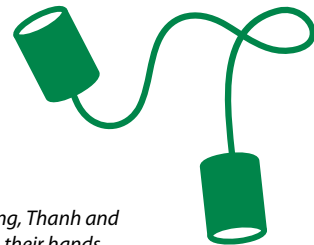
Tác giả / Author: Dương Thị Kim Trang
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Binh Nghia Primary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Các bạn đang lấy nước để rửa tay trước khi ăn cơm, bạn Chương, Thành và Mai. Bạn Chương học lớp 2G còn Thành học lớp mẫu giáo, Mai chưa đi học. Bạn Chương 7 tuổi rồi, còn Thành 4 tuổi, bạn 2 tuổi. Các bạn cầm xô để lấy được nước trong bể, bể không có nước nhiều nên các bạn mới dùng xô để lấy nước.

Cái bể thì gần ở nhà các bạn, gần nhất là nhà bạn Chương, cái xô đựng nước được các bạn buộc dây vào để khi thả xuống thì dễ lấy nước hơn. Mặc dù là bể không nhiều nước và không được sạch lắm, nhưng các bạn vẫn lấy nước để dùng, khi lấy nước các bạn cố tránh không cho những đồ bẩn rơi vào bể nước để cho bể được sạch hơn.

In this photo my friends Chuong, Thanh and Mai are getting water to wash their hands before eating. Chuong is in Class 2G while Thanh is in kindergarten. Mai does not go to school yet. Chuong is 7 years old, Thanh is 4 years old and Mai is 2 years old. The tank is located near their houses, and nearest of all to Chuong's house.

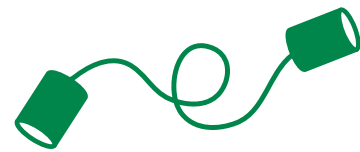
They are holding a bucket to draw water from the tank. There is not much water in the tank, so they have to use a bucket to get it. They have attached a string to the bucket to make it easier to drop down and pick up water. Even though the tank does not hold much water and is not so clean, they still draw water from it for everyday use. When drawing out water, they try to not make dirt fall into the water tank so as to keep it relatively clean.

Tác giả / Author: Lưu Thị Lánh
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn,
 Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai
 province

Em chụp các bạn đang rửa cặp lồng ăn cơm ở nhà bán trú của trường. Các bạn tự rửa cặp lồng ăn cơm của mình sau khi ăn cơm xong vì nhà trường quy định bạn nào ăn xong tự rửa. Sau khi rửa xong lớp nào để vào tủ bát của lớp đấy. Mỗi ngày rửa 3 lần sau khi ăn. Buổi trưa thì 11h30 được nghỉ ăn cơm. Cơm được nhà trường cấp phát cho học sinh. Mỗi bữa đến giờ ăn cơm do cô nấu, chia cho từng học sinh. Sau khi rửa các âu cơm xong đi chơi đến giờ học lại về học. Tất cả các bạn không ai nghỉ học. Qua bức ảnh muốn nói lên mỗi bạn học sinh nên tự giác hơn nữa trong các buổi sinh hoạt của bán trú.

I took this photo of my friends washing their tin food containers after lunch at the school boarding house. We wash our own food containers after meals because the school says we have to. After washing them, we put them back into the cabinet in each of our classrooms. Each day we wash three times after eating. At noon, we get a break to eat from around 11:30. The school provides meals to its students. Our teacher serves the food she makes to each of us. After washing our containers, we get to play in the yard for a while, then we go back to class. None of my friends miss school. Through the photo I want to say that each student should be more proactive in the everyday activities of the boarding school.

Khi ngủ dạy các bạn tự gấp chăn, đánh răng rửa mặt, ăn cơm xong thì đi học.

Cô Pi ở trường nấu cơm sáng. Khu nội trú có 20 bạn ở lại, bên nữ cũng ở sát bên nam và số học sinh cũng như bên nam. Đến 11h30 chúng em được ăn cơm, cơm ngon vì có thịt, đậu, rau, nếu mà ăn chưa no thì bảo cô có thể lấy thêm. Ở bán trú có rất ít bạn ngủ, vì các bạn nhớ nhà, nhưng mà nhà ở xa, nếu đi về sợ bị bắt cóc, bắt đi Trung Quốc, sợ ma, sợ người lớn, có người lớn lừa mình.

Cuối tuần thứ 6, được nghỉ học thì về nhà, về đến nhà chưa tối nên chúng em rất vui. Sáng thứ 2 bố mẹ lại đưa đi học. Cũng nhiều khi cuối tuần chúng em không về vì mưa. Ở bán trú có nhiều bạn, đồng vui, rồi lại có cô nấu ăn nên chúng em thấy rất vui, khi về nhà cũng lại nhớ khu bán trú, chỗ ngủ của mình.

Tác giả / Author: Hoàng Hải Yến
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
 Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Primary Boarding School
 Simacai district, Lao Cai province

On waking up, my friends fold their blankets themselves, then brush their teeth and wash their faces before eating breakfast and going to school. At school Mrs. Pi makes breakfast. About 20 of us stay in the boarding house. The girls' room is right next to the boys', and the number of girls is also around the same. At 11:30 we have lunch. Lunch is very good because there are tofu, meat and vegetable, and if we are not full we can ask the teacher for more. Only a few students sleep in the boarding house, because most children get homesick, but our houses are far from school, and we are afraid of being kidnapped on the way home and taken to China. We are also afraid of ghosts and of being tricked by adults. At the end of the week on Friday, we go home. It is still light outside when we get home, so we are very happy. On Monday morning our parents take us back to school. Often we cannot go home on the weekend because of rain. Staying at the boarding house is a lot of fun - there are many friends and a teacher who cooks for us, so we are very happy. When we are at home, we also miss the boarding house and our sleeping area.

Tác giả / Author: Lưu Thị Lánh

Dân tộc / Ethnic: H'Mông

Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Em chụp bạn Đông, Chư, Dùa, Ghénh, Núng, Làn trong phòng nữ tại khu bán trú. Các bạn đang ăn cơm trong phòng. Các bạn ăn cơm với đậu phụ. Cơm được cô Hoàng Thị May nấu ăn và chia cho các em, bọn em có thể mang cơm vào phòng ngủ để ăn. Phòng của các bạn có 9 người ngủ chung. Trong phòng ngủ mỗi bạn có một cái giường. Sau khi ăn cơm chiều xong các bạn đi chơi đến gần tối thì về học. Các bạn không đi xa, thỉnh thoảng đi lên núi chơi. Thời gian học buổi tối là 8h đến 9h rồi nghỉ, sau đó các bạn đi ngủ. Các bạn này có người học khá, có người học bình thường. Trong số đó có bạn rất chăm chỉ học tập, có bạn còn mãi chơi. Những ngày được nghỉ bạn nào cũng rất chăm chỉ giúp việc gia đình. Em muốn nói với các bạn là các bạn ơi hãy dành thời gian học tập nhiều hơn nữa.

I took this picture of my friends Dong, Chu, Dua, Ghenh, Nung and Lan eating in the girls' room of the boarding area. They were eating rice with tofu. The rice had been prepared by our teacher, Mrs. Hoang Thi May, and divided among us. We were allowed to take the rice back to our bedroom to eat. In our room, 9 students share the sleeping space. Each of us has her own bed. After finishing dinner, we go out to play until dusk, then return to do homework. We usually do not go very far, but sometimes we go up to the mountains to hang out. Evening study time is from 8pm to 9pm; after that we rest and go to bed.

Among these friends, some are very good at schoolwork, while others are just average. Some study very hard while others prefer to play. On our days off, all of us work very hard to help our families at home. I want to tell my friends that they should spend even more time studying.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản
Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Bạn Trá và mẹ đang giặt quần áo. Bạn Trá giúp mẹ giặt quần áo ở gần nhà thì rất tiện cho gia đình. Bạn Trá biết giặt quần áo từ lúc còn rất nhỏ, chắc mới 6 - 7 tuổi biết giặt rồi. Bạn Trá thường xuyên giúp bố mẹ nấu cơm, giặt quần áo, lấy củi về nhà và những việc nhẹ ở trong gia đình. Các bạn học cấp 2 đến thứ bảy, chủ nhật hay về giúp gia đình như bạn Trá. Em thấy giặt quần áo vào mùa đông rất vất vả. Mùa đông nước rất lạnh và buốt, tê cả bàn tay. Em mong làm sao các bạn và em có thể làm một cách nào đấy để không vất vả như vậy.

In this photo my friend Tra and her mother are doing laundry. Tra helps her mother wash clothes near their house. This is very convenient for the family. Tra learned to do laundry at a very young age, maybe around 6 or 7. Tra often helps her parents cook, wash clothes, collect firewood and do other light tasks around the house. We are attending secondary school, so on Saturdays and Sundays we often go home to help our parents as Tra does. Washing clothes in winter is very hard. The water then is freezing; it makes my hands numb. I wish my friends and I could do something to make it less difficult.

Tác giả / Author: Hoàng Hải Yến
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang sửa xe đạp ở trường và ở bán trú. Các bạn ấy đều 11 tuổi. Tên của bạn đang sửa xe đạp đó là bạn Si lớp 5B, đó là xe của bạn, còn các bạn ở cạnh Si để sửa giúp. Bạn ấy còn cho tất cả các bạn được đi xe của bạn ấy. Có khi bạn còn cho các thầy cô giáo đạp xe của mình nữa. Buổi sáng ra chơi bạn không đạp, bạn để học xong thể dục mới đi xe đạp, tối bạn ngủ bán trú, bạn lấy xe đi cất cẩn thận. Nếu bạn đi về nhà, bạn ấy sẽ tự đạp đi. Em chụp bạn vì em thấy bạn đi xe và sửa xe, em rất thích được đi xe đạp.

I took this photo of my friends fixing a bike in the boarding area at school. My friends are all 11 years old. The name of the boy fixing the bike is Si. He is in Class 5B. This is his bicycle, and his friends are helping him fix it. He lets all his friends ride his bicycle. Sometimes he even lets the teachers ride his bicycle. He does not ride it during the break in the morning, but waits until after physical education class in the afternoon to ride. He stays at the boarding house, so he carefully puts his bicycle away. When he goes home, he rides the bike. I took this picture of him because I saw him riding and fixing his bicycle, and I would really love to ride a bicycle too.

Bạn Pinang Thị Hấm học lớp 7A trường Nguyễn Văn Linh đang dọn vệ sinh ở khu nội trú. Bạn Hấm rất siêng năng dọn dẹp vệ sinh, các bạn khác có làm nhưng rất ít, khi bạn làm thì lại đứng nhìn. Tuy ở xa nhà nhưng bạn rất cố gắng học tập phần đầu để trở thành con ngoan trò giỏi cháu ngoan Bác Hồ. Nhờ sự phấn đấu nên bạn đạt

được rất nhiều thành tích trong học tập. Em rất thích bạn Hấm ở đức tính siêng năng và chăm chỉ. Đến sách vở của bạn cũng rất gọn gàng, ngăn nắp. Buổi sáng khi ngủ dậy bạn học bài xong rồi quét dọn nhà cửa, gấp chăn màn, đánh răng rửa mặt và chuẩn bị sách vở để vào lớp học.

Qua bức ảnh này em nói lên, các bạn ở nội trú và toàn trường phải học tập theo tấm gương sáng của bạn Hấm.

When I took this photo my friend Pinang Thi Ham from Class 7A at Nguyen Van Linh school was cleaning up the boarding area. Ham was cleaning diligently; other children were cleaning too, but not as well as she was. As she worked, they stood around and watched. Despite living far from home, she still studies hard and strives to be a good daughter, an excellent student and a good child of Uncle Ho. Thanks to her efforts, she has made many great academic accomplishments.

I really like Ham because of her diligence and hard work. She even keeps her books and notebooks organized neatly. In the morning when she wakes up she reviews her homework, then she cleans up the house, makes her bed, brushes her teeth and washes her face. Then she prepares her books for class.

Through this photo, I want to encourage everyone at our school to follow the shining example of Ham.

Tác giả / Author: Pinăng Dũng
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Tuan province

My friend Thanh Thi Xuong, 14 years old, is washing dishes at home. She is fond of learning, and for 7 consecutive years has been an advanced student. There are 6 people in her family; they are categorized as a poor household. Both her parents work for other families, all year round, doing anything people hire them to. In addition to taking care of her younger siblings, Xuong also cares for her grandmother. This year her grandmother is about 90 years old. In spite of being poor, they all go to school regularly. Her house does not have any pets, except for a dog and a cat. There is no fence around her house, so sometimes cows and goats come by and eat their plants. The house was made out of large bricks, and now it is very run down with many holes. Her parents cut a sack in half and use it to block the wind at the windows. If they cannot manage to get food, people living nearby will bring them some. I hope Xuong will try her best and continue to succeed at school, and I hope people will pay more attention to the plight of poor people, and help them to live a better life."

Tác giả / Author: Sấm A Huy
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường Tiểu học Bình Nghĩa,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Binh Nghia Primary School
Thuan Bac district, Ninh Tuan province

Bạn Thành Thị Xường, 14 tuổi, đang rửa chén tại nhà. Bạn là người hiếu học, 7 năm liền đều là học sinh tiên tiến. Gia đình bạn gồm 6 người, thuộc diện hộ nghèo. Bố mẹ đều đi làm thuê, quanh năm suốt tháng, ai muốn gì thì làm đó. Bên cạnh chăm sóc cho các em, Xường còn chăm sóc bà nội. Năm nay bà nội khoảng 90 tuổi. Dù nhà nghèo nhưng các em đi học đều đặn. Nhà bạn không nuôi gì, ngoài hai con chó và mèo. Nhà không có hàng rào nên có khi bò, dê đi vào nhà ăn hết đồ gia đình trồng. Nhà xây bằng tấp lỏ bây giờ đã xuống cấp có nhiều lỗ thủng và cũng không có cửa sổ. Bố mẹ bạn lấy bao cát làm đôi để chắn gió ở cửa sổ. Nếu không xoay sở được đồ ăn thì những người ở gần đó có gì đều đưa qua cho.

Em hi vọng bạn Xường sẽ cố gắng phát huy thành tích của mình, hi vọng mọi người sẽ quan tâm, chăm sóc nhiều hơn đến người nghèo để họ có được cuộc sống tốt đẹp hơn.

TỜ CHƠI Ở TRƯỜNG

ME AT SCHOOL

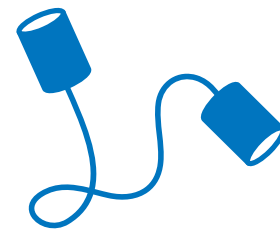

Trò chơi rồng rắn lên mây là một trò chơi rất vui. Bạn Phương lớp em đóng vai con quạ, bạn Mi đóng vai gà mẹ, còn bạn cuối cùng là bạn Mỹ đóng gà út và các bạn khác là đàn gà. Nếu như nhân vật con quạ mà bắt được con gà út cũng là bạn cuối cùng ở đằng sau thì con gà đó sẽ là bữa ăn của con quạ. Các bạn lớp em đều hòa đồng với nhau lắm, cũng có lúc hay giận nhau, ghét nhau nhưng cũng có lúc yêu thương nhau. Em chụp ảnh này, và em thích nó, nó cho em nói ra sự đoàn kết của lớp, thương yêu lẫn nhau. Cũng có những điều thú vị làm cho con người ta có tinh thần hơn vì các trò chơi dân gian như là: Rồng rắn lên mây, mèo đuổi chuột, chơi cướp cờ...

Dragon-and-snake-up-to-the-cloud (Follow-my-leader) is a very fun game. Phuong from my class played the crow, Mi played the mother hen and My played the youngest chicken, while the other girls played chickens. If the crow character catches the youngest chicken, which is the last person in the line, then that chicken becomes the meal of the crow. All my classmates get along well with one another. Sometimes we get mad and hate one another, but usually we love one another very much. I took this photo, and I like it, because it shows the spirit of solidarity among our classmates, how we love one another. Many other interesting things lift our spirits, such as folk games like dragon-and-snake-up-to-the-cloud, cat-catching-mouse, capture-the-flag and so on.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang thi nhảy bao bố do huyện tổ chức chào mừng ngày 26/03. Tổ chức thi ở hội trường, có 6 trường thi, mỗi trường lựa chọn 1 bạn. Trường em có bạn là Giàng Seo Dơ lớp 8A thi, có nhiều khán giả cổ vũ xung quanh các bạn nhảy bao bố. Ngoài nhảy bao bố ra còn thi kéo co, đẩy gậy. Những bạn đi là do nhà trường chọn không phải xung phong. Em cảm thấy khi chụp bức ảnh này thể hiện sự vui mừng của các bạn thi nhảy bao bố. Qua bức ảnh này em muốn nói rằng khi nào được đi thi thi hãy cố hết sức để được đạt giải nhất.

I took this photo of my friends competing in a sack race organized by the district to welcome the anniversary of 26 March. The game was organized at the district hall with the participation of 6 schools. Each school selected 1 student. From my school, Giang Seo Do from Class 8A competed. Many spectators cheered the jumping-sack contestants on. In addition to the sack race, there were also tug-of-war and pole pushing. The contestants were all chosen by their schools. I feel that this photo shows the happiness of the contestants in this sack race. Through this photo I want to say that if you are chosen to participate in a game, try your best to take first place.

Tác giả / Author: Thành Thị Hồng Hoa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Sân dành cho bóng đá trường em không có cỏ và lại thiếu bóng mát. Nhưng các bạn vẫn cố gắng chơi vì các bạn biết rằng trường em thuộc vùng sâu vùng xa nên chưa đủ chi phí để đáp ứng yêu cầu của các bạn được nên các bạn không muốn đòi hỏi thêm. Các bạn thường chơi đá bóng vào giờ ra chơi và giờ tập thể dục. Vào ngày gần thi diễn kinh thì các bạn lại dành thời gian nhiều hơn để luyện tập chuẩn bị cho cuộc thi. Vì sự đam mê và ước mơ được đi thi và được giải mang về, các bạn rất cố gắng luyện tập thật nhiều để đạt kết quả cao. Em rất thích bức ảnh này vì các bạn học sinh đã rất dũng cảm và kiên trì đấu đấu với khó khăn và các bạn đã vượt qua những khó khăn đó.

My school's football stadium does not have grass or shade. But my friends still play because they understand that our school is in a remote area and therefore cannot afford to meet all of their requirements. They do not ask for more. They often play football during recess and gym time. On the days leading up to a running competition they will spend more time practicing for the competition. Because of their passion and dream to compete and bring medals back to our school, they practice a lot. I like this photo because the children are very brave and patient in overcoming these hardships.

Tác giả / Author: Thị Phương
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Em chụp hình này là các học sinh đang đánh bóng chuyền. Lúc đó là thứ 3, tập thể lớp 93- 94 đi tập thể dục. Mấy bạn học môn này không bao giờ chán nản, còn rất thích môn thể dục nữa. Các bạn còn viết thư cho thầy tổng phụ trách là một tuần tập thể dục hai ngày, nhưng thầy tổng phụ trách không đồng ý. Thấy còn nói, thầy cô không có rảnh, thầy cô còn dạy các lớp khác. Một tuần chỉ có sáu ngày mà dạy đến mười lớp, mà còn đi họp này kia nữa. Cho nên thầy không đồng ý với ý kiến của các bạn. Nhưng các bạn cũng thông cảm, hàng tuần các bạn đến chơi bóng chuyền. Em thích bức ảnh này vì các bạn cố gắng học tập, các bạn chuyên tâm học hơn chuyên tâm chơi. Em mong các bạn khác cũng như các bạn vậy. Không nên chơi mà bỏ học. Việc chơi là giờ mình rảnh, không nên chơi 24/24.

I took this picture of my schoolmates playing football. It was a Tuesday, and classes 93 and 94 were in PE class. My friends never get bored of this class; they love PE very much. They even wrote a letter to the chief supervisor to ask for PE class twice a week, but the chief supervisor did not agree, telling them that the teachers did not have enough time, as they still needed to teach other classes. There are only 6 days in each school week and 10 classes to teach; they also need to go to meetings and do other things. But they are very sympathetic towards us, and so we play sport every week now.

I like this photograph because my friends study hard; in fact they are more dedicated to studying than to playing. I hope other children will be like my friends. We should not drop out of school to play. Playing is only for when we have free time, not for 24/7.

I took this photograph of my friends at Man Than secondary school playing seesaw at the entrance to Man Than commune People's Committee. There were 5 people sitting on each side. When we play this game, we often fear falling or slipping. Two people have to stay in the middle to keep balance for both teams. Nobody taught us to play this game - my friends thought of it to play for fun. It is a lot of fun. There is no winner and also no loser. Through this photograph, I want to say that school children should participate in more fun activities.

Tác giả / Author: Lưu Thị Lánh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản
Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn trường THCS Mản Thẩn đang chơi trò chơi bập bênh. Em chụp ở đường vào Ủy ban Nhân dân xã Mản Thẩn. Trò này có 5 bạn ngồi mỗi bên. Chơi trò chơi này lắm lúc cũng sợ ngã hoặc rơi xuống. Phải lấy hai bạn đứng ở giữa để giữ thăng bằng cho hai đội chơi. Trò chơi này không có ai dạy, các bạn tự nghĩ ra chơi cho vui. Trò này rất là vui, không có thắng, không có thua. Qua bức ảnh em muốn nói lên các bạn học sinh nên tham gia nhiều hoạt động vui chơi giải trí hơn.

Tác giả / Author: Sùng Ánh Nguyệt
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang đá bóng ở sân trường em. Các bạn trong ảnh tên là Vinh, Dơ, Là, còn một số bạn khác nữa em không biết tên. Đá bóng rất vui nên em chụp. Bạn Vinh đang ban bóng cho bạn Là, bạn Dơ cũng cùng đội nên cũng chú ý đến quả bóng. Trong đội bóng có khoảng 10 đến 12 bạn đá bóng. Các bạn ấy thường chơi vào buổi trưa. Em cảm thấy sau khi chụp bức ảnh này em thấy đó là một môn thể thao rất tốt cho sức khỏe.

I took this picture of my friends playing football in the schoolyard. The boys in the photo are Vinh, Do and La, and some other students whose names I don't know. Football is a lot of fun - that's why I took the picture. Vinh was passing the ball to La, and Do was in the same team and so he was paying attention to the ball. In each team, there are about 10 to 12 players. We often play at midday. I feel that this picture shows how good football can be for the health.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Mừng

Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận

/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Đây là cảnh các bạn đang thi hội khỏe Phù Đổng được diễn ra tại trường tiểu học Phước Thắng. Đây là những bạn học sinh trong toàn huyện đang thi môn đi cà kheo. Trong ngày thi hội khỏe Phù Đổng ngoài thi kéo co còn có thi các môn như: nhảy cao, bật xa, chạy nhanh và cờ vua. Trong cuộc thi, em cũng tham gia vào môn cờ vua nhưng rất tiếc em không có giải thưởng nào. Tại vì em thấy ngoài đó các bạn chơi rất hay, em thì không chơi được, em thua các bạn ngay từ ván đầu tiên.

Em thấy rất khó khăn trong cuộc thi vì em thấy run lảo, nếu mà lần sau có cơ hội thì em có thể cố gắng nhiều nữa để đạt được thành tích trong môn thi của mình. Qua đó em sẽ học hỏi thêm những kinh nghiệm của các bạn xã ngoài nhiều hơn, năng động và chủ động hơn.

This photo shows my friends participating in the Phù Đổng assembly at Phuoc Thang elementary school. Schoolchildren from the entire district were playing the walking-on-stilts game. During the Phù Đổng assembly, in addition to walking-on-stilts, there were many other games such as: tug-of-war, high jump, long jump, sprints and chess. I participated in the chess competition but did not win any prizes. Other children were very good, and I lost immediately from the first game.

I was very nervous during the competition, but if I get another chance I will try harder to succeed and to learn more from contestants from other communes, in order to become more active and dynamic.

Bức ảnh em chụp các bạn cùng các thầy đang ở trường tổ chức trò chơi đổ nước vào chậu. **Bức ảnh này nói lên trò chơi nhân gian luôn được giữ gìn và các bạn chơi rất say mê.** Thầy chia các bạn thành 4 đội với 4 người chơi và những khán giả cổ vũ rất là đông vui. Trò chơi được tổ chức vào dịp Ka Tê, có những trò chơi nhân gian khác để làm cho lễ hội vui vẻ hơn. Khi đó các bạn trong trường em chơi rất nhiệt tình. Em rất thích bức ảnh này vì trò chơi này luôn có những thầy cô giúp đỡ và phát huy, giữ gìn bản sắc dân tộc. Em muốn nói lên là chúng ta đừng bỏ qua trò chơi này nhé!

I took this photograph of my friends and teachers playing the carrying-water-to-the-pot game at school. This photo shows that folk games will always be preserved and my friends were playing very passionately. The teacher divided them into 4 teams of 4 members each, and the spectators cheered them on joyfully. This game was organized on the occasion of Ka Tê; other folk games were played at the festival as well. I like this photo because this game always receives support from the teachers, and it helps us preserve our ethnicity identity. I want to say that we should not let any opportunity to play this game pass!

Tác giả / Author: Dương Chí Khanh
 Dân tộc / Ethnic: Chăm
 Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Binh Nghia Primary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

I took this picture of my friends Le Thi Hoa and Le Thanh Nam, both 14 years old, playing rock-paper-scissors. These two friends are very close and have been classmates since childhood. In the first semester, Hoa was an advanced student while Nam was an average student, but they are the moving-forward couple of my class. I really like them because they know to help each other in school work. Whenever there is a math question neither of them understands, they help each other to solve it. There are many obstacles to study at our school, such as the shortage of instruments for chemistry, physics, biology and mathematics, and the lack of books and notebooks. But studying hard can bring us many benefits such as knowledge and a richer understanding of ourselves.

Tác giả / Author: Mang Dẫn
 Dân tộc / Ethnic: Raglai
 Trường THCS Hà Huy Tập,
 Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Ha Huy Tap Secondary School
 Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Em chụp lại hai bạn đang chơi, các bạn tên Thị Hoa 14 tuổi và Lê Thành Nam 14 tuổi. Các bạn đang chơi từ xi. Hai bạn này chơi rất thân và học cũng lớp từ nhỏ. Trong kì I thì Hoa học sinh khá, Nam học sinh trung bình. Hai bạn này là đôi bạn cùng tiến trong lớp. Em rất thích hai bạn đó vì các bạn biết giúp đỡ nhau trong học tập. Những bài toán có câu thì không hiểu nên hai bạn giúp đỡ nhau để giải bài toán cho đúng và cùng nhau giải. Với nhà trường việc học hạn chế như thiếu dụng cụ thực hành môn hóa, vật lí, sinh, toán và sách vở. Việc học nhiều rất có lợi cho bản thân như biết nhiều kiến thức hơn, cho bản thân hiểu phong phú hơn.

Tác giả / Author: Pinhng Thị Mừng

Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bác Ái, tỉnh Ninh Thuận

/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp các bạn đang kéo co ở trường tiểu học Phước Tân A. Các bạn là những học sinh lớp 2A và 2B. Các bạn được thầy cho tập thể dục sáng và chơi kéo co. Trong giờ chơi kéo co, em cảm thấy các bạn rất nhanh nhẹn và thích thú. Trong quá trình chơi nhóm nào mà bị thua thì phải chạy 3 vòng, vì thầy thấy luật đó có ích nhất, có thể tốt cho sức khỏe. Thầy cho tập thể dục và chơi trò chơi để có sức khỏe nhiều, vì các bạn ở nhà chẳng chịu tập thể dục. Em rất thích bức ảnh này vì em thấy các bạn kéo co rất vui.

I took this picture of my friends playing tug-of-war at Phuoc Tan A elementary school.

They are students from Class 2A and Class 2B. The teacher let us do some morning exercises and play tug-of-war. My friends were very happy and played very enthusiastically. The losing team had to run three laps. The teacher said this was a useful rule because it was very good for our health. He let us exercise and play games for the benefit of our health, because at home we usually don't do exercise. I really like this photo because we had a lot of fun playing tug-of-war.

Tác giả / Author: Pinăng Luân
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em Pinăng Duy, ở nhà thường gọi là Subin, 3 tuổi. Em thích vui đùa với con vật, nhất là chú chó con được em cưng nhất. Em đã đặt tên chú chó là "Sữa" bởi vì em ấy rất thích uống sữa. Đây là ảnh em vui đùa với chó Sữa bên bờ ruộng khi em cùng ba đi thăm lúa. Bởi vì chẳng có trò gì vui để cho em chơi hay thăm quan, nhưng em rất vui khi em tập đi cho Sữa. Trẻ em nơi đây không đòi những trò chơi tốn tiền, có hại, những trò chơi của các em tạo ra cũng làm các em vui và hạnh phúc. Em rất thích bức ảnh này vì bức ảnh làm cho em nhớ lại thời thơ ấu của mình rất hồn nhiên. Qua bức ảnh này, em mong mọi người luôn quan tâm và chăm sóc những động vật sống quanh ta và qua bức ảnh này em muốn nói "Hãy cùng nhau bảo vệ động vật nhé".

This is Pinang Duy, often called Subin at home, 3 years old. He likes to play with his pets, especially this puppy. He has already named the puppy "Milky", because he really likes to drink milk. I took this picture of him playing with Milky in the fields when I was visiting the fields with my father. Subin was very happy when he got Milky to practice walking. Children here do not ask for expensive toys or games, because the games they create themselves already bring them joy and happiness. I really like this picture because it reminds me of my innocent childhood. Through this image, I want to encourage everyone to pay attention to and take care of the animals around us. Let's protect animals together!

Tác giả / Author: Katar Thị Yến
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp các bạn đang chơi trò chơi ở trung tâm vui chơi Huyện Ninh Sơn. Em không tham gia trò chơi xe mô tô vì em sợ.

Trẻ em của làng đều lên đây chơi vì lâu lâu các bạn ấy mới được ba mẹ chở đi do đường quá xa. Ngoài trò xe mô tô còn có rất nhiều trò khác, 1 vé cho 1 trò chơi tùy theo 20.000đ đến 50.000 đồng. Em thích chơi tàu lửa hơn. Khu vui chơi ở đây rất là rộng, trò chơi này có giới hạn thời gian nên em cảm thấy không thoải mái. Em rất thích bức ảnh này vì được đi chơi em rất là vui. Em muốn ba mẹ em dẫn em đi chơi thường xuyên và được đi chơi những trò mới. Thông qua bức ảnh này em mong rằng ở địa phương em sẽ có sân chơi, em mong muốn toàn xã hội sẽ quan tâm và tạo sân chơi cho các em để không như mấy em đi chơi xa ở Ninh Sơn nữa.

I took this photograph of my friends playing at Ninh Son district entertainment center. I did not participate in this racing game because I was afraid. All of the village children love to come here to play, because their parents only bring them here very rarely as it is quite far away. In addition to this racing game, there are many other games. A ticket for one ride costs from 20,000 to 50,000 dong. I like to play on the train. The play area is very large, but there is a time limit, so I do not feel comfortable. I really like this photo because I feel so happy every time I get to play here. I want my parents to take me out more often and let me play new games. Through this photo I want to express my hope that a playground will be made in my village. I want society to pay attention to and create a playground for children, so that children like us do not have to travel as far as Ninh Son to play.

I took this picture when my friends were whittling a humming top. The boy whittling the humming top is Giang Seo O, from Class 7A. The boys with him are his friends from the same class. O and his friends whittle humming tops to play with when they have time off from school. They often play in their yard. This humming top is quite meaningful for the H'Mong. For example, during a holiday or the Lunar New Year, adults and children organize competitive humming top games. If you have not practiced since a young age, you will not be able to get the humming top spinning. You need to practice hundreds of times before you really get it. This is only for boys to play, not girls. I feel that O and his friends were very busy whittling and practicing when I took this picture, so I really like it.

Tác giả / Author: Sùng Ánh Nguyệt
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
Mản Thân, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp ảnh các bạn đang đeo con quay.

Bạn đang đeo quay tên Giang Seo O, học lớp 7A. Còn các bạn bên cạnh là bạn của O, học cùng lớp. Bạn O và các bạn đeo quay để chơi vào những buổi được nghỉ học. Các bạn thường chơi ở sân nhà. Quay này cũng có ý nghĩa đối với người Mông, ví dụ như ngày lễ hoặc đến Tết các bạn và cả người lớn có tổ chức chơi quay ở một khu rất rộng để thi. Không tập từ nhỏ thì không biết đánh và không quay được. Các bạn tập đánh quay này phải tập vài trăm lần mới biết. Cái này chỉ dành cho các bạn trai chơi, các bạn gái không chơi. Em cảm thấy các bạn ấy rất mê mê đeo và tập chơi nên em rất thích ảnh này.

Bạn Đình 12 tuổi và bạn Vinh 13 tuổi đang nướng chuột. Hai bạn đang nướng chuột ở ruộng bậc thang. Hai bạn này bắt chuột ở nhà anh Lưu Seo Chu, vì nhà anh Chu đang xây có những lỗ thủng trong nhà, chuột làm hang trong những lỗ đó. Hai bạn và anh Chu đốt lửa vào cái hang và dùng cái quạt máy thổi gió vào, lúc thổi lửa còn có cả ớt nữa thổi vào hang chuột. Chuột không chịu nổi phải chạy ra ngoài.

Hai bạn mang đi mổ rồi đem ra ruộng nướng. Thịt chuột rất ngon nhưng chỉ ngon bằng thịt chim. Em chụp 2 bạn nướng chuột. Em nghĩ rằng hai bạn rất thích ăn và khi chụp em cũng muốn thử thịt chuột xem ngon như thế nào. Em muốn nói rằng các bạn cần phải như hai bạn này phải đi bắt chuột nếu có chuột trong nhà.

My friends Dinh, 12 years old, and Vinh, 13 years old, were grilling a mouse on a terraced field. They caught the mouse at Mr. Luu Seo Chu's house, because Mr. Chu's house was under construction and had many holes in the walls, so mice could go in and nest. My friends and Mr. Chu made fire in these holes and used an electric fan to blow the wind inside, and sometimes even added chilli in the fire to blow into the holes. The mice could not take it anymore and had to run outside.

My friends cut up the mouse and brought it to the field to grill. The meat of the mouse was delicious, as delicious as bird meat. I think they both liked it very much, and when I took this picture I also wanted to try it to see how it was. I want to say that everyone should be like my two friends and go and catch and eat mice.

Tác giả / Author: Lưu Văn Thắng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thân, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Lưu Thị Lánh

Dân tộc / Ethnic: H'Mông

Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Em chụp bạn Rùa, Súng, Dung, Náy, Dúng đang đi leo núi chơi, 3 bạn ở Hoàng Thu Phố, 1 bạn ở Sa Sán Phìn, 1 bạn ở thôn Sê xã Mản Thẩn. Các bạn học cùng trường với nhau. Sau giờ tan học và ăn trưa xong rủ nhau lên núi để ngắm cảnh. Các bạn thường đi 2 buổi là chiều thứ 4 và chiều thứ 6 vì 2 buổi đó nghỉ. Vì nhà xa trường nên không về với bố mẹ được. Chiều thứ 7 các bạn mới về giúp bố mẹ nấu cơm, trông em, chăn trâu.

Từ trường lên núi khoảng 1-2 cây số, trên núi có đồi núi đá, rừng cây. Có những nguy hiểm như đường dốc, trèo lên đá có thể bị trượt chân ngã. Lên đó được ngắm nhiều cảnh đẹp, hương không khí thoáng mát, trong lành. Em muốn nói rằng sau những buổi học căng thẳng cần phải có thời gian để thư giãn, giảm bớt căng thẳng.

I took this picture of my friends Rua, Sung, Dung, Nay and Dung hiking up the mountains. Three of them are from Hoang Thu Pho, one is from Sa San Phin, and one from Se village, Man Than commune. They all go to the same school. After lunch at school, they went up into the mountains to enjoy the scenic view. They usually go up twice a week, on Wednesday and Friday afternoon, because they have those two afternoons off. Because their houses are far from the school, they cannot go home. They only go home on Saturday afternoon to help their parents cook, babysit their siblings and herd buffalos. The distance from the school to the mountains is about 1-2 kilometers. In the mountains, there are rocky hills and forest, and dangers such as steep roads and big rocks which are easy to slip and fall from. But up there we see many beautiful things, and enjoy fresh and clean air. I want to say that after a busy day at school, we need time to relax and relieve our stress.

These children were playing with plastic toys around midday. They cannot play with one another very often because their parents usually take them to the mountain fields. Only when their parents stay at home do they get to hang out and play together. In this game, they choose two families and pick who will be the father, the mother and the children in each family. They will play with one another from now until they are all grown up, and in the future they will help one another in times of hardship. Children should not fight with one another; if they fight when they are adults they will despise one another. I want to say through this picture, Please do not fight, please play with one another friendly. If we fight, then we will hate one another. I really like this photo because it brings back many memories from my childhood.

Tác giả / Author: Mang Dẫn
 Dân tộc / Ethnic: Raglai
 Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Ha Huy Tap Secondary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Các em chơi đồ nhựa này vào buổi trưa. Các em không chơi thường xuyên với nhau được vì ba mẹ đưa các em đi rẫy. Riêng vào ngày ba mẹ nghỉ ở nhà, mấy em mới chơi chung với nhau được.

Trò chơi là các em phải chọn hai gia đình và chọn ai làm cha, làm mẹ và làm con trong gia đình. Các em chơi với nhau từ giờ đến lớn lên để sau này chúng ta cùng giúp đỡ nhau trong khó khăn. Các em đừng đánh nhau, nếu các em đánh nhau khi lớn lên thì các em cũng oán thù nhau. Em muốn nói qua bức ảnh này là các em đừng đánh nhau, các em hãy chơi với nhau cho thân thiện. Nếu chúng ta đánh nhau thì rất ghét nhau. Em rất thích bức ảnh này vì bức ảnh mang lại cho em nỗi nhớ từ thời thơ ấu của em.

I took this photograph of my friends picking lice out of the hair of Giang Thi Dung. The girl in white is Giang Thi Tra, and the girl in orange is Cu Thi Dua; all three of them are in the same class with me. On this day after school, we went up the rocky slopes and picked lice for one another. My friends and I often go up the hills to play because it is cool up there.

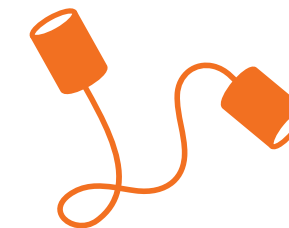
We all have lice; because there are so many of us at boarding school we infect one another. At boarding school, children often share beds, so they are easily infected. Boys have short hair and so they have fewer lice than girls; because girls have long hair, it is very difficult to pick all the lice from their heads. We sleep in a dorm room, with two children to each bed. I hope they will sleep on their own bed so they won't get infected.

Tác giả / Author: Giàng Thị Chư
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Primary Boarding School Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang bắt chấy trên đầu bạn Giàng Thị Dúng, mặc áo trắng là Giàng Thị Trà, mặc áo vàng là Cu Thị Dua, các bạn ấy cùng em học chung một lớp. Các bạn học xong lên trên đồi núi đá chơi và bắt chấy cho nhau. Các bạn và em thỉnh thoảng lên đồi chơi vì lên đồi chơi rất là mát.

Cả 3 bạn ấy đều có chấy, vì ở bán trú đông quá mới lây sang nhau. Ở bán trú, con trai sang phòng con gái chơi nên bị lây. Con trai tóc ngắn thì có ít chấy hơn con gái, vì con gái tóc dài khó bắt được hết. Các bạn ngủ trong trường bán trú, 2 bạn ngủ 1 giường. Em mong muốn các bạn mỗi người ngủ một giường để khỏi lây chấy.

This picture shows my friends watching a cock fight at Man Than secondary school. The fighting cocks are raised for about a year before they are brought to fight. Usually cocks from different families or cocks that have never seen one another will be the best fighters. The cocks fight until one of them loses. If neither loses but both are too tired to go on then the fight must stop. Each match lasts from 20 to 30 minutes. The owners of the cocks must get along well with each other before they let their cocks fight. People often let their cocks fight in crowded places in order to attract attention. Cock fighting usually takes place when people have free time. I want to say that in addition to working hard, farmers also play such games for entertainment and to forget their weariness and woes, and this is very nice.

Tác giả / Author: Thảo Thị Súng
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú
 THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai,
 tỉnh Lào Cai
 / Man Than Secondary Boarding
 School, Simacai district, Lao Cai
 province

Chụp các bạn xem chơi gà ở trường
 THCS Mản Thẩn. Những chú gà chơi
 được nuôi khoảng một năm thì mang
 ra chơi để giải trí. Gà thường là của
 nhiều gia đình khác nhau và không bao
 giờ nhìn thấy nhau đánh nhau mới ác.
 Gà đánh nhau cho tới khi có một con
 thua mới thôi, nếu không có con nào
 thua mà thấy mệt quá thì phải dừng.
 Thời gian đánh nhau từ 20-30 phút. Hai
 chủ thỏa thuận với nhau mới cho gà
 đấu nhau. Mọi người thường mang gà
 ra chỗ có đông người để đánh nhau tạo
 sự thu hút. Việc chơi gà thường xảy ra
 khi rảnh. Em muốn nói rằng ngoài việc
 sản xuất cực nhọc người nông dân còn
 tạo ra các trò chơi như thế để giải trí để
 quên đi những mệt mỏi cũng là rất hay.

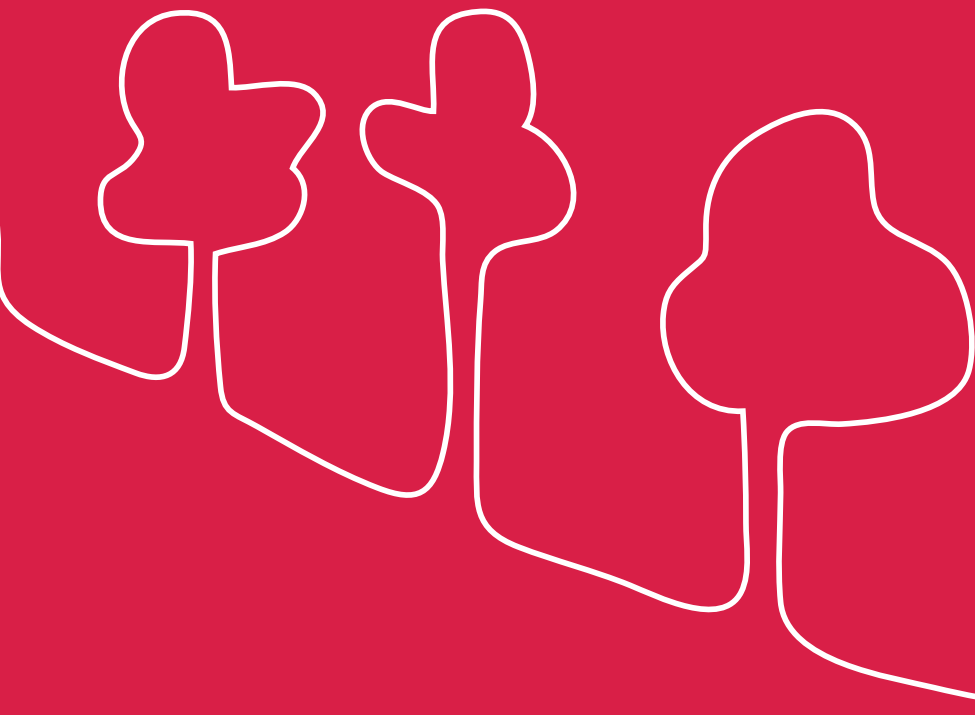
Bức ảnh này được em chụp khi chú Y Nguyễn, 12 tuổi, đang nhảy hip hop. Chú Nguyễn rất thích hip hop và em cũng vậy. Hai người đứng xem là mẹ em và một chú nữa. Em cũng rất thích chơi môn này, điểm hấp dẫn nhất là lúc mình làm dẻo chân tay và quay lộn ngược. Để giỏi môn này ngoài năng khiếu ra còn phải tập luyện rất nhiều mới có thể thành công. Môn hip hop cũng rất phổ biến ở chỗ em, từ những em nhỏ cho đến thanh niên ai cũng có thể nhảy được, chính vì thế chỗ em thường tổ chức các buổi biểu diễn có giải, giải nhất là 200.000, nhì 100.000. Qua bức ảnh này em cảm thấy không chỉ riêng anh chị thành phố mới biết chơi môn Hip hop này mà chúng em ở nông thôn cũng biết chơi. Và nó còn đem lại sức khỏe cho mình cho việc học tập nữa.

I took this picture of my uncle Y Nguyen. He is 12 years old and he's dancing to hip-hop. Uncle Nguyen really likes hip-hop and so do I. The people who are watching are my mother and another uncle of mine. I also like to dance very much, the most interesting thing is when we loosen our limbs and flip upside down. To get better at dancing, we need talent and we need to practice really hard. Hip-hop dancing is really popular in my neighborhood, most children and young adults can dance. That is why my neighborhood organises performances with prizes, the first prize is 200.000 dong, the second prize is 100.000 dong. Through this picture, I want to say that not only urban people know how to dance to hip-hop but we rural children can do it too. It also helps us get healthier and then we can study better.

Tác giả / Author: Y Môn
 Dân tộc / Ethnic: M' Nùng
 Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông No, tỉnh Đắk Nông
 / Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

***VĂN HÓA
CỦA TÔI***
MY CULTURE

Tác giả / Author: Chamaléa Nhung

Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường Tiểu học Phước Tân A, Huyện Bác Ái, tỉnh Ninh Thuận

/ Phuoc Tan A Primary School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Mọi người đang làm lễ cúng đầu năm cho gia đình em gặp nhiều may mắn. Lễ cúng này là cúng cho cha mẹ em, vì cha mẹ lúc nào cũng bận. Trong lễ cúng không thể thiếu thầy cúng là ông Pi Nang Bo. Lễ vật cúng có gà, vịt, và rượu cần, gà có 2 con, vịt cúng có 2 con, rượu khoảng 5 lít. Rượu cần ít nhất phải có 3-4 ché. Người thân trong họ nhà em sẽ đến dự lễ cúng, khi dự lễ cúng mỗi người cầm một nắm cơm trong tay. Lễ cúng được tổ chức trong vòng 3h đồng hồ.

Qua câu chuyện này em mong muốn mọi người được sống lâu tuổi thọ, mọi người sống mạnh khỏe hơn.

These people are participating in a New Year worshipping ceremony for good luck for my family. This ceremony was held for my parents, because they are always busy. The shaman Mrs. Pi Nang Bo offered her indispensable services. The offerings included chickens, ducks, and "can" wine, specifically 2 chickens, 2 ducks, and approximately 5 liters of wine. There required at least 3-4 jars of rice wine. Many members of our clan came to participate in the ceremony. During the ceremony, each person held a rice ball in his or her hand. The ceremony took three hours. Through this story, I want to express my wish that everyone will live a long and healthy life.

Tác giả / Author: H Điệp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School
Krông No district, Dak Nong province

I do not know my grandfather's name, because according to custom grandchildren cannot call a person in their grandparents' generation by his or her first name. He is weaving baskets, a very difficult and time-consuming job because there are many steps and skill is required. But he was making baskets very quickly - he finished one in less than two days.

He weaves not only for his own use but also for sale. A basket can be sold for 100,000 dong or more, depending on its size. The basket weaving profession is passed down from generation to generation. It brings some income for households in the village. My grandfather also makes money from it to pay for my schooling.

I really admire my grandfather. I feel great sympathy for him, because he continues to work even though he is old. Through this picture, I want to say to my friends that we should preserve the precious traditions that our ancestors have left for us. Never forget our roots.

Tên ông thì em không biết, vì theo tục lệ phận cháu không được gọi tên ông. Ông ngồi đan gùi, đó là công việc rất khó và mất nhiều thời gian vì có nhiều công đoạn và phải thật khéo léo. Em thấy ông làm nhanh, làm chưa tới 2 ngày đã xong 1 cái. Ông đan không chỉ để dùng mà còn để bán. Một cái gùi bán được 100.000 đồng trở lên, tùy vào cái to, cái nhỏ. Nghề đan gùi được truyền từ đời này sang đời khác. Nó cũng đem lại một chút thu nhập cho một số hộ gia đình trong làng. Ông em cũng dùng nghề đó kiếm tiền cho em đi học.

Em rất khâm phục ông. Em rất thương ông, dù ông già rồi nhưng ông vẫn làm. Qua bức ảnh này em muốn nói với các bạn là mình phải biết gìn giữ những truyền thống quý báu của cha ông để lại. Đừng bao giờ quên đi nguồn gốc của mình.

Tác giả / Author: H Dary
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tám,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School
Krông No district, Dak Nong province

My grandmother and aunt were making cylindrical glutinous rice cake for the 2014 Lunar New Year. In order to make this glutinous rice cake, we have to prepare the following ingredients: glutinous rice, sugar, peanuts, black beans and pork. And we must use the following tools: a brass basin, a flat basket, banana leaves and bamboo strings. After wrapping the cakes, we put them into the pot to cook. I really like to make these cakes even though they do not look very nice, especially when we put the ingredients into the leaves and wrap them. Making glutinous rice cake can be difficult - for example, when we wrap the leaves and tie the strings, if we do not know how to do it properly then the cake will look very bad, and the inside of the cake will also look ugly. Water could get inside and make the cake moist, making it taste bad and become stale very easily.

I love my grandmother and my aunt very much. I want to show this scene from the Lunar New Year of our M'Nong ethnic group in Dak Nong. We always make the glutinous rice cake for the Lunar New Year; it brings excitement and happiness and meaning for the New Year.

Bà và dì em đang gói bánh tét vào dịp Tết năm 2014. Để gói được bánh tét cần phải chuẩn bị nguyên liệu: gạo nếp, đường, đậu phụng, đậu đen và thịt lợn, còn phải có dụng cụ: thau, nia, lá chuối, lạt tre. Khi gói xong bỏ trong nồi để nấu. Em rất thích gói bánh tuy là không được đẹp lắm, nhất là lúc mình bỏ nguyên liệu vào để gói. Việc gói bánh tét cũng khó, ví dụ như lúc mình quấn lá, lấy dây buộc nếu không biết thì bánh nhìn rất xấu, bên trong bánh không đẹp, nước có thể vào bên trong làm cho bánh ướt, không ngon và thiêu. Em rất yêu thương bà và dì em. Em muốn nói khung cảnh đón năm mới của dân tộc M'Nông bọn em ở Đắk Nông, Tết ở chỗ em luôn có bánh tét, điều đó mang lại sự háo hức vui vẻ cũng như có ý nghĩa hơn khi năm mới đến.

Tác giả / Author: H Lê
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tám, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School, Krong No district, Dak Nong province

Bà tên là U Lập, tên thật của bà thì em không biết. Vì theo tục lệ dân em, một người khi đã lập gia đình và có con, chỉ gọi tên con, khi có cháu rồi gọi tên cháu chứ không gọi tên thật của mình nữa.

Vật liệu để bà dệt áo là những sợi chỉ có nhiều màu sắc rất đẹp, còn dụng cụ là gồm cây đan được làm bằng gỗ và tre. Trong nhà thì bà ngoại và mẹ cũng biết dệt. Họ dệt ra được rất nhiều thứ như: Chăn, khăn, váy, áo. Dệt vải rất khó. Mỗi lần bà hoặc mẹ dệt là em lại ngồi cạnh để xem và học cách dệt. Em rất thích dệt nhưng đó là điều rất khó và em phải học rất nhiều.

Em chụp lại bức ảnh này vì em muốn ghi lại hình ảnh bà dệt, để từ đó em sẽ nỗ lực hơn và theo gương bà. Em ước gì sau này mình cũng sẽ dệt giỏi hơn mẹ và bà để nghề dệt của dân tộc được truyền mãi qua đời sau.

They call this woman U Lap; her real name I do not know, because according to the customs of our people, once a person gets married and has children, we can only call them by their child's first name, and when they have grandchildren we call them by their first grandchild's name, not their real names anymore.

The threads U Lap is using to weave shirts have many beautiful colors; the tools include a weaving stick made from wood and bamboo. My grandmother and mother also know how to weave. They have made many things, such as blankets, scarves, skirts and shirts. Weaving is very difficult. Whenever my grandmother or mother weaves I sit next to them to watch and learn how to weave. I really like to weave but it is very hard to do and I still need to learn a lot.

I took this photo because I wanted to preserve the image of U Lap weaving, to inspire me to put in more effort and follow in her footsteps. I hope that in the future I will be able to weave better than my mother and grandmother so that the weaving profession of our ethnic group will be passed down from one generation to the next forever.

Tác giả / Author: H Dary
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tám, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School, Krong No district, Dak Nong province

Em chụp các bạn đang chơi trò chơi ở trung tâm vui chơi Huyện Ninh Sơn. Em không tham gia trò chơi xe mô tô vì em sợ.

Trẻ em của làng đều lên đây chơi vì lâu lâu các bạn ấy mới được ba mẹ chở đi do đường quá xa. Ngoài trò xe mô tô còn có rất nhiều trò khác, 1 vé cho 1 trò chơi tùy theo 20.000đ đến 50.000 đồng. Em thích chơi tàu lửa hơn. Khu vui chơi ở đây rất là rộng, trò chơi này có giới hạn thời gian nên em cảm thấy không thoải mái. Em rất thích bức ảnh này vì được đi chơi em rất là vui. Em muốn ba mẹ em dẫn em đi chơi thường xuyên và được đi chơi những trò mới.

Thông qua bức ảnh này em mong rằng ở địa phương em sẽ có sân chơi, em mong muốn toàn xã hội sẽ quan tâm và tạo sân chơi cho các em để không như mấy em đi chơi xa ở Ninh Sơn nữa.

I took this photograph of my friends playing at Ninh Son district entertainment center. I did not participate in this racing game because I was afraid. All of the village children love to come here to play, because their parents only bring them here very rarely as it is quite far away. In addition to this racing game, there are many other games. A ticket for one ride costs from 20,000 to 50,000 dong. I like to play on the train. The play area is very large, but there is a time limit, so I do not feel comfortable.

I really like this photo because I feel so happy every time I get to play here. I want my parents to take me out more often and let me play new games.

Through this photo I want to express my hope that a playground will be made in my village. I want society to pay attention to and create a playground for children, so that children like us do not have to travel as far as Ninh Son to play.

Tác giả / Author: H Diệp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô,
tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No
district, Dak Nong province

Em chụp hai thầy Ma Phôn và Ma Châu vào ngày chủ nhật trong lúc hai thầy đang chép Kinh Thánh Tin Lành. Chúng em thường đi lễ sáng chủ nhật còn tối chủ nhật thì tập hát. Đi lễ không những hiểu biết nhiều về lịch sử mà còn giúp chúng em không chủ tử tục vô cớ và làm điều sai trái như ăn cắp, cướp giật vì điều đó rất xấu. Chúa sẽ phạt tội chúng ta khi làm việc sai trái đó và giúp chúng ta không nên khinh bỉ, coi thường người khác vì ai cũng là con người do Chúa sinh ra và tạo dựng. Đi lễ không phải là mê tín như mọi người thường nói. Người cao nhất khi dạy đạo Tin Lành là mục sư cũng là người dân tộc M'Nông. Đi lễ không những học về Kinh Thánh mà còn học hát, học múa trong những ngày Giáng sinh.

Em muốn nói với mọi người đừng bao giờ nói đi lễ là một điều mê tín, chính lòng tin đó mà chúng em không làm việc xấu.

I took this picture of my two teachers Ma Phon and Ma Chau on a Sunday as they were copying the Protestant Bible. We often go to church on Sunday morning and spend Sunday evening practicing singing. Going to church not only broadens our understanding of history but also helps us become better people, and not do wrong to others, for example by stealing or offending. God will punish us if we do such bad things. God will help us to not despise or look down on others, because we are all human born and created by God. Going to church is not superstitious, as people say. The highest person to teach Protestantism is a pastor also of M'Nong origin. Going to church includes not only learning from the Bible but also learning how to sing and dance on Christmas Day. I want to say to everyone, Please do not say going to church is a superstitious thing, for it is this belief that prevents us from doing bad things.

Em chụp dì Cú 42 tuổi. Dì Cú đang nấu đậu để chuẩn bị lễ đám cưới của anh Phà và chị Chử. Em chụp vì em thấy dì Cú làm việc rất chăm chỉ.

Khi dì Cú nấu xong, đậu phụ chín, em thử một miếng rất là ngon. Hình như là ngon hơn khi bố mẹ nấu ở nhà. Khi đến giờ ăn trưa, mọi người ăn thấy đậu phụ thơm ngon lắm nên đã ăn hết, chỉ còn lại 3 bát to. Lễ đám cưới anh Phà và chị Chử có 8 bát. Bát thứ nhất là rau xanh, bát thứ hai là thịt gà, bát thứ ba là thịt lợn, bát thứ tư là gì em không nhớ nữa, bát thứ năm là thịt nướng, bát thứ sáu là rau cải, bát thứ bảy là thịt băm, bát cuối cùng là thịt ngỗng. Chụp ảnh này muốn nói dì Cú sẽ làm thành thực nhiều để lần sau dì Cú nấu được ngon hơn cho mọi người thưởng thức.

I took this picture of my auntie Cu, 42 years old, making tofu in preparation for the wedding of Pha and Chu. I took this picture because I saw that auntie Cu was working very diligently. When auntie Cu finished and the tofu was cooked, I took a bite and it was very good. It seemed to be even more delicious than the tofu my parents make at home. When it was time for lunch, everyone tasted it and realized that the tofu was so good, so they finished it all, except for three large bowls. There were 8 dishes at the wedding of Pha and Chu. The first dish was green vegetable, the second was chicken, the third pork, the fourth something I do not remember, the fifth grilled meat, the sixth mustard greens, the seventh minced meat, and the last goose meat. Through this picture I want to say that auntie Cu should continue to practice so that next time she cooks tofu it will be even more delicious.

Tác giả / Author: Giàng Thị Chư
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Vàng Xuân Mạnh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học
xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Nam Nung Secondary School, Krong No
district, Dak Nong province

Bác Dũng, 30 tuổi, đang xây nhà cho gia đình. Nhà người H'Mông thường được làm bằng gỗ, trình tường bằng đất. Nhà có điều kiện sẽ xây bằng gạch, vật liệu được mua về để xây. Người H'Mông không cần học mà chỉ nhìn thấy người ta xây mỗi lần cũng tự biết xây, không cần thuê thợ. Người H'Mông thường giúp công cho nhau trong việc làm nhà mà không phải trả tiền, chỉ nấu ăn để cùng nhau chung vui. Vì trình tường bằng đất không được bền, không dùng được lâu, không đẹp, xây gạch sẽ chắc và bền đẹp hơn. Em thích nhà xây hơn vì đẹp, em mong muốn nhà người H'Mông được xây bằng gạch xi. Nhà được lợp bằng ngói xi măng.

Uncle Dung, 30 years old, is building a house for my family. H'Mong houses are usually made from wood with rammed-earth walls. Well-off families will build their houses with bricks and other special materials. H'Mong people learn to build just by looking at others building - they do not need to hire professionals. H'Mong people often help each other to build houses without needing to pay money - they just cook together to share the joy. Rammed-earth walls are not durable and do not last long, and do not look nice; brick walls are more durable, stable and beautiful. I like brick houses the most because they look very nice. I wish all H'Mong houses could be built out of bricks. The houses are also covered with cement-tile roofing.

Đây là đám tang của người Chăm tại địa phương em. Khi người Chăm chết đi sau ba năm hoặc lâu hơn nữa sẽ lấy xương cốt và đem làm đám. Trong đám có thầy cúng người Chăm đến làm lễ và có nhiều người trong dòng họ dự. Đám tang này được làm ba ngày và phong tục người Chăm được chia làm 2 loại họ tộc, 1 loại họ tộc thường chôn và 1 loại họ tộc thường thiêu. Đa số họ thiêu là tôn giáo Bàlamôn và họ chôn là đạo Bani. Em chụp bức ảnh này để nói lên phong tục của người Chăm rất là phức tạp và nếu người ngoài làng đi vào dự lễ thì sẽ không hiểu những phong tục của người dân.

Riêng em là con cháu người Chăm thì em sẽ học hỏi và giữ gìn phong tục tập quán của mình và không để nó mai mòn dần theo năm tháng.

This is a funeral of Cham people in my village. Three or even more years after a Cham person passes away, people will take his or her bones and hold a funeral. At the funeral, there is a Cham shaman to take care of the prayer ceremony, and many people from the deceased's clan in attendance. The funeral is held over three days. According to Cham custom, people attending the funeral are divided into two clans, one to bury and the other to cremate. The majority of people who cremate are Brahmins, while and the burying people belong to the Bani religion. I took this photo to show that the customs of the Cham people are very complicated and even if outsiders come to attend ceremonies they will never understand the customs of the locals. I, as a descendant of the Cham, will learn and preserve our customs and traditions and never let them be forgotten.

Tác giả / Author: Thành Thị Hồng Hoa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Tác giả / Author: Giàng Seo Páo
Dân tộc / Ethnic: H'Mong
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mân Thản, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Anh Pao đang khiêng lợn để chuẩn bị mổ thịt cho đám cưới. Con lợn này do nhà chú rể nuôi để mời họ hàng, bạn bè đến. Lợn sẽ được thịt để dùng làm thức ăn trong lễ cưới. Em cũng được đến dự, đám cưới rất đông người và vui vẻ. Em đã cùng bạn của em đi lấy rau rồi nấu để ăn trong đám cưới. Trước khi làm đám cưới, trong làng sẽ tổ chức một buổi họp, bầu ra ai là người làm thức ăn, ai là người nấu cơm, ai là người rửa bát. Thường các em sẽ được phân công phụ giúp rửa bát, nhặt rau, rửa rau. Em và các bạn đều rất vui khi được giúp các cô chú trong đám cưới. Các em cũng muốn giúp nhiều việc, nhưng việc khó thì chúng em chưa biết làm. Em sẽ học hỏi để có thể giúp mọi người nhiều nữa. Tất cả mọi người đều rất vui được gặp nhau, cùng làm việc, cùng ăn uống.

Mr. Pao is carrying a pig to prepare for slaughter for a wedding. The pig was fed by the groom's family to offer to relatives and friends invited to the wedding. I also attended the wedding. It was very busy and happy. I also went with my friends to pick vegetables to be served as food at the wedding. Prior to a wedding, the village usually holds a meeting and selects who will cook, who will make rice, and who will do the dishes. Usually we young children are assigned to help with the dishes, and to pick and clean vegetables. My friends and I are always very happy to help our aunts and uncles at a wedding. We want to help with many tasks, but we do not know how to do the difficult tasks yet. In the future I will learn to help even more. Everyone is so happy to see one another at a wedding, to work together and eat together.

Tác giả / Author: Thành Thị Hồng Hoa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Anh Năm và anh Linh được học đánh trống từ ông Lái Lầu. Trống Gi-nang rất khó đánh, anh Năm và anh Linh đã tập đánh từ 3 - 4 năm rồi nhưng vẫn vấp trong khi đánh. Trống Gi-nang, kèn Saranai và điệu múa Sêva của dân tộc Chăm là bộ ba không thể thiếu trong ngày lễ hoặc ngày cúng của người Chăm. Bộ ba đó có quan hệ rất chặt chẽ, nếu một trong bộ ba đó bị đánh hoặc múa sai thì hai thứ còn lại cũng bị sai. Vì vậy khi người tham gia đánh trống Gi-nang hoặc thổi kèn Saranai phải thành thạo, tỉ mỉ và phải cẩn thận trong từng nốt nhạc mà mình đánh và thổi. Em thấy sự ham học hỏi của anh Năm và anh Linh trong việc học chơi những nhạc cụ truyền thống của mình và thể hiện sự cố gắng kiên nhẫn trong khi tập.

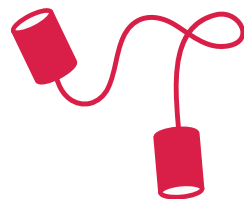
Mr. Nam and Mr. Linh are taking drum lessons from Mr. Lai Lau. The Gi-nang drum is very difficult to play. Mr. Nam and Mr. Linh have been practicing for 3-4 years, but they still make mistakes when playing. The Gi-nang drum, Saranai trumpet and Seva dance of the Cham ethnic group form an indispensable trio during Cham holidays and worship ceremonies. The three instruments are very closely related: if one of the three is played or danced wrongly, the remaining two will also sound or look wrong. Therefore those who play the Gi-nang drum and the Siranai trumpet have to be skillful, careful and meticulous in every note they hit and blow. I can feel Mr. Nam and Mr. Linh's desire to learn to play the traditional music instruments and the patience and effort they have shown during practice.

Tác giả / Author: Chamaléa Nhung
Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường Tiểu học Phước Tân A, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp lễ đám tang ở thôn Ma Ty, Bắc Ái, Ninh Thuận. Dòng họ có người chết đang đánh mã la để tiễn linh hồn người chết. Từ nhà ra nghĩa địa phải đánh mã la liên tục. Việc đánh mã la chỉ có trong đám ma và đám cưới.

Người chết thường được cúng lợn và gà. Lợn phải to đo từ năm gang đến bảy gang, gà cũng được mổ từ 5 đến 6 con. Người trong họ đến dự đám ma đều mang một con gà, một ký gạo, rượu hai lít. Gà và rượu đem cúng cho người chết còn gạo ăn không hết thì người nhà giữ lại dùng sau.

I took this picture of a funeral in My Ty village, Bac Ai, Ninh Thuan. The family of the deceased was playing mã la to see off the soul of the deceased. From the house to the cemetery, they had to play the mã la continuously. Mã la is only played at funerals and weddings.

The soul of the deceased is usually offered pigs and chickens. The pig needs to measure from 2 to 3 feet in length; also, 5 to 6 chickens need to be killed. Every clan member attending the funeral brings a chicken, a kilogram of rice, and two liters of wine. Chickens and wine are offered to the deceased, while the family can keep the leftover rice for later use.

Tác giả / Author: Đỗ Thị Tuyết
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân B,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan B Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Hai vợ chồng cô chú Pinăng Biên và Pinăng Thị Nhai làm thợ rèn. Chú đang rèn cây dao, một ngày chú làm được 5 đến 6 cái. Lò rèn được đốt bằng cây dâu, cây cha chi, cây cam lấy ở trong rừng. Vợ của chú đang dùng tay kéo lên kéo xuống để tạo hơi ở cái bễ thổi hơi, cho đồ lửa làm con dao nóng chảy, mềm ra mới có thể uốn dẻo được. Dao được làm để bán cho những người trong làng, có khi chú còn đổi gạo hoặc gà. Ba con dao chú có thể đổi được một con gà. Chú học nghề từ cha chú, chỉ sau 2 năm là chú có thể biết làm vì chú siêng làm. Chú học không bằng vở, chú dùng đầu để nhớ, vì ngày xưa chưa có ai dạy chữ, chú có trí nhớ và làm rất tốt.

Mr. Pinang Bien and Mrs. Pinang Thi Nhai are both blacksmiths. In this photo the husband is forging a knife. On average he produces 5 to 6 knives per day. The hammer mill is fired by dâu trees, cha chi trees and orange trees from the forest. His wife is pulling up and down to create steam in the bellows, keep the fire red and melt the knife so that the knife can be molded when it gets soft. Mr. Bien sells his knives to the villagers, or sometimes he exchanges knives for rice or a chicken. For three knives he can get one chicken. He learned this profession from his father, after just two years of study, because he worked really hard. He did not learn with books but used his head to memorize the process, because in the past there was no one to teach him letters, but he has a good memory and does a very good job.

Chị Nhân đang đưa rượu cho chồng sắp cưới uống, rượu này do gia đình chị làm. Chị bung rượu mời họ hàng bên nhà trai uống mỗi người một chén. Sau khi chị ấy dâng rượu hết cho họ hàng nhà trai, rồi đến lượt chồng chị ấy sẽ mời rượu cho chị uống. Đám hỏi luôn tổ chức vào buổi sáng sau khi nhà gái làm xong đồ, chị ấy sẽ tự đến nhà chồng mời.

Trước khi tổ chức đám hỏi, bên nhà trai tới hỏi trước xem bên gái có đồng ý hay không. Sau đám hỏi xong họ bàn đến đám cưới. Đám cưới thì bên nữ cưới, sau đám cưới nam đến nhà nữ để ăn ở sinh sống. Sau khi có con, theo truyền thống của người Raglai, con lấy họ mẹ.

Em thích chụp cảnh này vì em tự mắt thấy truyền thống cưới hỏi của dân tộc mình. Thông qua bức ảnh này, em muốn giữ gìn và phát huy để mọi người thấy được bản sắc dân tộc.

Ms. Nhan is handing rice wine to her husband-to-be. This wine was made by her family. She brought it to offer to relatives of the groom to drink, one cup per person. After she has offered wine to all of the groom's relatives, it is his turn to offer wine to her to drink. The asking ceremony is usually held in the morning after the bride's family has finished the offerings; the bride will come to the groom's house to make the offer. Before organizing the asking ceremony, the groom's family comes in advance to ask the bride's family whether they agree or not. After the asking ceremony, they discuss the wedding. The bride's family usually organizes the wedding.

After the wedding, the groom moves to the bride's house to live. According to the customs of the Raglai, children take the mother's last name. I was happy to capture this scene because I got to witness first-hand the wedding traditions of my ethnic group. Through this image, I want to preserve and promote our ethnic identity.

Tác giả / Author: Kator Thị Yến
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Tác giả / Author: Pinăng Thị Hậu
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Đây là bà Thy là hàng xóm với nhà em, bà đang đan gùi ở nhà. Hàng ngày bà đều đan. Việc đan gùi rất là khó. Vật liệu phải chuẩn bị phải có mây, bằng lăng, tre. Mỗi cái gùi bà bán 90.000-100.000.

Làm ra một cái gùi, phải vào rừng chặt tre về rồi chẻ thành lát, bóc mỏng để làm gùi. Chặt mây bóc mỏng, đan thành dây để buộc chặt gùi. Cái chân gùi làm bằng cây bằng lăng, chẻ ra ngâm nước rồi làm đế. 4 mẫu tre già chẻ không dày quá để làm 4 cái chân gùi, để để dưới đất không bị dính bùn, dính đất. Làm 1 cái gùi có rất nhiều công đoạn và phải có bàn tay khéo léo mới đan được cái gùi chắc và đẹp.

Em chụp bức ảnh này để mọi người biết rằng người dân ở đây có thể làm được cái gùi hay những thứ khác là nhờ sự kiên trì cố gắng. Đây cũng là truyền thống của chúng em.

This is Mrs. Thy, my family's neighbor. She is weaving baskets at home. She weaves every day. Weaving baskets is very complicated. The necessary materials include rattan, bằng lăng tree, bamboo. Each basket she sells for 90,000-100,000 dong.

In order to make a basket, Mrs. Thy must go into the forest to cut bamboo, then slice it into thin strips to weave into a basket. She also cuts rattan and slices it into thin strips. The bottom of the basket is made from bằng lăng tree, which is chopped and soaked in water to be used as support. Four pieces of old bamboo sliced not too thickly will be used as bases for the basket, so that when the basket is placed on the ground it does not get dirty with mud and soil. There are many steps in making a basket, and a skillful hand is needed to weave a sturdy, good-looking basket.

I took this picture so that everyone might know that people here can weave baskets and many other things with patience and effort. This is also our tradition.

Trong bữa ăn của gia đình mình thì gồm có rau, thịt kho với măng, cá cơm, nước mắm và ít canh. Nhà mình đang theo đạo Tin lành được 5 năm rồi vì thế cứ mỗi bữa ăn là gia đình mình lại cầu nguyện, cầu nguyện để Chúa ban phước lành trong bữa cơm hàng ngày. Bố mình là người đọc lời cầu nguyện và thành viên trong gia đình mình đọc theo bố. Trước khi cầu thì khoanh tay, nhắm mắt và đọc lời cầu. Đây là bữa cơm tối của gia đình mình. Khi nhìn bức ảnh này, mình cảm thấy đây là một bữa cơm gần như là rất ấm cúng, tràn ngập niềm vui. Một bữa ăn với đầy đủ thành viên trong gia đình mình. Bức ảnh này nói lên điều may mắn trong bữa cơm và niềm hạnh phúc trong gia đình.

Tác giả / Author: Y Tuyên
Dân tộc / Ethnic: M' Nong
Trường Tiểu học Lê Văn Tám, Huyện Krong Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School, Krong No district, Dak Nong province

Our family has vegetables, pork braised with bamboo shoots, anchovies, fish sauce and a little soup for our evening meal. My family have been Protestants for the past 5 years so we pray every time we have meals. We pray for God's blessings for our daily meals. My father starts the prayer and all other members repeat his words. Before praying we fold our arms, close our eyes then pray. This is the picture of my family's dinner. When looking at it, I feel that this meal is cosy and full of happiness. A dinner with all the members of our family. This picture shows the blessing in the meal and the happiness in my family.

Tác giả / Author: Nguyễn Văn Hòa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Đây là toàn cảnh buổi lễ "Giặt y phục" cho thần Yang. Buổi lễ diễn ra tại chùa của làng Chăm thôn Bình Nghĩa. Vào buổi sáng, có sự tham gia của các chức sắc trong toàn thôn.

Điều hành buổi lễ là thầy Ka Thành, cúng và đọc những câu chú và kéo đàn ka nhi, hát những bài thánh ca, ca ngợi các vị thần linh, các vị vua Chăm xưa. Sau đó xin phúc cho con cháu trong làng và cầu xin mưa thuận gió hòa, an cư lạc nghiệp. Cuối cùng thầy Ka Thành lấy y phục hơ ngang 2-3 lần trên khói của trầm coi như đã giặt xong y phục cho thần linh. Tới cuộc lễ của thầy Mu Thuồn sẽ vỗ trống paranung và đọc câu ca dao người Chăm để ra lệnh cho kèn saranai, trống ghi nạng cất lên cho thầy Mu-nay múa mừng. Không khí của buổi lễ nhộn nhịp và đông vui.

This is a view of the "Washing costume" ceremony for the god Yang. This ceremony took place at the temple of the Cham village of Binh Nghia. In the morning, all of the village officials came. Shaman Ka Thanh led the ceremony, praying and reading the mantra and playing the ka nhi instrument, and singing hymns in praise of the gods and the ancient Cham kings. Then he asked for good fortune for all the young people of the village and wished for good weather, peace and prosperity. Finally, shaman Ka Thanh lifted the costume over the incense smoke 2 or 3 times: this is considered to be washing the costume for the god. Then, for the worshipping part of the ceremony, shaman Mu Thuon played the paranung drum and read Cham folk songs to order the saranai trumpet and ghi-nang drum to start playing for shaman Mu-nay to dance to. The ceremony has an atmosphere of excitement and celebration.

Tác giả / Author: Lừ Seo Sính
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang bắt cá ở trong ruộng để dùng vào bữa tối. Khi ở nhà rảnh rỗi, các bạn rủ nhau đi bắt cá chứ không phải bố mẹ bắt đi. **Ở ruộng này có rất nhiều cá và đi bắt cá em cảm thấy rất là vui. Khi các bạn đi bắt cá có nhiều bạn cùng đi, nếu quần áo có bẩn về nhà bố mẹ sẽ không mắng.** Ảnh này em muốn nói về việc con cái đã giúp việc tìm kiếm thức ăn cho gia đình, không phải vì nhà các bạn không có thức ăn mà là các bạn tự đi bắt cá về nhà. Có nhiều khi bắt được mẹ các bạn cũng hay hái rau cải xanh về nấu cùng có mùi thơm. Khi mà em bắt được nhiều cá như các bạn, em cũng rất muốn là đứa con như thế. Bữa cá này mang về cho mẹ nấu hay bố nướng cũng được.

I took this photograph of my friends catching fish in the field to eat for dinner. Whenever they have free time at home, they ask one another to go fishing; their parents do not force them to go. There are many fish in this field, and I feel very happy when catching them. Many other friends join us as well. If we get our clothes dirty, our parents still do not yell at us. Through this picture I want to show that children can help their parents find food for the whole family, not because their families do not have food, but simply because they can catch fish on their own. Their mothers often cook the fish they catch with pickled mustard greens, producing a very special fragrance. When I can catch as many fish as my friends, I would also like to be a good son. The fish could be made into soup by my mother or grilled by my father.

Tác giả / Author: H Dary
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tâm,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School
Krong No district, Dak Nong province

Bạn H'Gun 10 tuổi và em Y Pha 6 tuổi đang bỏ đất vào bịch để ươm giống cà phê. Để được một túi hoàn chỉnh phải mất từ 1-2 phút và cần phải chọc cây xuyên qua bịch nữa để nước có đường thoát. Việc này em đã từng làm rồi, cũng khó nhưng rất vui vì nhiều người cùng làm. Sau khi bỏ hết đất vào bịch mình tưới nước cho thấm đều, rồi chọc 1 lỗ rồi lấy giống ươm. Em thích công việc này ở chỗ lúc bỏ đất vào bịch cảm giác như được nghịch đất vậy nên rất hứng thú. Khi giống đã lớn tầm 3-4 tháng mình đem cây vào rẫy để trồng hoặc cũng có thể ươm để bán cho anh em họ hàng. Cà phê thường được trồng vào mùa mưa khoảng tháng 5 -6 vì lúc đủ lượng nước mưa.

My friends H'Gun, 10 years old, and Y Pha, 6, are putting soil into small bags to germinate coffee. It usually takes 1-2 minutes to fill a bag. We also need to push the tree through the bag so that water can drain through. I have done this task in the past. It is quite difficult but a lot of fun because many people do it together. After filling the bags with soil, we water it until it is completely damp, then poke through the bag and add the seedlings. I like this task a lot because it feels like playing in the dirt, which is really exciting. When the seedlings are 3-4 months old, we take them into the field to plant, or we can also sell them to our relatives. Coffee is usually planted in the rainy season, around May and June, because there is a sufficient amount of rainfall then.

Người trong bức ảnh này là em gái ruột của em, tên H Xen 12 tuổi, và em họ tên H'Nguong 13 tuổi. Công đoạn làm mì đầu tiên là mệt nhất, chỉ dành cho đàn ông làm, đó là nhổ mì, xong rồi chặt ra củ để bào, xong thì lại băm nhỏ. Em thấy công việc này rất mệt, mà giá của mì thật là ít so với công làm. Mì tươi họ chỉ mua 1.500đồng/kg, giá mì khô cao hơn khoảng 3.500đ/kg. Em cũng hay cùng gia đình đi làm. Cứ đi làm như vậy, sau một tuần là gia đình em đã có mì khô thu. Mùa này sau tết người thôn em chủ yếu làm mì. Có nhiều gia đình có điều kiện có phương tiện chở. Nhưng gia đình em thuê xe hoặc bán tại rẫy luôn. Bán ở rẫy họ mua rẻ hơn. Em cảm thấy rất thương bố mẹ, làm vất vả nhưng cũng chẳng được bao nhiêu. Vì vậy em muốn nói với các bạn là bố mẹ mình đã không dễ dàng gì mới kiếm được tiền nuôi mình ăn học, mình đừng nên hoang phí, hãy biết trân trọng những điều đó.

Tác giả / Author: H En
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School
Krong No district, Dak Nong province

The people in this photograph are my younger sister H Xen, 12 years old, and my cousin H'Nguong, 13. The first step in making manioc is the most exhausting - only men can do it: it is pulling out the manioc, then slicing it into pieces to peel, then chopping it into fine pieces. I think this task is very tiring, and the price of manioc is quite small in comparison with the effort put into making it. Fresh manioc only sells for 1,500 dong/kg; for dried manioc the price is a little higher - about 3,500 dong/kg. I often join my family in this work. If we keep working this way, in a week we will have enough dried manioc to harvest. In the season after the Lunar New Year, people from my village mainly make manioc. Better-off families have their own means of transportation, but my family rents a car or sells right beside our field. It is cheaper if sold at the field. I feel very sorry for my parents, because they work hard but earn next to nothing. Therefore I want to tell my friends that it is not easy for our parents to earn money to pay for our education, so we should not be wasteful - let's appreciate all those things.

Tác giả / Author: H En
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung
Huyện Krông Nô, tỉnh Đak Nông
/ Nam Nung Secondary School
Krong No district, Dak Nong province

Em H'Luong, 9 tuổi, đang sàng gạo. Công đoạn chuyển từ lúa sang gạo rất dễ dàng. Đầu tiên là công đoạn sàng lúa đem đi phơi vào thời tiết nắng, sau đó đổ lúa phơi vào cái bao rồi đem đi sấy. Nhưng sau khi sấy xong cũng phải sàng tiếp, mới có gạo ăn. Người sống trong thành phố chỉ cần ra chợ, siêu thị để mua gạo, còn người sống trong nông thôn phải qua nhiều công đoạn mới có gạo ăn. Đôi lúc em thấy có một số nhà khá giả họ ăn uống rất phung phí, ví dụ như cơm còn thừa, họ đem đổ đi, còn một số nhà bình thường họ để cả ngày hoặc cho gà và chó ăn.

Mọi người không nên phung phí gạo vì gạo là một thứ không thể thiếu cho chúng ta, vất vả lắm mới có, nên phải biết quý trọng và tiết kiệm, không phung phí hạt cơm nào trong mỗi bữa ăn.

H'Luong, 9 years old, is sifting rice. The process of turn rice plant into rice grain is very easy. First we sift the rice and let it dry under the sun, then we pour the rice into sacks and dry them with artificial heat. After this we sift again in order to have grains to eat.

People living in the city can just go to the market or supermarket to buy rice, while people living in the countryside have to work through the many steps in order to have rice to eat. Sometimes I see well-off families wasting food after meals, for example by throwing out leftover rice, while regular families will keep the rice for a whole day or feed it to their dogs or chickens.

People should not squander rice because rice is an indispensable thing in our lives. It is very hard to obtain, so we should appreciate it and save it, and not waste any rice after meals.

Tác giả / Author: Thào Thị Súng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Trong ảnh là cô Mai 43 tuổi ở thôn Sín Chù, Mản Thần đang trồng ngô cùng hai bạn Ly và Mào. Cô Mai đang trồng ngô địa phương. Ngô địa phương là một giống ngô để được từ vụ này sang vụ khác. Các bạn học sinh khi học xong rãnh rồi cũng giúp người lớn, người thân. Đất được cày bừa xong, sau đó lấy trâu cày thành từng rãnh theo hàng rồi cho phân và tra hạt ngô, không phải mất công bở hổ. Sau khi tra hạt xong lấy cước lấp lại. Người H'Mông lấy một cái rổ có dây đeo đựng phân, một cái túi đựng hạt ngô buộc ở thắt lưng. Một tay bón lót phân, một tay tra hạt ngô. Làm như vậy sẽ tiết kiệm được công sức, không cần 2 người hoặc làm 2 lượt. Em muốn nói rằng cô Mai không có người làm và cần sự phụ giúp của người khác. **Người H'Mông biết sáng tạo để giảm công lao động trong sản xuất nông nghiệp.**

In this photo Mrs. Mai, 43 years old, of Sin Chu village, Man Than commune, is planting maize with my two friends Ly and Mao. Mrs. Mai is planting the local maize, a special type of maize that can be saved from one crop to the next. School children help adults and their relatives when they have free time after school. After turning the field by hand, we get the buffalos to plow each line in rows, then we add fertilizer and drop the maize seeds into the ground without having to dig many holes. After sowing, we use the hoe to cover the seeds. H'Mong people carry a basket with a strap holding fertilizer and a bag carrying maize seeds around their belt. One hand drops the fertilizer while the other drops the seeds. Doing it this way saves a lot of energy, since it does not require 2 people or 2 steps. I want to say that Mrs. Mai does not have anyone and needs help from others, and that H'Mong people are creative in finding ways to reduce labor in agricultural production.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp anh trai Vàng Seo Tếnh đang cày nương, năm nay anh được 21 tuổi, cày ở Ngã Ba, xã Mản Thẩn, Cày đất không thể nói là không mệt, mặc dù có con trâu để cày đã là dễ dàng hơn nhưng vẫn mệt. Em cảm thấy rất vất vả và khi cày nương để trồng ngô trồng lúa. Vì vất vả nên em muốn giúp anh trai nhưng không biết cày bừa nương ruộng nên chưa giúp được. Em chỉ có thể gieo ngô trồng lúa giúp cho bố mẹ.

Qua bức ảnh này em muốn sau này em sẽ cày bừa được giống như anh trai dù em là con gái và nếu không cày đất trồng ngô thì không có gì cho lợn gà ăn và bán lấy tiền được.

I took this picture of my brother Vàng Seo Tếnh, 21 years old, plowing the mountain field at Nga Ba, Man Than commune. Plowing soil cannot be called easy, even though the buffalo helps a lot; it is still an exhausting task. I feel it is very hard to plow the field to cultivate rice and corn. As it is such hard work I want to help my brother, but I do not know how to plow the field so I cannot help him yet. I can only help my parents sow corn and rice seedlings.

Through this photograph, I want to express my wish for the future, that I will be able to plow and rake the fields like my brother, even though I am a girl, for if we do not plow the field to grow corn then we will have nothing to feed the pigs and chickens or to sell to earn money.

Tác giả / Author: Thành Thị Hồng Hoa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

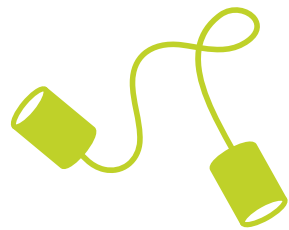
Đây là bạn Thuận Ngọc Hòa, 15 tuổi. Hòa đang đi cày ruộng giúp bố mẹ. Ngoài việc đi học Hòa còn dành thời gian để giúp bố mẹ. Khi đến mùa màng bạn ấy phải dành thời gian nhiều hơn để phụ nên thời gian học rất ít. Nhưng những công việc Hòa giúp bố mẹ là những công việc nặng, lứa tuổi của bạn ấy chưa đủ để làm những công việc đó. Qua bức ảnh này em muốn rằng các bạn học sinh phải noi gương bạn Hòa là phải giúp đỡ các bạn ở trường, ở nhà các bạn phải biết vâng lời, giúp đỡ cha mẹ và anh chị em trong nhà, nhưng không được làm những công việc nặng so với lứa tuổi của mình. Các bậc phụ huynh của các bạn cùng lứa tuổi với bạn Hòa nếu thấy con mình làm những việc nặng hãy khuyên các bạn ấy, không cho các bạn ấy làm những công việc nặng, sau này sẽ ảnh hưởng đến sức khỏe của con em mình.

This photo shows my friend Thuan Ngoc Hoa, 15 years old, plowing the field to help his parents. In addition to going to school, Hoa also helps his parents. During the farming season, he spends more time helping his parents than studying. But the tasks that Hoa helps his parents with are very heavy, and he is way too young to do such difficult tasks. Through this photograph, I want to encourage other school children to follow Hoa's footsteps to help their friends at school and their families at home, to be obedient and helpful to their parents and siblings, but to not do tasks that are too hard for their age. And parents with children around the same age as Hoa should advise them not to do overly heavy work which might negatively affect their health in the future.

Tác giả / Author: H Íp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Hai chị em ruột là chị Bé và H'Bông đang giặt quần áo tại giếng gần hồ của nhà em. Những gia đình hàng xóm cũng mang đồ ra đây giặt. Hiện nay ở chỗ em là mùa khô, mùa nắng nên nước đã cạn phải đào xuống giếng để tắm. Nước mức chỉ bằng tay không dùng bằng máy vì dùng máy tốn điện lại không có tiền mua nữa. Hai chị em đã chủ động tự làm công việc trong gia đình để phụ bố mẹ việc nhà. Em cũng rất muốn như hai chị em này vậy, họ rất giỏi về việc giặt giũ quần áo cho gia đình mình đó. Việc đi giặt quần áo cũng phải leo lên dốc nên cũng mệt. Lúc giặt em múc nước bỏ vào thau còn chị giặt quần áo. Em rất ấn tượng khi em thấy hai chị em này rất cố gắng và siêng năng. Em chụp ảnh này muốn kể 2 chị em là đứa con ngoan và em cũng thích giống như 2 chị em này.

The two sisters Be and H'Bong are washing clothes at the well by my family's lake. Many neighboring families also bring their clothes here to wash. Currently it is the dry season and the water is almost all dried up, so we have to dig down to the well to shower. Water is drawn by hand, not by machine pump, because machine pumps cost a lot of money and we cannot afford one. The two sisters are proactive in doing housework by themselves to help their parents. I want to be like these two sisters; they are very good at washing clothes for their family. In order to get to where we do laundry we must climb up a hill, which is quite exhausting. When doing the laundry, the younger sister scoops water into the brass bucket while the older sister washes the clothes. I was very impressed when I saw how hard and diligently these two sisters worked. I took this photograph to show that these two sisters are very good daughters and to say that I would like to be just like them.

Tác giả / Author: Dương Thị Kim Trang
 Dân tộc / Ethnic: Chăm
 Trường Tiểu học Bình Nghĩa,
 Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Binh Nghia Primary School
 Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Bức ảnh em chụp anh Dương Văn Cường, 13 tuổi, là học sinh trường Hà Huy Tập. Anh ở thôn Bình Nghĩa, xã Bắc Sơn, Thuận Bắc, Ninh Thuận. Anh đang hái me giúp bà nội để đem đi bán, nhà bà nội của anh có ba cây me. Khi những cây me đã ra quả và chín thì chúng em trèo lên cây hái ăn. Khi anh hái phải dùng tay bứt ra nên rất đau tay. Ở trường anh không phải là một học sinh giỏi nhưng ở nhà anh là một người con chăm chỉ và hiền hòa. Để trở thành một người người con ngoan trong nhà anh phải đi chăn bò. Một buổi đi học, một buổi đi chăn bò. Anh đi chăn bò với một người anh tên là Dương Văn Chỉ học lớp 11 trường Phan Bội châu. Hai anh em cùng học buổi sáng nên buổi chiều phải đi chăn bò hoặc cắt cỏ. Em mong rằng hai anh sẽ cùng nhau học hành tiến bộ và giúp đỡ, chăm sóc cho nhau.

This photograph shows Duong Van Cuong, 13 years old, a pupil at Ha Huy Tap school. Cuong lives in Binh Nghia village, Bac Son commune, Thuan Bac, Ninh Thuan. When I took the picture he was picking tamarind for his grandmother to sell at the market. His grandmother's house has three tamarind trees. When the tamarind trees produce ripe fruit, we climb up to pick tamarind. Cuong uses his hands to pluck the tamarind out, so his hands hurt a lot. At school he is not an excellent student, but at home he is a very hardworking and gentle son. He also herds cows with his older brother Duong Van Chi, who is in Grade 11 at Phan Boi Chau school. The two brothers go to school in the morning and herd cows or cut grass in the afternoon. I hope the two of them will both progress academically while helping and taking care of each other.

Tác giả / Author: Thuận Thị Thảo
 Dân tộc / Ethnic: Chăm
 Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Binh Nghia Primary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Ba bạn Tông, Thắng, Ray đang là học sinh cấp 2, các bạn đang hốt phân bò khô để làm phân bón rải cho cây lúa, ba bạn là những người chơi rất thân với nhau. Các bạn đang làm thuê cho một chủ gia đình và được trả công. Ba bạn làm rất nặng nhọc nhưng các bạn vẫn vui vẻ với nhau và quan tâm giúp đỡ nhau như anh em trong gia đình. Tiền được trả cho các bạn rất ít nhưng các bạn vẫn vui vẻ nhận. Với số tiền các bạn kiếm được để dành dụm mang về cho gia đình.

Qua câu chuyện em muốn nói với mọi người xung quanh cần quan tâm đến trẻ nhiều hơn, mong muốn tất cả gia đình không cho các bạn làm thuê, làm mướn cho người khác những công việc nặng nhọc và chăm sóc nhiều hơn nữa đến con cái mình.

Tong, Thang and Rau are secondary school students. When I took this photo they were collecting dried cow dung to be used as fertilizer for rice. The three of them are very close friends. They were working for a family and got paid for their efforts. The three of them were working very hard but still having fun, and caring for and helping one another as brothers would. Even though they were paid very little, they were still very happy to receive the money, which they hoped to save up and take home to their families. Through this story I want to say to everyone that they should care more for children and not allow child labor or allow children to do heavy work, and that parents should pay more attention to their own children.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mây

Dân tộc / Ethnic: H'Mông

Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Ba chị em Mỹ, Gánh và Hoa đang dắt trâu lên đồi để ăn cỏ. Em chụp ở nhà 3 chị em này vào buổi sáng. Em muốn kể với mọi người thấy rằng phải chăn nuôi các vật nuôi trong nhà vì nó có thể giúp ích cho mọi người. Em cũng đã từng đi chăn trâu rất nhiều lần. Chúng em có thể được vui chơi, chơi các trò chơi trốn tìm trong khi trâu đang ăn cỏ gần nơi chúng em chơi. Có một lần chúng em mãi chơi quá nên không biết trâu đã đi đâu, em về nhà báo với bố mẹ và người trong thôn biết để họ giúp chúng em tìm. Em cảm thấy rất là vui vì đã chụp được những bức ảnh này. Em muốn nói khi đi chăn trâu phải có người lớn đi theo khi trâu mất mới có thể tìm giúp.

The three sisters My, Ganh and Hoa are taking the buffalos up the hill to graze. I took this picture at the sisters' house in the morning. I want to show everyone that we have to take care of cattle in the family because they can be very helpful to us. I have also herded buffalos many times before. We often have fun, playing games such as hide and seek while the buffalos graze nearby. Once, we were so caught up in our own games that we did not know where the buffalos had gone, and I had to run home to tell my parents and ask for help from the other villagers. I feel very happy to have taken this picture. I want to say that when herding buffalos we should be accompanied by adults so that they can help find the buffalos in case we lose them.

Tác giả / Author: Thuận Thị Thảo
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường Tiểu học Bình Nghĩa,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Binh Nghia Primary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Đây là bức ảnh em chụp bạn Đặng Minh Mới, 10 tuổi, đang cưỡi bò đi chăn. Bạn đang là học sinh của lớp 4D trường Bình Nghĩa. Công việc của bạn diễn ra vào buổi sáng hàng tuần. Nhà bạn có 3 con bò, 2 con để kéo xe, còn 1 con bạn đi chăn. Có lúc vì nghỉ học quá nhiều nên cô giáo chủ nhiệm lại đến nhà kêu đi học. Bạn là học sinh tạm tạm trong lớp. Con vật đã gắn bó với bạn trong suốt thời gian dài, nên mỗi lần đi chăn bò bạn thường cưỡi bò đi chăn để bớt mỗi chân. Em muốn nói là bạn luôn siêng năng, chăm chỉ việc nhà. Nhưng cũng phê bình bạn không chăm chú vào việc học hàng ngày của mình. Qua câu chuyện này em muốn nói lên rằng **các bạn hãy dành thời gian vào việc học nhiều hơn để có thể đạt thành tích tốt trong học tập.**

This is a photograph I took of my friend Dang Minh Moi, 10 years old, riding his cow on the way to pasture. Moi is in Class 4D at Binh Nghia school. He does this job every morning of the week. His family owns three cows, two for pulling a cart, one for Moi to herd. Sometimes, because of his excessive absences, the homeroom teacher comes to his house to ask him to return to school. He is a mediocre student in class. The animal has been such a large part of his life for such a long time that he can ride it to pasture. I want to say that Moi is always diligent and hardworking at home. But I also have to criticize him for not paying attention to his schoolwork. Through this story, I want to say that you, my friends, should spend more time studying in order to achieve success at school.

Đây là các bạn Chamaléa Lâm, Kato Nhung, Kato Trâm ở thôn Ma Ty, xã Phước Tân, Bác Ái, Ninh Thuận. Bạn Lâm không đi học. Bạn Nhung học lớp 4A, bạn Trâm thì học lớp 2A. Các bạn ấy đang bắt cá. Khi trời mưa các bạn ấy không đi bắt vì ba mẹ không cho đi vì sợ nước lớn, các bạn đi khoảng 1-2h mới về nhà. Khi về nhà ba mẹ các bạn ấy không đánh hoặc chửi các bạn ấy vì các bạn ấy xin phép ba mẹ. **Có vài lần các bạn ấy đi nắng quá thì có bệnh như là say nắng, chảy máu cam, đau đầu, cảm nên ba mẹ các bạn ấy phải đi xin thuốc ở trạm y tế xã Phước Tân.** Em muốn nói là các bạn ấy đừng đi dài nắng nhiều quá và hãy nghe lời ba mẹ, không được đi khi trời đang mưa to nữa.

These are my friends Chamalea Lam, Kato Nhung and Kato Tram of Ma Ty village, Phuoc Tan commune, Bac Ai, Ninh Thuan. Lam does not go to school, Nhung is in Class 4A and Tram is in Class 2A. They are catching fish. When it rains heavily, they do not go to catch fish because their parents do not allow them for fear of flooding, so they usually go for one to two hours before going home. When they get home, their parents do not beat or scold them because they already asked for permission. A few times they went for a long time under the sun and suffered ailments such as heatstroke, epistaxis, headache and cold, so their parents had to ask for medication from Tan Phuoc commune health station. I want to tell them not to play under the sun too much and please listen to their parents when they tell them not to go catching fish in heavy rain.

Tác giả / Author: Chamaléa Thị Leo
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
Huyện Bác Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Tác giả / Author: Kator An
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân B,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan B Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em đang chụp bạn Kator Cung năm nay 13 tuổi ở xã Phước Tân. Còn sau là mẹ của bạn.

Vì cha mất sớm, hàng ngày bạn giúp mẹ đi phát cỏ dại, ngoài ra bạn còn đón em đi học nữa. Phát cỏ dại gặp rất nhiều khó khăn: gặp rất nhiều cây rắn, bọ cạp, con ong, có rất nhiều cây cỏ cao phát rất là khó, nhiều lúc bạn cũng phát cỏ còn bị trúng tay, trúng chân nữa. Nhiều lúc mẹ bạn Cung đưa bạn Cung tới bệnh viện mà bạn ấy không đi, vì nhà không có tiền. Bạn học đến lớp 6 là bạn ấy bỏ học vì gia đình không có tiền để cho bạn đi học. Qua câu chuyện này em muốn nói các bạn và người có lòng hảo tâm động viên bạn đi học.

I took the picture of my friend Kator Cung. He is 13 years old and lives in Phuoc Tan commne. Behind him is his mother. Because his father passed away early, every day he helps his mother with the grass-cutting, he also picks up his sister after school. The grass-cutting is very challenging: there are snakes, scorpions, bees, sometimes the grass is too high for Cung to cut, he frequently accidentally cuts himself. Cung's mother wants to bring him to the hospital but he refuses to go because his family has no money. He quit going to school after 6th grade because his family couldn't afford to pay for him. Through this story I want friends and generous people to encourage him to go to school.

Tác giả / Author: Pinăng Luân
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

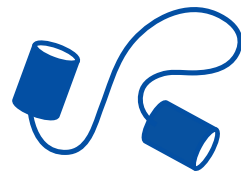
Bức ảnh này em chụp 2 em gái người Raglai, tên là Pinăng Thị Suong và Pinăng Thị Nhem ở thôn Đắc Trảng - xã Phước Tân - huyện Bắc Ái. Em Suong 11 tuổi học lớp 4 trường tiểu học Phước Tân B, còn em Nhem 12 tuổi học lớp 5 trường tiểu học Phước Tân A. Đây là 2 chị em đang làm phụ giúp cha mẹ nấu ăn, hai em đã cùng nhau làm cá để nấu canh chờ bố mẹ về ăn trưa. Hai em rất hồn nhiên vừa làm cá vừa cười. Hai em không chờ ba mẹ làm cho các em ăn sau khi tan học về mà tự làm. Mấy em này rất thích làm việc nhà để phụ giúp cha mẹ, tuổi em nhỏ chỉ làm việc nhẹ nhàng vừa sức hai em. Bức ảnh này em rất thích bởi vì nó cũng giống như bao trẻ em Raglai khác cũng phải làm việc nhà để giúp gia đình. Qua bức ảnh này em muốn gợi lên sự siêng năng, cần cù của 2 em.

I took this photo of two Raglai sisters, Pi Nang Thi Suong and Pi Nang Thi Nhem, of Dac Trang village, Phuoc Tan commune, Bac Ai district. Suong is 11 years old and in Grade 4 at Phuoc Tan B elementary school; Nhem is 12 years old and in Grade 5 at Phuoc Tan A elementary school. They are helping their parents cook by preparing a fish to make soup, and are waiting for their parents to come home for lunch. Both of them look very innocent, preparing fish and laughing. They do not wait for their parents to make food for them after school but prepare everything themselves. They love to do housework to help their parents, but they are still young and so they only do smaller tasks fitting their ability. Most Raglai children help with housework in the same way. I really like this photograph and want to show through it the diligence and dedication of both sisters.

**NGƯỜI
TÔI QUEN**
PEOPLE I KNOW

Tác giả / Author: Thành Thị Bông

Dân tộc / Ethnic: Chăm

Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận

/ Binh Nghia Primary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Đây là bức ảnh chụp bà nội em, tên Đạo Thị Nào, 53 tuổi. Bà đang cấy lúa một mình với 4 sào ruộng. Bà là người trụ cột trong nhà còn chồng bà thì bị bệnh nặng. Lúc em còn nhỏ thì em ở với bà còn bây giờ em ở với bác. Bà có 12 đứa con hiện nay còn 8 đứa, bà bị mất 4 đứa con. Bà đang nuôi 3 người ăn học. Em rất thích câu chuyện này cũng như là bức ảnh này, vì bà đã cao tuổi và đã vất vả rất nhiều. Qua bức ảnh này em muốn bà không làm những công việc nặng nhọc.

This is a photograph of my grandmother, her name is Dao Thi Nao, 53 years old. She was transplanting rice by herself with the whole four rods of rice paddies. She is the main breadwinner of the whole family while her husband is really sick. When I was small, I lived with my grandmother but now I am living with my uncle. She has 12 children but she lost 4 of them so now there are only 8 left. She is currently supporting 3 of them in school. I really like this story as well as this photo, because she is old and has been through a lot in her life. Through this picture I wish that she would not have to do such heavy work any more.

Tác giả / Author: Nguyễn Y Phi Hùng
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tám,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School
Krong No district, Dak Nong province

On Saturday there is a special class for students from poor households and students disadvantaged situations. It finishes at around noon. These students receive financial support to attend the class. They only have to join if they are weak students; if they are good students then it is not necessary. The teacher decides who should join. Some of them do not want to attend this class; others like to. Some students only want to stay at home to play or go fishing. I go to school five days a week, in the afternoons. Sometimes I study at the house of Mrs. Thoa, my homeroom teacher, in the morning. My parents suggested it, so she asked me to come. The tuition fee ranges from 100,000 to 200,000 dong/month. There are only six of us. If any of us cannot do the assignment because we have been playing, we will be yelled at.

I am an advanced student. I like mathematics the most and score the most 10s in this subject. Sometimes it is difficult; sometimes it is easy. Spelling is quite difficult, but I still receive a 9 sometimes. When it gets difficult, I ask my teacher or look at my classmate's notebook. I felt very happy when I took this photo because my friends were smiling with me.

Thứ 7 là buổi học dành cho các bạn hộ nghèo hoặc hoàn cảnh khó khăn đi học tới trưa là về. Các bạn này được hỗ trợ tiền để đi học. Các bạn học yếu là phải đi, học giỏi không cần. Cô giáo là người chọn. Có bạn không thích đi học, có bạn thích đi. Một số thích ở nhà đi chơi hoặc đi câu cá. Một tuần em đi học 5 ngày. Học buổi chiều, có lúc học nhà cô Thoa chủ nhiệm buổi sáng. Ba mẹ đề nghị nên cô kêu đi. Tiền học 100.000-200.000/tháng. Chỉ có 6 bạn đi, bạn nào không làm được bài là bị cô la vì mãi chơi. Em được học sinh tiên tiến. Thích nhất là môn toán, có lúc bài khó có lúc bài dễ, hay được 10 nhất. Chính tả thì hơi khó nhưng vẫn có lúc được 9. Lúc khó thì hỏi cô hoặc có bạn cho nhìn bài. Chụp ảnh này em cảm thấy rất vui vì các bạn đang cười với em.

Ông tên là Sinh Vun A, 55 tuổi ở thôn Bình Nghĩa, xã Bắc Sơn, Thuận Bắc, Ninh Thuận. Ông ấy đang đánh bò về nhà, ông đánh bò để làm ăn, để chờ hàng cho người ta để có tiền. Ông ấy thường xuyên đi xe bò nuôi vợ con, tiền dư thì đi uống rượu. Ông cụ này chờ lúa cho người ta. Em muốn nói ông già nhưng làm việc để nuôi con học hành, khó khăn của ông cụ là già nên làm việc nặng không ai giúp đỡ ông ấy nên rất vất vả. **Em không thích ông ấy đánh vợ con khi uống rượu và xúc phạm đến vợ con, mà không uống thì không đánh.** Xe bò này là tài sản duy nhất của gia đình để kiếm tiền nuôi cả nhà. Trong gia đình có 5 người trong đó có 3 người con hai trai một gái.

This photo shows Sinh Vun A, 55 years old, of Binh Nghia village, Bac Son commune, Thuan Bac, Ninh Thuan, driving cows home. Mr. Vun herds cows and transports goods such as rice to make a living and to feed his wife and children; he uses the extra money to drink alcohol. I want to say that even though he is old, he still works to raise his children and provide them with an education. For an old man like him, doing heavy work without help from anyone is really hard. I do not like it when Mr. Vun insults and beats his wife and children after drinking. If he does not drink then he does not beat them up. This cow cart is the family's only property and their only means to a living. In Mr. Vun's family there are five people, including two sons and one daughter.

Tác giả / Author: Dương Chí Khanh
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Binh Nghia Primary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Tác giả / Author: Sùng Ánh Nguyệt
Dân tộc / Ethnic: H'Mông

Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Em gái em tên là Sùng Tuyết May, 7 tuổi, học lớp 2, trường tiểu học phổ thông dân tộc bán trú xã Mản Thẩn. Hai chị em đang ở trên nương, mẹ và bố đi phát nương để trồng ngô, cách nhà khoảng 2-3 cây số.

Em May đi học, ngày nghỉ mới trông giúp bố mẹ được. Em Tùng Dương đã được 5 tuổi rồi nhưng khuyết tật không đi lại được nên phải có người trông hàng ngày. Em bị khuyết tật nên vất vả cho gia đình. Mẹ còn đi dạy học còn bố ở nhà trông em và làm việc trong gia đình. Mẹ em đi dạy học ở trường mầm non xã Mản Thẩn, một tháng được vài triệu đồng, không đủ nuôi gia đình. Gia đình em thu lúa 1 năm được khoảng 20 bao. Gia đình em không có nương ngô, ngày rỗi đi giúp ông bà em thôi.

Em chụp bức ảnh này em cảm thấy Tùng Dương bị khuyết tật không biết phải làm sao cho nó đi được. Em cảm thấy rất khổ cho em.

My younger sister is Sung Tuyet May, 7 years old. She is in Grade 2 at Man Than commune ethnic boarding elementary school. When I took this photo, she and our brother Tung Duong, 5 years old, were in the field, while our parents were burning off to clear land for growing maize, about 2-3 kilometers from home. May is still going to school and can only help with babysitting for our parents on her days off. Tung Duong is disabled and cannot walk, so someone must always watch over him. His condition makes life hard for my family. My mother is a teacher at Man Than commune kindergarten, where she earns a few million dong a month, not enough to feed my family. My father stays at home to take care of Tung Duong and do work around the house. My family harvests around 20 bags of rice per year. We do not have a maize field - on this day we were helping our grandparents as we often do on our free days. When I took this photo I wondered how I could help Tung Duong to walk. I feel very sorry for my brother.

Tác giả / Author: Nguyễn Văn Hòa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Đây là bà Tài Thị Liễu, 60 tuổi. Bức ảnh này chụp bà lên núi hái củi, giữa đường dây buộc củi bị đứt rồi bà đặt xuống buộc lại. Hoàn cảnh gia đình rất khó khăn và đông con. Những đứa con của bà đều lập gia đình. Do khó khăn nên những đứa con không có điều kiện xây nhà ở riêng, tập trung trong căn nhà thô sơ tạm bợ, không biết ngôi nhà đó sụp đổ lúc nào. Ngoài việc đi lấy củi bà còn đi nhặt phân bò, đi cấy lúa thuê để có tiền nuôi các cháu của mình vì các con của bà đều đi làm ăn xa nên các cháu do một tay bà chăm sóc và nuôi dưỡng.

Ở lứa tuổi bà, những người khác đã hưởng cuộc sống hạnh phúc, vui vầy bên con cháu, vì hoàn cảnh nên bà phải lặn lội kiếm sống qua ngày ở tuổi già. Những đứa con phải biết hiếu thảo, phụng dưỡng và chăm sóc cho những người mẹ già như bà Tài Thị Liễu.

This photo shows Mrs. Tai Thi Lieu, 60 years old, on her way from collecting firewood in the mountains. The string around the bundle of firewood had broken, and she had put the bundle down to retie the string. Mrs. Lieu's family situation is very difficult. She has many children who are all married but cannot afford to build their own houses and all live together in her simple temporary house, which could collapse at any time. In addition to collecting firewood, she also gathers dried cow dung and transplants rice seedlings for others to earn money to raise her grandchildren, because all her children work away from home. Mrs. Lieu has to singlehandedly take care of and raise all her grandchildren. Other 60-year-olds enjoy a happy life surrounded by grandchildren, but because of Mrs. Lieu's situation she still has to work hard to make a living day by day. Children should dutifully support and take care of their elderly mothers like Mrs. Tai Thi Lieu.

Tác giả / Author: Thành Thị Thiên Lý
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Gia đình gồm ba thế hệ: ông bà, mẹ và hai đứa cháu. Hiện tại ở nhà chỉ còn hai ông bà và đứa cháu, tình cảm của ông cháu rất sâu sắc với nhau. Ngoài việc ăn cơm chung, hai ông cháu còn rủ nhau đi lấy củi, đi thăm ruộng, đi tát cá ngoài đồng. **Bữa cơm rất đạm bạc, hai ông cháu ăn cơm với mắm, rau.** Sau khi cháu đi học xong về nhà ông lại dạy cháu học thêm. Bà nội nấu xong hai ông cháu tự dọn, nhìn chung cảnh gia đình rất đầm ấm, thu nhập của ông chủ yếu là nghề nông, ông làm ruộng hai sào, khi đi thăm ruộng hay bón phân ông thì chở phân còn cháu thì xách cây len. Đứa cháu thì có lúc đi học nhưng cũng có nghỉ. Khi gia đình biết vẫn nhắc nhở và cháu vẫn đi học, cũng có khi theo người ta đi câu cá, đi tắm mương và nhặt nhôm nhựa để đi bán. Thông qua bức ảnh này em muốn thể hiện bổn phận của trẻ em là hiếu thảo với ông bà cha mẹ và cố gắng học tập.

This family consists of three generations: grandparents, mother and two children. Currently only the grandparents and one child are at home. The relationship between the grandfather and the child is very close. In addition to sharing meals, the grandfather and his grandson also go to collect firewood, visit the fields and scoop up fish in the field together. The meal they are eating is very simple: rice with salted fish and vegetable. Each day after school the grandson comes home and his grandfather gives him extra lessons. When the grandmother finishes cooking, grandfather and grandson clean up after themselves. Overall it is quite a cozy family environment. The grandfather's main income comes from agricultural work which he does on his own two-rod field. Whenever he goes to the field to add fertilizer to the soil, he carries the fertilizer while his grandson carries the len tree. The grandson sometimes goes to school and sometimes does not. When the family finds out he has not gone to school, they remind him and he goes back to school. Sometimes he follows other children to go fishing, swimming in the ditch, or collecting aluminum and plastic to sell. Through this picture I want to show that the duties of children include being respectful towards their grandparents and parents and studying hard.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Đào
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Các cô các chú đang thu hoạch khoai ở nhà chú Nguyễn Lê Phúc, họ nhỏ xong rồi chặt đốn một đống bỏ lên xe. Nương nhà chú khoảng 5-6 ha, thu hoạch hàng năm được hơn 30 triệu, chú dành thời gian hết một ngày, ngoài công việc làm khoai chú còn trồng dưa, phát rẫy để trồng cao su, trồng khoai, về việc thu nhập của chú ổn định đủ sống và đủ nuôi con cái. Em chụp bức ảnh này nói là người nông dân làm công để có tiền mua gạo cho gia đình, một ngày làm 130 nghìn. Em rất thương những người làm công rất cực khổ để có tiền trang trải. Em muốn nói là mọi người giúp đỡ người nghèo, Nhà nước có giúp đỡ người nghèo như Nhà nước phát người nghèo có 100 nghìn một tháng. Em muốn Nhà nước phải quan tâm giúp đỡ người nghèo để có cái ăn, cái mặc.

This photo shows my uncles and aunties harvesting cassava at Mr. Nguyen Le Phuc's house. After pulling the cassava out of the ground, they gather it into a pile and move it to a cart. Mr. Phuc's mountain field is approximately 5-6 hectares in area, and the annual harvest brings in more than 30 million dong. In addition to cassava, Mr. Phuc also grows watermelon and rubber trees. Mr. Phuc's income is stable enough for him to live and raise his children. I took this photograph to show how farmers have to work for others to earn money to buy rice for their families, often as little as 130,000 dong per day. I feel very sorry for those who have to work hard for others to make ends meet. I want to say that everyone should help the poor. The State does help the poor but the State only provides the poor with 100,000 dong a month. I want the State to pay attention to helping the poor so that they have food to eat and clothes to wear.

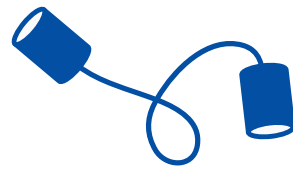

Tác giả / Author: Thị Phương
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Cô Bằng năm nay 35 tuổi, có 5 người con vào tuổi ăn, đứa con nhỏ nhất của cô bị bại liệt bẩm sinh. Mấy năm qua gia đình cô gặp nhiều khó khăn từ việc ăn uống hàng ngày tới tiền cho các con đi học. Hai đứa lớn đang học cấp 2 còn đứa nhỏ nhất của cô đang nằm liệt trên giường. Hai vợ chồng làm rất vất vả, từ việc đi làm mướn, làm thuê, có khi phải đi làm rất xa ở tỉnh ngoài để có tiền. Mấy năm nay nhờ cố gắng làm ăn hai vợ chồng dành dụm mua được một con bò cái và đẻ ra một con bê đực rất đẹp. Nhờ sự tương trợ ban giảm nghèo của xã, hội phụ nữ đã giúp đỡ gia đình xây dựng được một căn nhà mới tuy không lớn nhưng rất ấm cúng. Tuy cô rất nghèo nhưng cô tảo tần cho con cái đi học, chăm lo cho gia đình không bắt con cái đi làm mướn giống như mấy bà mẹ khác. Em rất khâm phục tấm gương vượt nghèo, vượt khó của vợ chồng cô Bằng.

Mrs. Bang is 35 years old and has five children. Her youngest child was born paralyzed. In the last few years, her family has encountered many difficulties. It is a struggle for her just to put food on the table and send her children to school. The two eldest children attend secondary school while her youngest child is confined to bed. Mrs. Bang and her husband work very hard as hired laborers. Sometimes they have to work far from home in other provinces to earn money. In recent years, thanks to their efforts in doing business, they have saved enough money to buy a cow, which recently gave birth to a beautiful male calf. With assistance from the commune's Board of Poverty Reduction, the Women's Union has helped her family build a new house, which although small is still very cozy. Even though she is really poor, she is still striving to send her children to school and take care of the family, she does not force her children to work for other families like some other mothers. I really admire Mrs. Bang and her husband as role models for overcoming poverty and defeating difficulties.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Hậu

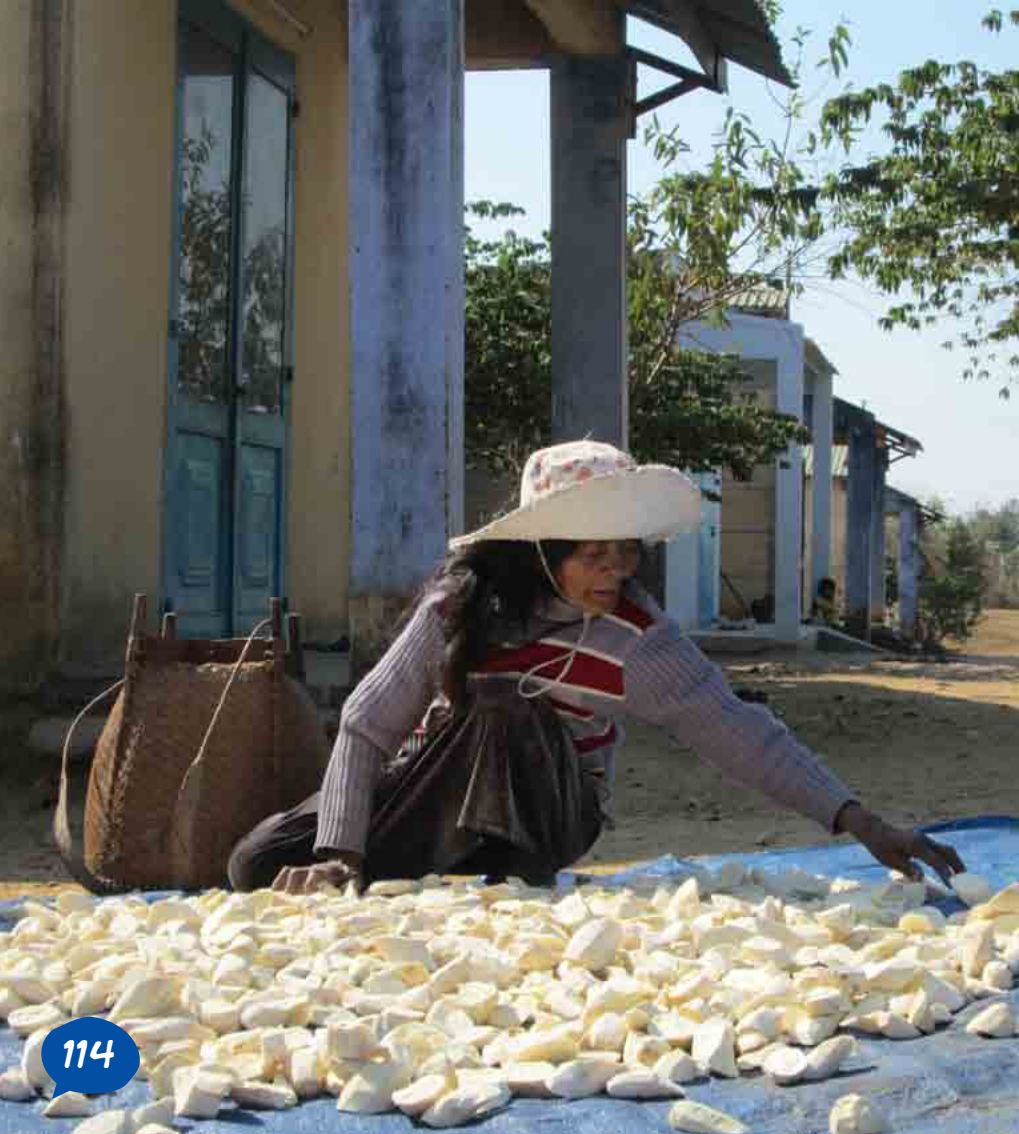
Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bác Ái, tỉnh Ninh Thuận / Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Công việc hằng ngày của bà Pinăng Thị Quy, mỗi buổi sáng bà đều lên rẫy. Tuy bà mất chồng nhưng bà vẫn nuôi 2 đứa con được ăn học, người con trai của bà là giáo viên dạy ở trường Nguyễn Văn Linh. Còn cô con gái của bà thì bỏ học khi vừa lên lớp 12. Vì gia đình khó khăn và lại cô con gái ấy học không nổi nên đã bỏ học ở nhà phụ giúp cho mẹ của mình. Bà cũng đã khuyên con gái nhưng cô không nghe nên cũng cho nghỉ học. Giờ con gái ấy sắp lấy chồng, bà lại phải lo làm ăn kiếm tiền để làm đám cưới. Làm bắp đợt này được 2 triệu, số tiền ấy bà để dành cho cho con gái, đời sống khó khăn vất vả nhưng bà đã cố gắng nuôi 2 đứa con khôn lớn từ sức lao động của mình. Bà Quy là một người mẹ hiền, biết chăm lo cho con cái được ăn học.

This is the daily work of Mrs. Pinang Thi Quy. Even though she lost her husband, she still raised her two children and sent them to school. Now her son is a teacher at Nguyen Van Linh school, while her daughter dropped out of school in Grade 12, because of her family's difficult situation and because she could not keep up at school. Mrs. Quy advised her daughter to stay at school, but she did not listen. Now her daughter is about to get married, so Mrs. Quy has to work hard to earn money for the wedding. Every morning she goes up to the mountain fields. This batch of maize will bring her about 2 million dong. She will save the money for her daughter. Although it is a tough life, she still works hard for her children. Mrs. Quy is a gentle mother who takes care of her children and has worked hard to provide them with an education.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Đào
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Đây là bà Pinăng Thị Sinh, 79 tuổi. Bà ở thôn Ma Ty xã Phước Tân huyện Bắc Ái tỉnh Ninh Thuận. Bà đang phơi khoai mì. Bà là trụ cột gia đình, bà có 7 người trong gia đình, bà lại là lao động chính. Em học và làm theo bà ấy nhiều điều. Bà ấy đang trải tấm bạc xong rồi phơi khoai, đầu tiên là gọt khoai, cắt khoai. Mùa thu này sẽ không còn gạo mà ăn, phải giã nát khoai rồi lấy lá chuối để gói lại rồi lấy khoai bỏ tròn hay vuông làm bánh để ăn. Bà không cần đường làm ngọt, ăn với bột ngọt cũng được. Em rất xúc động vì hằng ngày bà phải ăn khoai mì, bà toàn là đi lượm của người ta về. Em muốn nói là hãy phụ giúp gia đình và bà cụ.

This is Mrs. Pinang Thi Sinh, 79 years old, of Ma Ty village, Phuoc Tan commune, Bac Ai district, Ninh Thuan province. She is laying cassava out to dry. Mrs. Sinh is the breadwinner and main labor force of her family of 7 people. I learn from her and follow her in many things. Before laying the cassava out on the sheet, she peeled and cut it into chunks. There will not be any rice left this autumn, so she will have to grind the cassava finely, then mold it into square or round pieces and wrap these in banana leaves to make cakes to eat. She will not need sugar for sweetening, as she adds MSG for taste instead. I feel very touched because every day she has to eat cassava, and she always collects the cassava from other people's fields. I want to say that we should support her and her family.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Nhận
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Hai bà đang giặt đồ trên mương. Việc giặt đồ là rất thường xuyên, và nguồn nước rất bị ô nhiễm, nhưng người dân lấy nước sử dụng việc thường ngày trong nhà như giặt đồ, tắm, và nấu cơm. Vì nước chưa qua xử lý nên khi ăn cơm hay bị đau bụng. Trong làng Ma Ty sử dụng nước không qua xử lý hàng ngày. Người dân cũng có ý kiến nhưng vẫn không qua xử lý. Khi người ta làm ruộng đồng cũng sử dụng nước này. Em muốn nói là nhà nước hãy xử lý nước sạch để người dân sử dụng an toàn hơn, và xã hội hãy quan tâm hơn nữa đến việc nước bị ô nhiễm. Qua bức ảnh này em muốn gửi gắm đến mọi người là nước bị ô nhiễm rất là hại cho sức khỏe con người và Đảng và Nhà nước hãy quan tâm đến đời sống của nhân dân hơn nữa.

These two ladies are doing laundry in a ditch. The water source is polluted, but the locals still use it for their daily activities such as doing laundry, bathing and making food. Because the water has not been treated, people often get sick after eating. The school in Ma Ty village also uses untreated water on a daily basis. The villagers have brought this matter to the attention of the authorities, but the water is still untreated. I want to say that the State should treat the water so that it is safe for people to use, and society should pay more attention to the issue of polluted water. Through this photograph, I want to send the message that polluted water is very harmful to human health, and the Party and the State need to take better care of the people's lives.

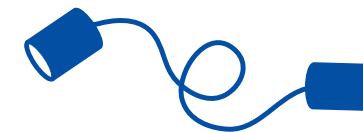
This photograph shows Mrs. Pinang Thi Pic, 50 years old, making dinner for her family. Mrs. Pic's house is in Ma Ty village, Phuoc Tan, Bac Ai, Ninh Thuan. She is the eldest sister of the family. She is mute but can still go up the mountain fields to pick maize, chop banana trees to feed to the pigs, and make dinner for the family. Her family consists of 7 people. Her husband passed away 3 years ago. She also has a younger sister who works an extra job and earns about 90,000 dong per day. Despite being mute, Mrs. Pic can still understand what people say and do. It is a pity she cannot speak back - she can only point with her fingers. I like this picture because I think that even though Mrs. Pic is mute, she still works very hard around the house. Through this picture I want to say that society should pay more attention and offer more support and services to elderly people who still have to work hard.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Mừng
 Dân tộc / Ethnic: Raglai
 Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
 Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
 / Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
 Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp bà Pinăng Thị Piếc, 50 tuổi, đang nấu cơm cho gia đình. Nhà bà ở thôn Maty, Phước Tân, Bắc Ái, Ninh Thuận. Bà là người chị lớn trong gia đình. Bà bị câm nhưng có thể lên rẫy, bẻ bắp, chặt cây chuối cho heo ăn và làm cơm cho gia đình. Gia đình của bà gồm 7 người. Bà còn có 1 em gái, đã có chồng nhưng chồng của bà đã mất cách đây 3 năm. Người em thì đi làm thêm một ngày được 90.000 đồng để nuôi gia đình còn người chị thì làm rẫy làm nương. Dù có bị câm nhưng bà vẫn hiểu người ta nói và làm, chỉ tiếc là bà không nói được chỉ dùng tay để chỉ. Em rất thích bức ảnh này vì em thấy cho dù bà bị câm nhưng bà vẫn chăm chỉ làm việc nhà. Qua bức ảnh này em muốn nói xã hội hãy quan tâm nhiều hơn để người dân và người già mà làm việc nhiều sẽ rất có thể bị bệnh. Em mong các chú tạo điều kiện nhiều hơn cho người già.

Tác giả / Author: Chamaléa Thị Leo
 Dân tộc / Ethnic: Raglai
 Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
 Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
 / Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
 Bac Ai district, Ninh Thuan province

Đây là bà Chamaléa Thị Năm, 62 tuổi. Bà đang nấu canh, ở nhà bà là trụ cột gia đình, gia đình bà có mình bà, chồng bà mới qua đời khoảng 2-3 năm. Con cái của bà thì đi lấy chồng lấy vợ. Công việc chính của bà là làm bắp. Bà đi làm chỉ có một mình, không có ai làm giúp. Con gái của bà thì bận làm việc của họ, làm xong họ mới giúp bà. Em thích chụp bức ảnh này, em muốn con cái của bà giúp bà nhiều, em muốn bà sống khỏe, sống lâu.

This photo shows Mrs. Chamalea Thi Nam, 62 years old, making soup at home. Mrs. Nam is the breadwinner of her family. Her husband passed away 2-3 years ago. Her children are already married. Her main job is to grow maize. She works by herself; there is no one to help her. Her daughters are busy with their own work and can only help her in their free time. I like this photograph. I want Mrs. Nam's children to help her more, so she can live well and live long.

**LÀM
MÃ HỌC**
WORK TO LEARN

Anh lớn tên Y'Bran còn anh nhỏ hơn tên Y'Khuyết, em nhỏ nhất tên Y'Kiet. Em chụp ảnh hai anh đang sửa xe công nông. Hai anh biết chút ít sửa xe, mỗi lần xe hư thì hai anh ít khi mang ra tiệm mà tự sửa. Xe công nông nhà em mua từ rất lâu và nhiều lần xe bị hư khi chở đồ quá nặng. Em có xe đạp, nhiều lần xe đạp hư là anh em đều sửa, sửa xong xe đi được ngay.

Anh Y'Khuyết mơ muốn có một hiệu sửa xe cho mọi người nhưng vì còn học nên không thực hiện được ước mơ đó, nhưng anh không từ bỏ nghề mà mình mơ ước. Qua bức ảnh này em muốn hai anh cứ giữ công việc và ước mơ này, luôn sửa khi xe hư tiết kiệm thời gian mà không cần ra tiệm sửa nữa.

My eldest brother is Y'Bran and my second brother's is Y'Khuyet; my youngest brother is Y-Kiet. I took this photo as my two big brothers were fixing the tractor. My two brothers knew a little about repairing cars, so they rarely took the tractor to the shop when it broke down and would fix it themselves. We bought our tractor a long time ago, and it has broken down many times whenever we have loaded too many things on it. I also have a bicycle which has broken down many times, but my brothers have always fixed it for me, making it good to go again. My brother Y'Khuyet used to dream of opening his own mechanic's shop, but because he was still going to school, he could not turn his dream into reality. However, he has not abandoned the profession of his dreams. I hope this photo will inspire my brothers to continue to follow their dreams, and to never give up on fixing the tractor so we don't have to waste time going to the repair shop again.

Tác giả / Author: H'Điệp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Tác giả / Author: H'Ip
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Bức ảnh này là em chụp chị gái H'Dan và cháu Hậu. Chị và cháu đang cắt đốt mây từng khúc một rồi bỏ vào nồi. Họ nấu canh rất ngon và ngon nhất là đốt mây nấu với lá bắp. Có thể làm nấu đốt mây với bột, thịt. Người dân khác cũng biết nấu canh, nhưng nấu ngon nhất là người dân M'Nông, trong gia đình thì chị là nấu giỏi nhất. Và em thấy chị làm là em chạy sang nhà chị ăn và chị cũng không tiếc.

Em rất thích chị dạy cho em nấu món canh nhưng chị nói khi có thời gian chị sẽ dạy. Cây đốt mây lấy từ rừng, thân nhiều gai, đi chặt mây rất mệt. Phải qua sông vượt đèo mới lấy được nó, bao nhiêu mồ hôi rơi ra. Nếu mà cho em đi chắc là ngắt xỉu luôn đó. Em chụp ảnh này muốn nói là canh của dân tộc em rất ngon phải biết trân trọng món ăn này, canh của buôn em là ngon nhất Việt Nam.

This photo shows my sister H'Dan and my niece Hau cutting rattan shoots into small pieces and putting them into a pot. My sister and niece make excellent soups, the most delicious being soup with bắp leaves. They can also use rattan shoots when cooking with flour or meat. People from other ethnic groups also know how to make soup, but the M'Nong make it best. In my family, my sister is the best cook. Whenever I see her cooking, I go straight to her house to eat, and she always welcomes me.

I would really like my sister to teach me how to make her special soup, but she never has time. The rattan shoots must be harvested from the forest and are covered in thorns, making harvesting them exhausting work. You must cross rivers and climb mountains to reach them, sweating constantly along the way. If I had to go, I would probably faint.

I took this picture to send the message that the soup of my ethnic group is excellent, and that we should be proud of it. The soup from my village is the best in Vietnam.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Sắp đến Tết mẹ hay may áo, may váy cho người thân. Vài mẹ em mua ở chợ, nhưng hoa văn mẹ em làm bằng tay. Để thêu đủ hoa văn cho một cái váy phải mất 7 đến 8 tháng. Em cũng muốn may như mẹ, nhưng mà chưa biết may. Em cũng nói với mẹ là cho con học may, mẹ bảo con cứ học bài đi. Nếu mẹ có thời gian mẹ sẽ dạy. Em mà được học, em tin là em may đẹp hơn mẹ. Vì em còn nhỏ mà học may thì có thể học rất nhanh và dễ dàng. Em thấy làm váy rất vất vả, em thấy thương mẹ, em cũng có thể giúp mẹ bằng việc thêu hoa văn vì việc này em cũng khá thành thạo. Em làm việc này từ năm 10 tuổi, nhưng vẫn cần mẹ hỗ trợ để may thành váy. Em muốn được học nghề may của mẹ, giúp mẹ đỡ vất vả, váy làm được bán lấy tiền phụ giúp gia đình.

With the Lunar New Year drawing near, my mother often sews clothes and dresses for the family. She bought the fabrics at the market, but hand-sews the designs herself. Fully embroidering patterns on a skirt takes from 7 to 8 months. One day I want to sew as well as my mother does, but I do not know how to sew yet. I told my mother that I wanted to learn to sew, and she said I should stick to studying for now. If she had time she would teach me, and if I could learn I believe that I would be better at sewing than my mother. Because I am still young, I will learn very quickly and easily.
I find sewing skirts very difficult and feel sorry for my mother. I help her by embroidering patterns on skirts, because I can do it quite efficiently. I have been doing it since I was 10 years old, but I still need my mother's assistance to make a full skirt. I want to learn the sewing profession from my mother, to help her earn more for from selling the skirts to support our family.

Em chụp bức ảnh mẹ và em gái đang làm kem túi. Làm kem lấy nguyên liệu như bột gạo, sữa ông thọ, túi đựng kem. Sau khi trộn đều xong cho vào túi, rồi cho vào tủ lạnh 2-3 tiếng là ăn được. Thỉnh thoảng ở nhà, mẹ và em gái làm kem để ăn cho đỡ nóng. Và em cũng biết làm nhưng không dễ làm đâu, khó ở chỗ đổ sữa ông thọ với bột. Nếu đổ sữa nhiều thì ngọt đậm quá khó ăn và khát nước, nếu nhạt thì không phải là kem nữa. Mẹ dạy em 2 ngày em mới biết. Em biết làm kem rồi em rất thích. Em thích nhất là khi đổ vào túi. Kem không phải món ăn truyền thống và phong tục trước đây không ăn kem, nhưng ăn em cảm thấy rất ngon vì ăn rất mát.

I took this picture of my mother and younger sister making ice-cream bags at home. The main ingredients in ice cream are rice flour and condensed milk. Small plastic bags are used to hold the ice cream. After mixing all the ingredients together and pouring the mixture into the bags, you put the bags into the refrigerator for 2-3 hours. Sometimes my mother and sister make ice cream at home to eat and cool themselves down. I also know how to make it, but it is not easy to make.
The hardest part is mixing the condensed milk with the flour. If you add too much condensed milk, the ice cream will be too sweet and difficult to eat, and will make people thirsty. If it is too bland then it is not ice cream anymore. My mother taught me for 2 days before I knew how to make it. When I finally knew how to make it I was very happy. I especially liked pouring the mixture into the bags. Ice cream is not a traditional snack, and in the past there was no custom of eating ice cream, but I love it because it feels so cool to eat.

Tác giả / Author: Vàng Thị Tố Quyên
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Giàng Thị Chư
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học
 xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Primary Boarding School
 Simacai district, Lao Cai province

Người H'Mông hay nấu rau cải trong chảo. Cách nấu rau này rất dễ làm, chỉ thái xong cho mỡ vào chảo cho nóng rồi đổ rau và bỏ muối iot và mì chính rồi đảo đều. Còn nấu dưa phải thái nhỏ rồi cho nước nóng, rau và nước phải bằng nhau. Nếu cho nước ít, rau sẽ thối và không ăn được, nếu cho nước nhiều thì rau không ngon vì không đủ độ chua. Cách nấu rau, xào rau em cũng biết làm nhưng cách nấu dưa thì em chưa biết. Em rất thích ăn dưa và thích học để làm được dưa nhưng em còn ít tuổi chưa làm được phải xem bố mẹ làm nhiều và mình phải tập.

H'Mong people often cook mustard green soup in a large pan. It is very easy to cook with this vegetable: just chop it up, add oil to the pan and heat it up, then add the vegetable, sprinkle salt and MSG on top, and stir for a few minutes. When cooking with pickled mustard green, it is necessary to chop it up into small pieces and add an equal amount of hot water, then salt to taste. If not enough water is added, the vegetable will rot and become inedible; if too much water is added, the vegetable will lose its distinctive sour flavor. I know how to cook and stir-fry vegetables, but I do not know how to cook pickled mustard greens because cooking pickled mustard greens is much harder. I really like to eat pickled mustard greens and would love to learn how to cook with them, but I am still young and cannot do it yet. I still have many things to learn from my parents.

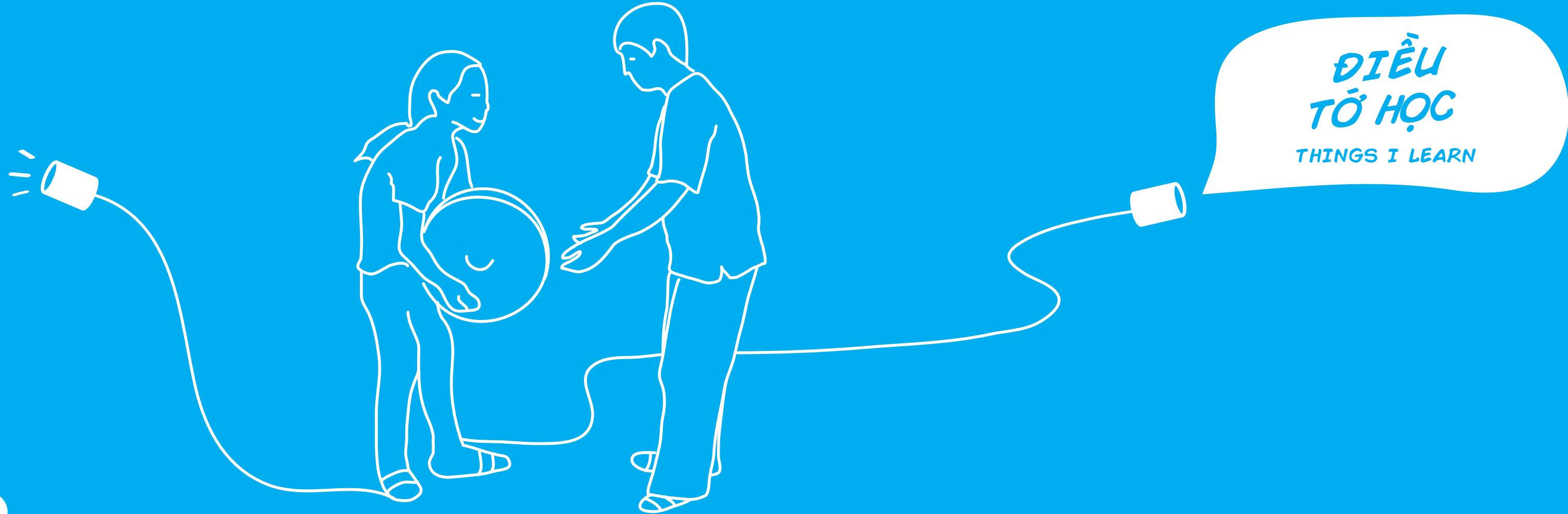
Tác giả / Author: H'íp
 Dân tộc / Ethnic: M'Nông
 Trường THCS Nậm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
 / Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Bức ảnh này em chụp mẹ và cháu lựa lá bắp, cháu H'Hậu 5 tuổi, còn mẹ tên H'Co 54 tuổi. Bố mẹ đi làm về thường hay tranh thủ hái lá. Lá bắp rất nhiều ở buôn em, gia đình em hay nấu với thịt, bột và làm lẩu ăn rất ngon.

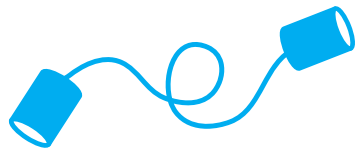
Ở nhà ai cũng biết hái lá bắp, hái từ trong rừng rồi dùng nia để đựng. Canh lá bắp rất ngon vì dễ lấy để làm, gia đình em không có tiền mua những thứ làm canh ngon. Lá bắp thì nấu ăn với cơm là ngon nhất. Em chụp bức ảnh này vì mẹ và cháu đang chọn lá bắp rất chăm chỉ. Em muốn nói sự siêng năng của mẹ và cháu, để có được những bữa canh ngon cho gia đình, mẹ em rất vất vả.

This photo shows my mother H'Co and my niece H'Hau sorting bắp leaves. My niece is 5 years old and my mother is 54. My parents often make use of their spare time to pick bắp leaves. These leaves are grown widely in my village, and we often cook them with meat and flour, or use them to make an excellent hotpot. In my family, everyone knows how to cook with bắp leaves. We pick the leaves from the forest and carry them on a large flat basket. Bắp leaf soup is easy to make, but my family cannot afford to buy the ingredients for a really delicious soup. It is best to cook bắp leaf soup with flour and then eat it with rice. I took this photo to show and honor my mother and niece's diligence and hard work in sorting the bắp leaves and preparing a delicious meal for the family.

**ĐIỀU
TÔI HỌC**
THINGS I LEARN

Thầy Cương dạy các bạn múa, các bạn năm nay đều 11 tuổi, một tuần các bạn được học múa hai lần vào buổi chiều. Mỗi lần học múa khoảng từ 10 phút đến 20 phút. Các bạn múa đều là nữ không có nam. Vì đây là bài múa chỉ dành riêng cho nữ. Mỗi lần múa có 8 bạn, học múa kiểu này cũng khó, nhất là lúc múa thành vòng tròn. Em chụp các bạn ở sân khấu của trường tiểu học xã Mản Thẩn - Simacai khi các bạn tập múa chuẩn bị chào mừng ngày 26 tháng 3 năm 2014. Không chỉ là các bạn nữ mới học múa mà các bạn nam cũng có cơ hội để tham gia múa cùng với các bạn nữ.

Tác giả / Author: Hoàng Đức Vinh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Our teacher Mr. Cuong was giving my friends dance lessons. My friends are all 11 years old this year. They have afternoon dance lessons twice a week. Each dance lesson lasts from 10 to 20 minutes. All of the dancers are girls - there are no boys - because this specific dance is only for girls. Usually, 8 girls dance at a time. This dance is very difficult, especially when performed in a circle. I shot this photo of my friends at Man Than Simacai elementary school as they were practicing the welcoming dance on March 26, 2014.

Tác giả / Author: Vàng Xuân Mạnh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Bạn Nung và Phừ 11 tuổi đang làm bài môn mỹ thuật để nộp cho cô giáo, khi vẽ tranh các bạn ngồi cạnh nhau trao đổi. Bạn Phừ không biết vẽ nên nhìn bài của bạn Nung. Cô giáo cho phép nhìn bài của nhau nhưng không được vẽ hộ. Các môn khác cũng được xem bài của nhau như viết chính tả hay sai nên cô giáo cho nhìn để học viết theo. Những bài xem của bạn khác thường được điểm thấp hơn. Vì cứ xem thì lúc thi tốt nghiệp không được xem bài nữa do mỗi em ngồi một bàn. Em muốn nói rằng các bạn hãy tự học để nâng cao năng lực của mình để kịp những bạn khác, nếu phải học lại thì em không thích vì sẽ bị các em lớp dưới nói xấu.

Nung and Phu, 11 years old, were working on their class art assignment. When drawing, they sat together in order to exchange experiences. Phu did not know how to draw, so he looked on as Nung did the assignment. The teacher allows us to look at one another's assignments, but not to do the work of others. Other subjects for which she allows us to look at and copy one another's note include spelling and writing, because we make mistakes in these subjects all the time. However, assignments copied from others often receive lower scores, and during graduation exams we cannot look at other students' answers, as each of us occupies one table. I believe that everyone should study on his or her own to improve his or her capacity and keep up with other students. If I have to repeat a year of elementary school I will be very upset, because the younger students will make fun of me.

Tác giả / Author: Sùng Ánh Nguyệt
Dân tộc / Ethnic: H'Mong
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học
xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Ảnh này em chụp trong lớp ở điểm trường xã Mản Thẩn. Em thấy bạn Vàng Thị Tấn là lớp phó của em, em chụp tất cả các bạn vì em cảm thấy đi học rất vui. Em rất thích đi học với các bạn ấy. Các bạn ở trong ảnh là bạn Tấn, bạn Cú, bạn Chính, các bạn còn là học sinh giỏi. Bạn Tấn đang dạy các bạn viết bài ở trong lớp, bạn ấy còn là người viết chữ đẹp nữa. Bạn ấy rất xinh. Bạn ấy học giỏi nhất lớp là môn Toán và môn Âm nhạc. Bạn còn hát rất hay nữa nên em thấy rất quý bạn ấy.

I took this picture in the classroom of Man Than school in Man Than commune. When I saw Vang Thi Tan, the vice president of my class, I was so happy that I decided to take this picture of her and my friends. I love going to school with all of my friends. My friends in the photo are Tan, Cu and Chinh, all good students. Tan was teaching the others how to write; she has wonderful handwriting. She is also very pretty. She is the top student in my class in mathematics and music. She sings beautifully as well, so I like her very much.

Tác giả / Author: Vàng Thị Tố Uyên
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tên cô giáo là Lê Thị Quỳnh Trang, 32 tuổi, cô đang dạy chúng em môn công nghệ. Cả lớp ai cũng được thực hành gọt đu đủ để nấu ăn cho trường. Chúng em thích học môn này vì cô dễ tính. Thực hành này giúp chúng em hiểu về vệ sinh an toàn thực phẩm và biết nấu nhiều món. Rau xanh, tươi, phải rửa sạch trước khi nấu. Em từng được 8 điểm khi thực hành rán trứng. Em biết nấu một số món: rau xào, rau luộc, rán trứng. Em rất thích môn này vì em và tất cả các bạn được hiểu biết thêm về nấu ăn. Môn này giúp cho em hiểu về sức khỏe của bản thân. Cô Trang dạy rất nhiệt tình ở trường, em muốn được cô dạy kho cá, chiên cá nữa vì chỉ được nghe chứ chưa được làm trực tiếp.

In this photo, our teacher Le Thi Quynh Trang, 32, is teaching us crafts. On this day we all got to practice peeling papaya to cook for the school. We love this subject because the teacher is very easy-going, and I also love to cook. With practice, we come to understand more about food hygiene and safety. Vegetables, even when green and fresh, must be washed thoroughly before cooking. I once got an 8 for frying eggs. I know how to make a few dishes: stir-fried vegetables, boiled vegetables, fried eggs. I love this subject because my friends and I get to learn more about cooking. This subject helps me understand my own health. Ms. Trang is an enthusiastic teacher. I want her to teach me how to braise and fry fish too, because I have only heard about it but never got to do it myself."

Tác giả / Author: H Mai
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Ảnh này em chụp các bạn học sinh đang tập thể dục tại trường THCS Năm Nung. Đây là hoạt động thường xuyên, giữa tiết, 8-9 giờ gì đó.
Em rất thích tập thể dục vì khi tập thể dục xong thì người rất dễ chịu, bớt căng thẳng, ngoài ra còn giúp học được tốt. Tập thể dục rất vui, đây là hoạt động nhà trường bắt buộc. Chính vì thế khi tập thì có các thầy cô, cờ đỏ giám sát nữa.
Ảnh này em thấy có anh chị và các bạn đang tập thể dục có ý nghĩa. Tập thể dục là hoạt động hàng ngày của trường, không chỉ để xếp loại thi đua giữa các lớp mà còn để rèn luyện sức khỏe cho mình nữa.

*I took the picture of my friends practicing exercises in Nam Nung Secondary school. This is a regular activity around 8-9 a.m, in-between classes.
I love doing exercises because after doing it, I feel very comfortable, less stressed and study better. Practicing exercises is really fun, the school requires all students to do it, that is why we have teachers and the red flag team monitor.
I think this picture is meaningful. This is a regular activity of the school, not only to rank classes but to help students have better health.*

Tác giả / Author: H'Hoa
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường Tiểu học Lê Văn Tám, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Le Van Tam Primary School, Krong No district, Dak Nong province

Đây là bức ảnh em chụp các bạn H'Lê 12 tuổi, H'Ly 12 tuổi, Y Hoan 11 tuổi, H'Gun 11 tuổi, H'Thung và H'Quỳnh 10 tuổi, và bác nghệ nhân Mà Hân khi họ đang tập đánh cồng chiêng để chuẩn bị thi ở tỉnh Đắk Nông. Đây là một niềm vui của các bạn và nghệ nhân nên họ đã tập luyện 1 ngày 2 lần. Họ đã tập luyện kĩ càng. Nghệ nhân và các học sinh sẽ đưa truyền thống của xã lan rộng ra ngoài. Em rất là vui khi thấy con cháu dân tộc M'Nông giữ được truyền thống văn hoá, lại còn đưa ra thế giới nữa. Đây là một niềm vui đối với dân tộc mình. Em rất tự hào. Em và các bạn sẽ giữ truyền thống lâu đời của ông cha ngày xưa.

This is a picture I took of my fellow students and an artisan named Ma Han. My friends are H'Le - 12 years old, H'Ly - 12, Y Hoan - 11, H'Gun - 11, and H'Thung and H'Quynh, both 10 years old. The photo shows my friends and the artisan Ma Han practicing gong instruments in preparation for a contest in Dak Nong province. It was a joy for my friends and Ma Han, and they had been practicing twice a day. They trained carefully in order to be able to share our commune's tradition with the whole world. I am very happy to see that we M'Nong people are still able to retain our cultural traditions. This is a great joy for me. I am very proud of my ethnic group. My friends and I should hold on to the long traditions of our fathers and grandfathers.

Các bạn đang làm bánh tét ở trường. Bánh làm trong dịp Tết niên do trường tổ chức. Một năm trường tổ chức gói bánh 1 lần, bánh tét là do tất cả học sinh trong trường làm. Lớp em gói được 15 cái. Khi gói xong thì thầy cô chấm điểm, lớp em được giải nhì, thi xong thì cả lớp cùng nhau liên hoan hết.

Nguyên liệu làm bánh do nhà trường mua, có thịt và đậu xanh, riềng lá và lạt thì học sinh mang đến. Phụ huynh cũng đến tham gia. Khi làm bánh đầu tiên là xếp lá, rửa lá rồi bỏ gạo nếp vào trong lá rồi bỏ đậu, thịt vào giữa gạo rồi gói bánh. Trong lớp em phân công 8 bạn đi chế lạt, còn 8 bạn chuẩn bị lá. Sau khi đã chuẩn bị đủ nguyên liệu ai biết gói thì gói. Lớp có 6-7 bạn biết gói, trong đó có em. Hôm đó em gói được 1 cái bánh chung và 1 cặp bánh tét.

Tác giả / Author: Pinhng Thị Hậu
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

This photo shows my friends making glutinous rice cake (bánh tét) during the school's year-end celebration. The school organizes this special cake-making activity once a year, with the participation of all of the school's pupils. My class made 15 cakes. When we have finished, the teachers judge our cakes. This year my class took the second place. After the competition, we all get to enjoy the cakes together.

The cakes' ingredients, including pork meat and green beans, are prepared by the school. The students are in charge of the leaves and the bamboo string. Parents also participate. Before making the cake, we must first sort out and clean the leaves. After this we put glutinous rice in the leaves, with green beans and pork in the middle of the rice. Then we wrap the leaves up. In my class, 8 students were assigned to splice bamboo for string, while another 8 prepared the leaves. After all the ingredients had been prepared, whoever knew how to wrap the cakes would start wrapping. In my class about 6 or 7 people know how to wrap, including me. That day I made a square glutinous rice cake and a couple of cylindrical glutinous rice cakes.

Tác giả / Author: Pinăng Dững

Dân tộc / Ethnic: Raglai

Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận

/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Bạn đang nhảy cao là Pinăng Ngâm, bạn đứng bên trái cầm cây tên là Pinăng Thị Nhém, và bạn đứng bên phải cầm cây là bạn Kator Thị Ếm. Em thích học môn thể dục vì thể dục có ích cho sức khỏe của con người chúng ta. Cô giáo dạy thể dục lại rất nhiệt tình chỉ dẫn cho chúng em, bạn Ngâm là học sinh giỏi của trường cũng là một tay năng khiếu của trường nữa.

Tuy môn thể dục học rất vui nhưng nếu sơ ý có thể xảy ra tai nạn như ngã trầy da, bong gân. Bọn em học môn thể dục muốn có trái banh đá mà không có.

Qua bức ảnh này em muốn nói lên các bạn hãy cố gắng tập luyện để rèn luyện thân thể khỏe mạnh, rồi cho người có chiều cao nữa, sau này tìm ra những người có năng khiếu để đi thi các nơi trong huyện và ngoài tỉnh.

The person doing the high jump is Pinang Ngam, the person standing on the left holding the pole is Pinang Thi Nhem, and the one standing on the right with the pole is Kator Thi Em. I like studying Physical Education because fitness is essential for health. My PE teacher always teaches us with enthusiasm. Pi Nang Ngam is not only an excellent student but also a gifted athlete as well.

Even though it is always a lot of fun in PE class, if we do not pay attention accidents can occur, such as scratches, sprains and so on. We want to have a football to kick around in PE class but do not have one yet. I took this picture to remind my friends to regularly do physical exercise in order to grow stronger and taller, so that in the future we will have many gifted athletes to send to contests in the district and the province.

Tác giả / Author: Dương Thị Kim Trang
 Dân tộc / Ethnic: Chăm
 Trường Tiểu học Bình Nghĩa,
 Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
 / Binh Nghia Primary School
 Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Ảnh này em chụp các bạn đang chơi trò vẽ tranh. Bạn nam tên là Sầm A Huy, bạn ở giữa tên là Thành Kim Huệ và bạn cuối cùng là bạn Trương Thị Thanh Thủy. Hiện các bạn ở thôn Bình Nghĩa, Bắc Sơn, Thuận Bắc, Ninh Thuận. Các bạn tham gia vào buổi sinh hoạt vệ sinh môi trường do các em học sinh tham gia. Buổi đó chúng em được chơi rất nhiều trò. Em rất thích buổi sinh hoạt đó vì nó làm cho chúng em biết giữ gìn vệ sinh cá nhân và giữ vệ sinh chung cho mọi người. Em mong các bạn sẽ giữ vệ sinh để cho môi trường xanh sạch đẹp nhé các bạn!

I took this photo of my friends taking part in a painting game. The boy is Sam A Huy, the girl in the middle is Thanh Kim Hue, and the girl on the end is Truong Thi Thanh Thuu. They live in Binh Nghia village, Bac Son, Thuan Bac, Ninh Thuan. They were participating in an environmental sanitation workshop for school children. On that day, we played many different games. I really liked the workshop because it taught us personal hygiene and general sanitation for everyone. I hope all my friends will maintain hygiene so as to create a green, clean and beautiful environment, don't you agree?

Tác giả / Author: Hoàng Hải Yến
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã
 Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Primary Boarding School
 Simacai district, Lao Cai province

Em chụp các bạn đang đọc báo và truyện ở ngoài sân, em chụp vào lúc buổi sáng. Tên của các bạn là bạn Lũ học lớp 5A, bạn Tấu học lớp 2A, bạn Sũa học lớp 1A. Em chụp các bạn vào lúc ra chơi, ngoài sân không phải chỉ có các bạn mà còn nhiều bạn khác. Các bạn đọc rất nhiều, mỗi khi đọc xong các bạn còn kể chuyện cho nhau rất nhiều. Buổi tối các bạn mang truyện về thư viện để tránh mất trộm và bảo quản sách. Em chụp ảnh này vì thấy các bạn đọc truyện và báo rất vui và việc đọc thật nhiều thì các bạn nói tiếng Kinh nhiều hơn

This picture shows my friends reading newspapers and books in the schoolyard in the morning. My friends' names are: Lu, from Class 5A; Tau, from Class 2A; and Sua, from Class 1A. I captured them during their morning break, when there were many other friends besides them in the yard. My friends read a lot, and whenever they finish reading they share stories with one another. In the evening, my friends take the books back to the library to avoid loss and to preserve the books. I took this picture because I saw how much fun my friends were having reading books and newspapers. The more they read, the more they will be able to speak the Kinh language."

BẠN CỦA TÔI
MY FRIENDS

Tác giả / Author: Y Chê
Dân tộc / Ethnic: M' Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Ảnh này em chụp cháu Y Sion 6 tuổi, đang học lớp 1Đ1 cháu đang viết bài, ở trường tiểu học Lê Văn Tám. Lúc đó đang học môn tập viết, cháu học cũng bình thường, lớp của cháu Sion có 30 học sinh, dân tộc thiểu số ít, người Kinh thì nhiều. Nói chung các em trong lớp Sion học cũng được.

Em thấy cháu Sion lười học vì cháu còn thích đi chơi, mỗi khi về nhà có thì học, có thì không. Em thích bức ảnh này, vì cháu Sion đang chăm chú học bài, vì lâu lâu mới thấy chăm chỉ học như vậy. Qua tấm ảnh em muốn nói cháu chăm chỉ và ngoan hơn nữa.

I took this picture of my nephew Ysion. He is 6 years old and studying in class 1D1 of Le Van Tam Primary School. He is having a writing lesson. He is quite good at studying, sometimes he studies really well. His class has 30 students, most of them are Kinh people, and there are few ethnic minority students. Generally the students in Sion's class study quite well.

I think Sion is lazy because he likes going out, when he goes home sometimes he studies, sometimes he doesn't. I like this picture because Sion is studying really hard, which is rare to see. Through this picture, I want Sion to study harder and behave better.

Tác giả / Author: H Ngương
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Em chụp bạn Xen uống nước ở nhà em, bạn Xen năm nay 12 tuổi đang học lớp 6A1, chung với em. Bạn Xen thấy khát nước và sang nhà bếp để uống từ trái bầu đựng nước đun sôi. Quả bầu này được hái và làm ở rẫy, phải qua nhiều công đoạn lắm mới thành vật đựng nước được. Khi làm mẹ em dùng dao đâm vào đầu quả bầu và nướng quả bầu, rồi sau đó ngâm với nước bùn. Quả bầu được lấy và rửa nước cho sạch rồi phơi nắng xong là có thể dùng được. Mẹ em làm nhiều quả bầu có độ dài ngắn khác nhau, có đến 5 đến 6 quả, vì mẹ không muốn mất tiền để mua mấy chai nước dễ có hại cho gia đình vì bố nghe thời sự thấy nói như vậy. Em chụp ảnh này là mong muốn các gia đình lựa chọn kĩ khi sử dụng đồ vật trong nhà, như mấy chai nhựa thì chưa chắc có lợi cho sức khoẻ. Em cảm thấy người M' Nông của em có nhiều đồ vật rất phong phú.

I took a picture of my friend Xen drinking water at my house. Xen is 12 years old and studying in class 6A1, the same class as me. Xen was thirsty and she went to the kitchen to drink water from the gourd containing boiled water. This gourd was harvested and put through many stages to become a water container. My mother had to stab in the head of the gourd, grilled it then soaked it with muddy water. After that, the gourd was washed with water and put under the sun to dry, and then it could be used. My mother makes lots of gourds with different lengths, up to 5 or 6 different ones, because my mother does not want to waste our money in buying bottles which are harmful for our health, as my father heard from the news. I took this picture with the hope that families would make careful choices when using household objects, things like plastic bottles may not be good for our health. I think that our M'Nong people have lots of interesting objects.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mây
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp bạn Mú (học lớp 6A). Bạn Mú đang chui vào phòng để lấy sách vở đi học. Bạn chui vào thế này rất nguy hiểm, vì nếu cầm tay không chắc thì sẽ rơi xuống. Thấy cô đi rồi các bạn mới chui vào. Thấy cô giáo phạt nếu thấy cô biết. Em cũng sợ bạn Mú bị phạt khi chụp ảnh này nhưng mà em muốn cái bạn cầm chìa khóa biết các bạn phải vào phòng thế nào thì phải gửi lại chìa khóa cho các bạn khác. Em nghĩ mình không nên buồn vì điều này, nhưng mà em ngại khi đi báo thầy giáo lại mắng. Em muốn phòng ngủ khu bán trú có thêm chìa khóa (mỗi phòng nên có 3 chìa) để không phải chui vào khi không mở được cửa nữa.

This picture shows my friend Mu from Class 6A trying to slip into the classroom to get her notebooks. Slipping into the classroom like this is very dangerous: if she does not hold firmly, she could fall. She does it when the teachers is not there. The teachers would definitely punish her if they knew. I am also worried that Mu could be punished over this picture, but I want to let the student who keeps the keys know how we had to get into the classroom, so that that student will leave the keys behind in the future. I should not be upset about it, but I am afraid to report it to the teacher because he will probably yell at us. I wish there were more keys for the bedrooms of the dorm room (each room should have 3 keys), so that we do not have to slip in like this when the door is locked.

Tác giả / Author: Lưu Seo Sênh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học
xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Tuổi của em này còn nhỏ, mới có 4 tuổi, nhưng cũng rất nghịch ngợm. Nước mà em ấy nghịch có màu hồng, em ấy lấy từ vỏ kẹo cho vào chậu nước nên có màu ấy. Em tên là Thủy, em chụp bức ảnh này để nói với mọi người trong bản là màu nước này có hại cho sức khỏe. Bố mẹ hãy chú ý, bố mẹ em Thủy quá bận rộn nên mới không chăm được em ấy. Em ấy nghịch ngợm như này là không đúng quy định về vệ sinh rồi. Nhưng khi em chụp xong thì em cũng bảo em ấy đừng nghịch nước nữa và em ấy rất nghe lời.

This girl is still young, only 4 years old, but she is very naughty. The water she is playing with is pink because of the candy wrappers she added to it. Her name is Thuy. I took this picture to let everyone in my village know that this colored water is harmful to the health. Parents have to pay attention. Thuy's parents are too busy to take care of her. She clearly does not follow proper hygiene standards. But after I took the picture, I told her not to play with the water anymore and she listened to me.

In this photo, Chinh A and Chinh B are carrying clothes that our school distributed. Each of them had 13 items; they could take whatever they liked and leave what they did not like. They like the clothes distributed by the school because their families are still very poor and cannot afford many clothes. During periods of severely cold weather, our school often asks for clothes from donors. For jackets, it is up to us whether to take a few or to take many. We are allowed to take home jackets that fit us, but our teachers do not let us take home jackets that do not fit us. Chinh B is bending down because he is carrying a heavy load of clothes. The education board distributed the clothes to the school, then the school distributed the clothes to the students. The education board distributes clothes once a year, in winter. This distribution of clothes is very necessary for school children on chilly days like this.

Tác giả / Author: Lưu Văn Thắng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Bạn Chinh A và Chinh B đang mang quần áo mà nhà trường phát cho, mỗi bạn được 13 cái, thích cái nào thì lấy không thích thì thôi. Các bạn ấy thích quần áo nhà trường phát vì gia đình vẫn còn nghèo chưa có điều kiện mua nhiều áo quần. Những dịp thời tiết lạnh buốt nhà trường thường xin tài trợ để phát. Trong đó áo khoác tùy mình lấy nhiều hay lấy ít. Vì áo khoác hợp mình thì mình lấy về mặc, thầy cô giáo không cho mang cái áo mà không hợp mình. Bạn Chinh B cúi mặt vì bạn mang nhiều quần áo hơi nặng. Phòng giáo dục cấp cho trường và trường cấp cho học sinh. Một năm được một lần vì vào mùa đông nên phòng giáo dục mới cấp cho. Em muốn nói là việc phát quần áo thật sự cần thiết cho học sinh vào những ngày buổi giá này.

This photo shows my friends organizing propaganda for the young men of the commune who will join the military the next day. They were beating on drums and carrying the banners high. Every time young men of the commune join the army, my school organizes this activity.

This year, there are two phases of enlistment - in the first and second semesters. I often get chosen by the teachers to carry the loudspeaker and call out so that the other students follow me. I often get tired but always try to call out loudly. In my district, if a young man fails the exams after finishing school, the commune invites him to come in for a physical test.

I feel very happy because this is the first time I have ever photographed the school's joining-the-troop program. I want to say to all the young men, Please try to live well in the military zone to complete the mission of protecting our nation Vietnam.

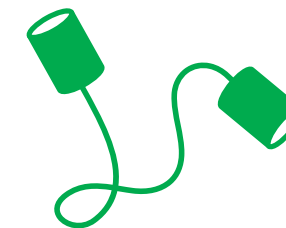

Tác giả / Author: Nguyễn Văn Hòa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Em chụp các bạn đang tổ chức buổi cổ động ra quân của Liên Đội cho các anh thanh niên trong xã đi nhập ngũ. Các bạn đánh trống, giương cao băng băng rôn. Cứ dịp nào có các anh thanh niên đi nhập ngũ thì trường lại tổ chức.

Năm nay có 2 đợt nhập ngũ, lần trước là vào học kỳ 1. Em được thầy chọn để cầm loa hô đại diện cho các bạn phía sau hô theo. Em cũng thấy hơi mệt nhưng vẫn cố gắng đọc thật to. Ở huyện em các anh thanh niên học xong mà thi rớt, xã sẽ mời lên khám sức khỏe để nhập ngũ.

Em cảm thấy vui vì đây là lần đầu tiên chụp lại buổi ra quân của trường. Em muốn nói là các anh thanh niên hay cố gắng sống thật tốt ở nơi quân đội để hoàn thành sứ mệnh bảo vệ Tổ quốc Việt Nam chúng ta.

Tác giả / Author: Kator Thị Yến
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp bạn Kator Ri Thị Thiện năm nay 6 tuổi học lớp một. Bạn đang viết bài tập viết ở trường. Giờ học buổi sáng vào lúc 8 giờ 20 phút. Bạn ấy viết bài hàng ngày cứ vào buổi sáng. Bạn ấy học rất là ngoan và biết vâng lời, hiếu thảo với cha mẹ ông bà và thầy giáo, cô giáo và cả hàng xóm và bạn bè trong lớp. Bạn ấy học rất là giỏi, em muốn bạn siêng năng hơn nữa.

This picture shows my friend Kator Ri Thi Thien, 6 years old, a first grade student. She is doing her writing assignment at school. Morning class begins at 8:20am. She practices writing every morning. She is a very good student and always obeys her parents and teachers. She is very respectful and devoted to her family and teachers and even neighbors and classmates. I want her to be even more diligent.

Tác giả / Author: Đớ Thị Tuyết
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân B,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan B Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Em chụp các bạn đang đến trường, đường đi rất xa khoảng 2km. Lúc đi học cũng gặp nhiều khó khăn như một số bạn chưa có mũ nón. Đường đi rất là nắng và nhiều bụi bẩn. Trên đường đi ít cây xanh, vì nạn phá rừng rất nhiều. Em rất thích bức ảnh này vì em thấy các bạn đi tung tăng đến lớp vui. Các bạn tuy gia đình không khá giả nhưng đều cố gắng đến trường đi học tìm cái chữ. Qua bức ảnh em muốn là các bạn cố gắng học tập để sau này còn có những việc tốt hơn, và xóa được sự nghèo khổ của địa phương chúng ta. Em mong muốn chính quyền địa phương quan tâm làm đẹp những con đường để học sinh có thể dễ dàng đến trường.

I took a picture of my friends on their way to school, which is quite far, about 2 kilometers away. There are many difficulties that we have to face on our way to school, such as some of us do not have hats. The way to school is very sunny and dusty. There are not a lot of trees, because of the mass deforestation. I really like this photo because I saw that my friends were having a great time skipping to class. Even though all of them are not from well-off families, they still try to go to school to learn the words. Through this picture, I wish that my friends would try to study hard to get better jobs in the future, and eliminate poverty in our hometown. I wish the local government would pay attention to beautify these roads so that students could get to school easily.

**CUỘC SỐNG
QUANH TÔI**
LIFE AROUND ME

Tác giả / Author: H Íp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung,
Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School
Krông No district, Dak Nong province

This picture shows my brother-in-law Ma Chau, 35 years old. He lives in Village 1, Nam Nung. I took this picture around 2pm in my family's mountain field. My brother-in-law is carrying manioc. He often helps my family during the manioc harvest season. A bag of manioc is very heavy, about 80kg - if I tried to carry it, I would probably faint. First my family pulled up the manioc, chopped it, sliced it, peeled it, and left it to dry for about one week before scooping it up into bags. Then my brother-in-law carried the bags of manioc to the trading place. It was quite exhausting to prepare the manioc, and when he carried the bags I saw that he was sweating in and out. The place where they make manioc is also far away, so he has to go through many mountain passes and rivers. I want this picture to show my brother-in-law's ability to overcome difficulties and great strength, because the work of making manioc is very difficult.

Bức ảnh này là em chụp anh rể tên là Ma Châu, năm nay 35 tuổi, sống ở thôn 1, Năm Nung. Em chụp khoảng 2 giờ chiều tại rẫy nhà em. Anh rể đang vác mì, anh cũng thường xuyên giúp cho nhà em vào mùa thu hoạch mì. Em thấy bao mì rất nặng nếu mà cho em thử vác chắc là ngất xỉu luôn. Vì 1 bao là 80kg. Lúc đầu nhà nhổ mì, thái, băm, cạo rồi phơi khoảng 1 tuần rồi hốt hết vào bao. Và anh rể vác mì để chở mang ra buôn bán. Làm mì cũng hơi mệt, khi anh vác em thấy anh chảy mồ hôi, mồ kê khắp người, chỗ làm mì cũng rất xa mà phải qua đèo núi và sông mới tới. Qua bức ảnh này em muốn nói về sự vượt khó của anh và cho tất cả mọi người biết anh rể của mình là 1 người khỏe vì công việc làm mì rất vất vả.

Đây là ảnh em chụp về các bác, các cô chú làm đường vào lúc 8h sáng. Khi em chụp các bác, các cô chú, em hỏi các chú có muốn có một tấm ảnh em chụp không? Mọi người đều đồng ý để em chụp. Các bác đang làm việc rất chăm chỉ và cũng không làm việc nặng quá sức. Các bác chỉ làm việc vừa sức mình, các bác gái đi đào đá, các bác trai xây đường ở đằng sau, xem xét chỗ nào còn hỏng thì sửa. Mọi người đi xách nước để làm đường. Đường ấy ở thôn chúng em đã làm được 7 tháng nay. Em chụp ảnh các bác các chú này là muốn nói lên rằng các bác các cô chú ấy sẽ chăm chỉ làm để đường thôn mình làm xong để thôn còn được đi lại dễ dàng và đẹp nữa.

This photo shows all the aunts and uncles building a road at around 8 o'clock in the morning. Before taking the picture, I asked them if they would let me capture the moment. Everyone agreed. They were working very hard, but not doing anything beyond their ability - they only did tasks fitting their ability: the women were digging up rocks, the men were building the road behind the women, stopping to fix wherever there was damage. They also carried water used in building the road. It took about seven months for this road to be built. I took this picture of all the aunts and uncles to show how hard they worked to finish the village road for us to walk along easily and joyfully.

Tác giả / Author: Giàng Thị Chư
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn,
Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Cô Lô Thị Giờ cho trâu ăn để chuẩn bị đi cày nương. Trâu ăn thường là cỏ. Nuôi trâu này vất vả lắm, nuôi từ nhỏ đến lúc cày kéo được phải mất khoảng 5 - 6 năm, nhưng không có trâu thì không cày bừa được. Nhà nào phải có từ 1- 4 con để thay nhau cày. Trâu này quan trọng lắm vì lấy sức cày kéo và cả phân chuồng để trồng ngô và hoa màu khác nữa. Nếu không có trâu thì đi mua con to mất khoảng 30 - 40 triệu mới cày kéo được. Không có trâu thì phải đi mua ở chợ Sín Chén. Chợ này tổ chức vào ngày thứ 4 hàng tuần, có bán trâu, bò, lợn, gà, ngựa. Một con ngựa bán khoảng 20-25 triệu, một con bò to khoảng 25-35 triệu. Bán trâu là nhiều nhất.

Em chụp ảnh này em cảm thấy trâu, bò phải chăm sóc, nếu không chăm sóc cẩn thận thì chết hoặc gầy, cày kéo không được thì thiếu sức kéo cho gia đình, rồi mất mùa sẽ bị đói khổ.

In this photo, Mrs. Lo Thi Gio is feeding her buffalo in preparation for plowing the field. Buffalos often eat grass. It is very hard work to raise a buffalo. Usually one must raise it for 5 or 6 years before it is mature enough to plow. But without the buffalo it is impossible to do farm work. Every household needs from 1 to 4 buffalos to take turns plowing the fields. Buffalos are very important because of their pulling force for plowing and also their manure for adding to fields of corn and other crops. If we did not have our own buffalo, we would have to buy one to be able to plow our field. A grown buffalo costs around 30-40 million dong at Sin Chen market. This market takes place every Wednesday. Buffalos, pigs, chickens and horses are sold there. A horse costs around 20-25 million dong, a big cow approximately 25-35 million. Buffalos are sold more than any other animal. I took this photo because I believe that buffalos and cows should be taken care of, for if we did not take good care of them they would die or grow thin and too weak to plow the fields, leading to crop failure and hunger for our families.

Gia đình anh Lừ Seo Vàng có 2 con trâu, nuôi để lấy sức kéo và làm vật cúng tế của người H'Mông, bán lấy tiền để mua sắm vật dụng gia đình. Gia đình anh Vàng đã từng bán được 2 con, mỗi con khoảng 30 triệu. Em muốn nói rằng con trâu là một vật quý, là tài sản lớn không thể thiếu trong cuộc sống của người H'Mông. Trong ảnh anh Vàng, 21 tuổi ở thôn Ngã Ba đang cày nương để trồng lúa. Sau Tết Nguyên đán người H'Mông đem trâu đi cày nương. Nếu sử dụng cuốc sẽ rất lâu nên chỉ sử dụng sức trâu đi cày, bừa. Sau khi cày xong lại bừa làm cho đất tươi xốp và chết cỏ. Việc đi cày người có sức khỏe từ 18 tuổi trở lên là làm được cả nam giới và phụ nữ đều tham gia. Sau khi bừa xong lấy cuốc rạch thành rãnh theo hàng, tra hạt lúa, rồi bón phân.

Mr. Luu Seo Vang's family has two buffalos, raised for their pulling force and to be sacrificed in H'Mong worshipping rituals, and also to be sold for money to purchase household items. Mr. Vang's family has sold two buffalos in the past, each of them for approximately 30 million dong. I believe that the buffalo is a precious animal, an indispensable asset in the lives of the H'Mong. In the photo, Mr. Vang, 21, of Nga Ba village, is plowing the mountain field to cultivate rice. After the Lunar New Year, the H'Mong take buffalos to plow the fields. If only hoes are used it takes a very long time, so they use the great force of the buffalo to plow and rake the fields. After plowing, they rake the fields to make the soil more fertile and kill the grass. People of good health from 18 years up can plow, whether male or female. When a field has been plowed, the hoe is used to divide it into rows of canals where seeds can be sown and fertilizer added.

Tác giả / Author: Lừ Thị Lệnh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn,
Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
 Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Secondary Boarding School
 Simacai district, Lao Cai province

Em chụp ảnh hai vợ chồng của ông Thào Sao Lùng và Giàng Thị Dờ ở thôn Sẻ Mản Thẩn, xã Mản Thẩn, Si Ma Cai khi hai vợ chồng đang phơi phân. Lúc này các con của ông bà đi học hết nên không có người giúp đỡ. Khi nào con cái ông bà đi học về mới giúp đỡ ông bà làm việc. Phân này phơi khô xong thì có thể dùng vào việc bón cho ngô và lúa. Người H'Mông chúng em rất chăm chỉ, làm việc quanh năm, qua bức ảnh này em muốn nói sự chăm chỉ miệt mài của hai vợ chồng ông Lùng và bà Dờ.

This photo shows Mr. Thao Sao Lung and his wife Mrs. Giang Thi Do of Se Man Than village, Man Than commune, Si Mai Cai. The couple are drying manure. Their children are all at school, so nobody is there to help them. When their children come home from school, they will help. When the manure has dried it will be used as fertilizer for corn and rice. We H'Mong people are very hard working - we work all year round. Through this photo, I want to show the diligence and persistence of Mr. Lung and Mrs. Do.

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Em chụp chú Chá, cô Mua, chị Di, cô Mi đang trồng ngô. Trong lúc này em cũng đang trồng ngô ở ruộng nhà em. Mọi người trồng ngô rất vui vẻ. Ngô trồng rất quan trọng, ngô cho lợn gà ăn và để bán lấy tiền. Em muốn nói người dân trồng ngô rất vất vả nhưng nếu không trồng sẽ không được ăn, không được bán. Em rất biết ơn bố mẹ, các cô, chú, anh, chị đã lao động vất vả để có được cuộc sống tốt hơn. Em vẫn sẽ vừa đi học vừa giúp bố mẹ. Sau này em muốn trồng được nhiều ngô hơn, vì khi đó cuộc sống sẽ tốt hơn (nhiều thức ăn hơn, nhiều lợn gà hơn, nhiều tiền hơn). Em cũng muốn đọc thêm sách dạy trồng ngô để có nhiều ngô hơn. Em sẽ nói với bố mẹ về những điều em đọc được trong sách về cách trồng ngô cho năng suất như thế nào.

I took this picture of Mr. Cha, Mrs. Mua, Ms. Di and Mrs. Mi planting maize. At the time, I was also planting maize in my family's field. Everyone was having a good time planting maize. Maize is very important: it serves as food for pigs and chickens, and as a product to be sold for money. I would like to say that farmers often struggle to grow maize, but if they did not grow it they would have nothing to eat or sell. I am very grateful for my parents, my uncles, my aunts, my brothers and my sisters who work so hard for a better life. I will continue to go to school and help my parents. In the future, I want to grow even more maize, because then my life will be better, with more food, more pigs and chickens, and more money. I also want to read more books on how to grow maize in order to be able to increase our harvests of maize. I will tell my parents the things I read in books about the many ways to productively grow maize.

Tác giả / Author: Giàng Seo Páo
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Bố em là Giàng Seo Sỳ, 53 tuổi. Bố em rất vui khi nhà có trâu, em cũng vui cùng bố. Em muốn nhà mình có thêm nhiều trâu và em mong được giúp bố mẹ đi cắt cỏ, muốn được cho trâu ăn như bố đang làm, em cũng sẽ cười và vui như bố. Con trâu là con vật kéo, cây ruộng duy nhất trong nhà nên ai cũng quý. Trên vùng cao không có máy cày nhưng mà ruộng ở trên này chỉ có trâu cày được. Cả nhà em sẽ cố gắng để làm chuồng cho nó và khi mà xây dựng chuồng, em cũng sẽ giúp bố mẹ em. Hiện tại nhà em cũng chưa có chuồng cho trâu ở. Khi mùa rét bố mẹ em thường hay lấy cái chăn bỏ đi đắp cho nó. Việc này chưa được tốt nhất nhưng mà cũng giúp trâu chịu được lạnh. **Bố em quý con trâu này lắm, ông hay chăn trâu, còn em thì chỉ giúp được bố vào ngày chủ nhật, vì ngày đó em mới được nghỉ học.**

My father is Giàng Seo Sy, 53 years old. My father was very happy when our family had a buffalo, and I shared the happiness with him. I want my family to have many more buffalos and I want to help my parents cut grass, to feed the buffalo as my father is doing in the picture, and to laugh as much and be as content as my father. The buffalo is the only animal with the pulling force to plow the fields in my family, so everyone loves it very much. In the highlands there is no machinery for plowing; only buffalos can tackle the fields up here. My family will try to build a barn for our buffalo, and I will help build it.

Currently, my family does not have a barn for our buffalo. During the cold season, my parents often cover it with a used blanket. This is not the best method, but it helps the buffalo withstand the cold. My father loves this buffalo very much and often takes it grazing, as I can only help my father on Sunday, because that is the only day that I have off.

Tác giả / Author: Thào Thị Súng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Bức ảnh chụp vườn rau của gia đình em, vườn rau của gia đình em trồng để bán là chủ yếu. Mỗi ngày đi bán được từ 100 ngàn đến 200 ngàn. **Số tiền bán rau bố mẹ dùng để mua mắm muối và mua chăn chiếu cũng như đồ dùng gia đình.** Vườn rau đến mùa mới trồng, cả vườn rau nếu thu hoạch hết được khoảng 5 tạ, và để bán dần, chủ yếu mang ra chợ bán cho người mua. Em mong muốn tất cả các gia đình đều có một vườn to để trồng rau đỡ mất tiền mua và có thể tiền bán rau mua sắm được nhiều thứ cho gia đình.

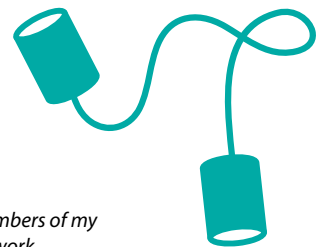
This photograph shows my family's garden of vegetables, which we grow mainly for sale. Every day, we earn 100,000-200,000 dong from selling vegetables. My parents use the money to buy spices and blankets and other household items. The vegetables can only be grown in season. If the whole garden were harvested at once it would yield around 500kg, but we sell the vegetables gradually, mainly at the buyers' market. I wish every family could have a big garden of vegetables so as to be able to save money on buying vegetables and to use the money from selling vegetables to buy many things for the family.

Tác giả / Author: H Íp
Dân tộc / Ethnic: M'Nông
Trường THCS Năm Nung, Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
/ Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Em đang chụp 3 người trong gia đình của em đi làm về, 3 người này sống ở thôn 1, xã Năm Nung - Krông Nô - Đắk Nông. Em chụp 3 người này chờ bao mì từ rẫy về buồn. Em thấy họ làm việc này rất vất vả tại vì khi làm trời nắng và mệt nhất là khi vắt mì và nhỏ mì. Công việc này gia đình em thường xuyên làm. Bước đầu là phải nhỏ mì và chặt ra rồi cạo, sau đó thì phơi ra nắng. làm mì cũng lâu khoảng mấy tuần mới thu hoạch xong tùy theo diện tích trồng của gia đình. Khi làm xong họ đưa phương tiện chở mì bằng xe công nông hoặc là xe cày. Khi chở mì bằng máy móc cũng rất khó tại vì phải đi qua nhiều sông suối. Tuy lao động nặng nhọc nhưng nhà em vẫn phải làm để có cơm ăn áo mặc, nếu mình ngồi không thì sẽ không có cái gì ăn. Em muốn nói lên về sự mệt nhọc của tất cả gia đình phải làm việc quanh năm.

I took this picture of three members of my family on the way back from work, transporting bags of manioc from the fields back to the village. They live in Village 1, Nam Nung commune, Krong No, Dak Nong. I saw that what they were doing was very hard work, because it was very sunny and they had been wringing and pulling manioc. My family often does these tasks. The first steps are to pull the manioc out, slice it and peel it. After that you spread it out under the sun to dry. It takes a long time to prepare manioc, around a few weeks until we finish the harvest, depending on the size of the field. After the preparation, a tractor or a plow is obtained to transport the manioc. It is quite difficult to transport manioc by vehicle because of the many rivers and streams that must be crossed. Even though the work is very hard, my family must still do it to make a living. If we just sit around then we will have nothing to eat. I want this picture to show how hard our families work all year round and how tired they get just making a living.

I took this picture of our neighbor giving my father a haircut at our house. Our neighbor's name is Dao; he is 30 years old this year. My father's hair was getting long, so he asked Dao to give him a haircut. I want to tell everyone that we farmers do not have money for the barbershop, so we have to give one another a haircut. Dao is very good at giving haircuts, so many people ask him for help. He uses simple tools, such as the scissors and comb that usually hang in front of my door. He lives in a different house but often comes to my house. If he is busy and cannot give my father a haircut then my father asks someone else to do it. I have a wish that when I grow up, I will be able to give my father a better haircut than Dao does.

Tác giả / Author: Giàng Seo Páo
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Em chụp ảnh anh hàng xóm cắt tóc cho bố em ở nhà mình, anh ấy tên là Dao, năm nay 30 tuổi. Bố tóc dài nên nói anh cắt cho bố. Em muốn kể cho mọi người biết là nông dân không có tiền cắt tóc nên phải tự cắt cho nhau. Anh Dao cắt tóc đẹp nên cũng được nhiều người nhờ. Anh dùng những dụng cụ cắt tóc đơn giản là kéo và 1 cái lược treo ở trước cửa nhà em. Anh ở khác nhà nhưng vẫn hay sang nhà em. Nếu anh bận không cắt được tóc cho bố thì bố sẽ nhờ các anh trong thôn. Em có mong muốn lớn lên cũng được cắt tóc cho bố đẹp hơn cả anh Dao từng cắt.

Em chụp anh Sênh 40 tuổi đang vác củi từ nương về nhà. Nương thì không xa nhà nên cũng đỡ vất vả. Em cũng đã từng đi lấy củi, cũng hơi mệt, đi cùng mẹ thích hơn. Quê em người dân hay đi lấy củi để đốt, họ chỉ lấy củi ở nương nhà mình, còn chặt củi trong rừng lấy cây lớn phải hỏi anh trưởng thôn. Em thích đi lấy củi cùng mẹ, vì đi cùng mẹ mới không sợ gì, như là không có ma nhưng em sợ bóng tối. Người dân ở đây hay đi lấy củi, còn có người vác được bó củi to hơn. Khi đi lấy củi mẹ em hướng dẫn ôm, cặng củi đem về, mẹ giúp em bó củi. Em cảm thấy rất vui vì có thể giúp được bố mẹ trong gia đình.

I took this photo of Mr. Senh, 40 years old, carrying firewood from the mountain field back to his house. The field was not very far from his house, so the task was less difficult than it sometimes is. I have also collected firewood in the past; it was quite tiring. In my village, people often go out to gather firewood. They only take the firewood from their own fields; to chop firewood from big trees in the forest, we must ask the village chief for permission. I like to gather firewood with my mother, because when I go with her I have nothing to fear – no ghosts for example, but I am still afraid of the dark. My mother also shows me how to hold and carry the firewood home, and helps me tie the bundle up. I am very happy to be able to help my parents in this way.

Tác giả / Author: Lừ Seo Sênh
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Đây là ông Thuận Ngọc Ánh, 46 tuổi. Ông đang bừa ruộng bằng bò. Con bò được xem là bạn của nhà nông và người ta rất quý con bò. Nếu trong nông nghiệp không có bò thì đồng ruộng sẽ không tốt và đất sẽ cằn cỗi hơn. Thời xưa người ta có phong tục cấm giết trâu bò tùy tiện, trừ lễ cúng hoặc trâu bò bị bệnh dịch chết. Em chụp bức ảnh này em muốn chia sẻ sự có ích của con bò trong đời sống sản xuất và trong nông nghiệp.

Em cảm thấy ông Ánh chăm sóc con bò như bạn hữu và con bò giúp gia đình ông bớt đi một gánh nặng trong lao động. Em mong muốn rằng những nhà nông cũng xem trọng con bò như ông Ánh và không giết trâu bò bừa bãi. Mọi người đừng xem con bò như gia súc mà hãy xem chúng như là một người bạn.

This is Mr. Thuan Ngoc Anh, 46 years old. He is raking the field with his cows. The cow is considered a friend of farmers and is much loved as such. Without the cow in agriculture, fields would not be good and soil would be poor. In ancient times, custom prohibited the unreserved killing of cattle. Cows could only be killed in worship or if they were very sick. I took this picture to show the essential role of the cow in agricultural production.

It seems to me that Mr. Anh takes care of his cow as a friend, and that the cow lessens his family's burden in labor. I wish all farmers could see cows in the same light as Mr. Anh, and that they would not kill cattle freely. People should not see the cow as an animal but as a friend.

Tác giả / Author: Thành Thị Hồng Hoa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School, Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Tác giả / Author: Nguyễn Văn Hòa
Dân tộc / Ethnic: Chăm
Trường THCS Hà Huy Tập,
Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận
/ Ha Huy Tap Secondary School
Thuan Bac district, Ninh Thuan province

Ảnh này chụp anh Hoàng Văn Thăng là anh rể của em đang vác củi về. Khi đi lấy củi cần đem theo riêu, dây để bó củi, nước để uống, chỉ được lấy củi khô, không được chặt cây tươi vì kiếm lâm cấm. Khi lấy xong mình coi đủ sức vác chưa để lấy dây bó lại vác xuống núi về nhà. Ngoài công việc đi lấy củi, anh rể của em còn đi làm cá, làm công trình và làm ruộng. Thu nhập của anh rất thất thường. Anh có hai đứa con, một đứa tên Lâm và một đứa tên Quân. Đi làm như thế rất vất vả, có thể gặp tai nạn ngoài ý muốn, ai thường xuyên đi mới quen đường đi lên núi. Vì thương con, yêu vợ anh phải cố gắng làm việc nhiều hơn để có nhiều tiền nuôi vợ con. Em mong rằng các bạn sau này đừng lấy vợ sớm như anh. Hãy cố gắng học tập thật tốt, có một công việc ổn định thoải mái thì mới nghĩ đến việc lấy vợ.

This picture shows my brother-in-law Mr. Hoang Van Thang carrying firewood home. When one goes to gather firewood in the forest, one must bring an ax, string to tie the firewood together, and water to drink. We are only allowed to take dry branches: the forest guards forbid cutting fresh branches. After gathering firewood, we check to see if we can carry a bundle, then we use the string to tie the bundles up and carry them back down the mountains. In addition to gathering firewood, my brother-in-law also does fishing, construction and farming. His income is very unstable. He has two children, Lam and Quan. This kind of work is very difficult: he could easily get into an accident. Only those who often go up into mountains know the ways around the mountains. But because of his love for his wife and children, Mr. Thang works hard to earn money to support them. I hope that in the future, you will not get married as early as my brother-in-law did. Please study hard and try to get a nice and stable job before thinking of getting married.

Tác giả / Author: Pinăng Luân
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Bức ảnh này em chụp người dân nơi đây đang bừa ruộng. Người mặc áo trắng này tên là Pinăng Sơn, người mặc áo màu đen tên là Kato Nhiên và người mặc áo khoác màu xanh là anh rể của em tên là Chamaleá Uân cùng sống ở thôn Đá Trắng, Phước Tân, Bắc Ái. Đây là bức ảnh 3 người đang bừa ruộng với 2 con bò cái, họ cày buổi sáng từ 6h30 - 10h, buổi chiều từ 2h cho đến 4h nghỉ. Họ làm giúp nhau. Ví dụ đây là ruộng của anh Sơn thì mọi người ở đây giúp cho xong, rồi tới người này sang người kia. Công việc này không thường xuyên. Em chụp ảnh này vì muốn nói là con người chúng ta làm việc cùng nhau sẽ tốt hơn. Qua bức ảnh em muốn gợi lên sự siêng năng làm việc và giờ ta hãy cùng làm như thế này nhé!

I took this photograph of local people raking a field. The man in white is Pinang Son, the man in black is Kato Nien and the man wearing the green jacket is my brother-in-law, Chamalea Uan. They all live in Da Trang village, Phuoc Tan, Bac Ai.

The three of them are raking the field with two cows. They raked the field from 6:30 to 10:00 in the morning, and from 2:00 to 4:00 in the afternoon. They help one another. For example, this is Son's field, so the others were helping him. Next they would all move on to the next person's field. It was unusual work for them. I took this photo because this photo encourages us to work together. Through this picture I want to show our diligence in working and say, Now, let's all work together like this!

Em chụp cô đang cắt cây chuối để làm thành cám cho heo ăn. Cây chuối này mọc ở rẫy được chặt rồi đem về nhà. Từ nhà ra rẫy khoảng 5 cây số, đi bộ không có xe. Một lần cắt cho heo ăn được 2 lần buổi trưa và buổi chiều. Cho heo ăn bằng cái thau. Đầu tiên là bỏ vào cối giã thật nhuyễn rồi mới lấy ra và có thể cho heo ăn. Dao phải sắc mới cắt được, dao mà cùn không thể cắt được. Nhà cô cũng gần nhà cháu, sức khỏe cô yếu vì trong người cô có bệnh ung thư, nhà không có tiền để đi bệnh viện, cứ 1 tháng cô đau 1 lần. Qua câu chuyện này em muốn giúp cô nhiều hơn, như là đi cắt cây chuối cho cô, giúp cô cho heo ăn.

Tác giả / Author: Adó Thị Tuyết
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân B,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan B Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

I took this picture of my aunt cutting up a banana tree to make bran for her pigs. This banana tree grew in a mountain field and was chopped down and brought home. The distance from the house to the field is about 5 kilometers. This is covered by foot, because there are no vehicles in our village. Each time a tree is cut down, there is enough to feed the pigs two times, at noon and in the afternoon. The pigs eat from a large brass basin. My aunt cuts the banana tree into a mortar where she can grind it finely, then takes the mixture out and feeds it to the pigs. The knife must be very sharp to cut the tree; a blunt knife could not do the job. My aunt's house is quite close to my house. Her health is very weak - she has been diagnosed with cancer, and her family does not have enough money to send her to the hospital, so she is often in a lot of pain. Through this story I want to help her more, for example by chopping down banana trees for her and helping her to feed her pigs.

**TRƯỜNG
CỦA TÔI**
MY SCHOOL

Tác giả / Author: H En
 Dân tộc / Ethnic: M'Nông
 Trường THCS Năm Nung,
 Huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông
 / Nam Nung Secondary School
 Krong No district, Dak Nong province

Hai đứa em của em là Sen và Nguong rất thân nhau. Khi đó hai đứa đang rửa chân tay ở hồ gần nhà em. Hai đứa đi chơi về thấy bẩn chân tay nên xuống hồ rửa. Việc rửa chân tay và vệ sinh thân thể mỗi ngày rất quan trọng, nếu không vệ sinh mỗi ngày thì sẽ gây ra rất nhiều bệnh ở ngoài da: ngứa, bị ghê, bị nấm da... Việc vệ sinh mỗi ngày không khó lắm, chỉ cần mỗi buổi sáng đánh răng, rửa mặt và rửa chân tay bằng xà phòng trước khi đi học, còn sau khi đi học về phải rửa chân tay và mặt trước khi ăn cơm, còn buổi chiều thì tắm rửa toàn thân sạch sẽ và thay quần áo mới, công việc này rất dễ dàng, cả trẻ con cũng có thể làm được. Cảm nghĩ của em là việc vệ sinh thân thể rất quan trọng, nếu chúng ta không vệ sinh sẽ gây ra rất nhiều bệnh, nên hãy vệ sinh thân thể mình mỗi ngày, để đỡ những căn bệnh nguy hiểm.

My younger siblings Sen and Nguong are very close to each other. When I took this photo they were washing their hands and feet in the lake near my house. They had come home after going out and realized their hands and feet were dirty, so they went down to the lake to wash up. Washing hands and feet and keeping bodily hygiene every day are very important. If we did not wash up daily then we could get skin problems such as itchiness, scabies, skin fungus and so on. Daily cleaning is not so difficult - we only need to brush our teeth, wash our faces and our hands and feet with soap in the morning before going to school, and after getting home from school; we also need to wash our hands and feet and face before having lunch, and in the afternoon we need to take a shower and clean the whole body thoroughly before changing into fresh clothes. These tasks are very simple; even children can do them. My feeling is that bodily hygiene is very important. If we do not wash ourselves frequently we can get many diseases; therefore, we must wash ourselves every day.

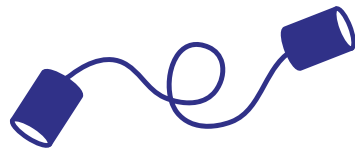

Tác giả / Author: Vàng Thị Mào
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Nam Nung Secondary School, Krong No district, Dak Nong province

Em chụp các bạn đang lau bàn ghế ở bán trú trường THCS Mản Thẩn. Các bạn ấy học cấp 2, mỗi tuần trường em lau từ 1-2 lần. Các thầy cô giáo không nói chúng em cũng tự lau bàn ghế vì sợ bị lớp trực tuần ghi tên. Ngoài lau bàn ghế còn rửa nhà ăn, rửa phòng ngủ. Lau bàn ghế chỉ 1 số lớp lau thôi. Khi lau xong mang đi phơi khô rồi mang vào nhà ăn xếp thành hàng sao cho thẳng. Khi nhà ăn đã rửa không ai được đi dép vào, nếu ai phát hiện sẽ bị phạt. Em cảm thấy lau bàn ghế cũng vất vả và vào những ngày không có nước thì rất mệt. Qua bức ảnh này em muốn nói rằng các bạn đã biết giữ vệ sinh chung của trường. Em mong rằng cứ khi nào lau bàn ghế và rửa phòng có nước để rửa thoải mái. Em mong việc có nhiều nước sẽ thành hiện thực.

I took this photo of my friends cleaning the tables and chairs in the boarding area of Man Than secondary school. My friends are secondary school students. Our school cleans up once or twice a week. Even if the teachers do not remind us, we still clean the chairs and tables for fear of being reported by the weekly class-in-charge. In addition to cleaning the tables and chairs, we also clean the cafeteria and the bedrooms. Only a few classes clean the chairs and tables. After cleaning them, we take them outside to dry, then when they are dry we bring them back into the cafeteria and arrange them in straight rows. When the cafeteria has been cleaned, nobody is allowed wear shoes inside; if anyone is found to do so he or she will be punished. I think cleaning chairs and tables is hard work, because on the days when there is a water shortage it can be very exhausting. Through this photo I want to say that my friends know how to maintain the general hygiene of the school. I hope that whenever we clean the chairs and tables there will be plenty of water so that we can wash them freely, and that a dependable source of water will become a reality.

Trong bức ảnh em chụp các bạn đang làm vệ sinh ở điểm trường em và quanh nhà cầu trượt của lớp em. Hôm đó đến lượt lớp 3 trực nên phải làm, có cả bạn Cú và bạn Chư ở trong nhóm 4 và 2 cũng đang làm với các bạn. Em rất vui vì 2 bạn rất đẹp và nhiệt tình giúp đỡ lẫn nhau với nhóm 3 bạn.

Tác giả / Author: Sùng Ánh Nguyệt
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Primary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

In this photograph I took of my friends, they are cleaning up at school and around our classroom. That day it was Grade Three's turn to be on duty, so we had to do it. Cu and Chu from Group Four and Group Two were also helping my friends out. I was very happy because they were both very pretty and enthusiastic to offer us a hand.

Tác giả / Author: Giàng Seo Páo
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Các bạn lớp em đang lao động ở trường, các bạn xúc đất để đem đổ quanh khu bán trú cho bằng phẳng, tránh bị lấy lòi mỗi khi mưa. Các bạn tự phân công người đào, người xúc, người lái xe. Nếu lái xe mệt sẽ đổi cho các bạn khác lái. Các bạn đi mượn xe, cuốc, xẻng của các nhà dân gần đấy. Công việc này mệt nhưng mà vui vì làm như vậy là làm sạch chỗ mình ở. Việc này không quá sức chúng em, làm tùy theo sức của mình. Em muốn nói với các bạn là nên dọn dẹp sạch sẽ nơi mình ở để chỗ đó đẹp hơn, sạch hơn. Ở khu bán trú các bạn tự phân công lịch trực nhật. Dọn dẹp sạch sẽ không có ai khen nên em muốn khi chúng em làm cũng được bạn bè, thầy cô khen và thưởng cho chúng em. Nhưng mà không thưởng cũng không sao. Nếu có bạn bày bừa sẽ báo bạn ấy dọn nếu không được sẽ báo cho thầy cô. Em và các bạn rất vui khi được cô khen.

My classmates were doing some labor work at school. They were scooping up soil to pour around the boarding area to create a flat surface to prevent muddiness on rainy days. Among themselves they decided who would dig, who would scoop and who would drive. If whoever was driving grew tired, the roles could be swapped. They borrowed carts, hoes and shovels from families living nearby. This job was tiring, but we enjoyed it because its purpose was to clean up the area we live in. The task was not too overwhelming for us - we worked according to our strength. I want to tell my friends that we should clean up our living space to make it cleaner and more beautiful. In the boarding area, we decide on the schedule for cleaning up among ourselves. None of our teachers or friends gives us any compliments or rewards when we clean up, but I wish they would. Even without reward, it would be alright. If someone makes a mess, we tell that person to clean up, and if he does not then we report him to the teachers. My friends and I are very happy whenever our teachers compliment us.

Tác giả / Author: Vàng Thị Tố Quyên
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

My friend Di was picking worms from the cabbage plants. She does it every afternoon. Meanwhile, my friend Cha and I draw water to irrigate the plants. We do it during playtime and stop when it is time to go back to class.

These plants are grown behind the school by the students of Class 6A from the beginning of second semester with seeds provided by the school. My class has planted five rounds already. The soil was brought in from outside the school. We brought fertilizer from our houses. In addition to cabbage, we also grow lettuce, kohlrabi and tea. After harvesting the vegetables, we sell them to the kitchen staff to cook for the boarding students. We usually sell for 60,000-70,000 dong/row. There are 10 rows in total. The money from selling vegetables will be put into the class fund, which is held by the teacher. This activity was initiated by the principal. Growing vegetables is very interesting and useful, because we can make money out of it. I would like to add 5 more rows to plant carrots.

Bạn Dí đang bắt sâu cho cây bắp cải. Hàng ngày buổi chiều là bạn làm. Ngoài ra còn có em và Chá múc nước tưới. Đến giờ ra chơi bọn em làm, đến giờ vào lớp thì thôi. Cây này trồng sau trường, do học sinh lớp 6A trồng từ đầu kỳ 2, giống cây là trường cho. Lớp em đã trồng được 5 lượt. Đất để làm luống lấy từ cổng trường. Phân được các bạn lấy từ nhà. Ngoài bắp cải còn trồng rau xà lách, su hào và chè. Trồng xong để bán cho các cô nấu bếp để nấu cho bán trú. Thường bán được 60.000 - 70.000/luống. Có 10 luống tất cả. Tiền bán xong để làm quỹ lớp. Quỹ lớp cô giáo giữ. Hoạt động này do thầy hiệu trưởng khởi xướng. Việc trồng rau rất tốt, nên được duy trì vì khi trồng xong có thể bán lấy tiền. Em muốn có thêm 5 luống nữa để trồng cà rốt.

Em chụp bức ảnh này là các bạn đang chăm sóc rau trong vườn nhà trường. Các bạn chăm sóc rau tốt lên để bán cho nhà trường. Số tiền các bạn bán được để làm quỹ lớp. Ở trường phổ thông dân tộc bán trú từ lớp 6 - 9 đều phải trồng rau hoặc phải góp quỹ. Ở trường mỗi em phải đóng góp 10.000đ để gây quỹ/ năm. Nếu các bạn không trồng rau thì các bạn phải xin tiền của bố mẹ để góp quỹ. Quỹ để mua chổi cho lớp và mua lưới để rào vườn rau. Nếu quỹ lớp không đủ, cô giáo sẽ bỏ tiền để góp quỹ. Cô giáo cũng vận động nhưng các bạn không thể có tiền để góp vì có nhà các bạn thiếu điều kiện nên không góp được. Em cảm thấy rau rất dễ chăm sóc và em mong các bạn ở trường khác và nơi trường khác thực hiện như trường em. Em cảm thấy các bạn rất vui và chăm sóc rau rất là tốt.

I took this photograph of my friends tending to the vegetables in the school garden. My friends take good care of the vegetables in order to be able to sell them to the school. The money they earn will be added to the class fund. At our ethnic boarding secondary school, from Grade 6 to Grade 9, everyone has to plant vegetables or contribute to the fund. Each student has to contribute 10,000 dong for fundraising each year. If some students do not plant vegetables then they have to ask their parents for money to contribute to the fund. The class fund will be used to buy brooms for the class and netting for the garden fence. If the class fund is too small, the teacher will contribute to it. The teacher also supports students whose families do not have enough money to contribute. I think vegetables are very easy to care for and I hope students from other schools will also apply this model. I feel that everyone is very happy and taking care of vegetables is very good.

Tác giả / Author: Vàng Thị Tố Quyên
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Thào Thị Súng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã
Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School
Simacai district, Lao Cai province

Ba bạn lớp em là Liễu Seo Phừ, Vàng Thị Mào, Liễu Thị Dứa rủ nhau đi làm cỏ trong vườn rau của nhà trường. Khi nào rỗi cùng nhau nhổ cỏ làm cho rau tốt để cả trường được thu hoạch. Mỗi năm các bạn trồng 2 lần, trường ăn không hết còn đi bán lấy tiền để nộp quỹ lớp. Mỗi đợt trồng chúng em bán được khoảng 200.000đ nghìn. Ở trường em, mỗi học sinh phải đóng 10.000đ một 1 năm, vì chăm sóc rau để bán nên cả lớp không phải đóng tiền quỹ lớp nữa.

Three of my classmates, Lieu Seo Phu, Vang Thi Mao and Lieu Thi Dua, were weeding the school vegetable garden. Whenever we are free, we weed together so as to help the vegetables grow for the benefit of the school. Each year we grow two crops of vegetables. If the school does not use all of them then we sell the rest to make money for the class fund. We manage to sell each batch of vegetables for around 200,000 dong. At my school, each student has to contribute 10,000 dong per year to the class fund. Because we take care of the vegetable garden, none of the students in our class has to pay his or her own money into the class fund anymore.

Em chụp các bạn lớp 7B đang múc nước rửa nhà vệ sinh. Các bạn đều 13 tuổi, tất cả học trường Phổ thông Dân tộc Bán Trú THCS xã Mản Thần, Simacai, Lào Cai. Các bạn rửa nhà vệ sinh vào lúc 2 giờ chiều, lớp 7B có lịch trực tuần. Em chụp các bạn rửa nhà vệ sinh vì các bạn rất nhiệt tình. Việc rửa nhà vệ sinh chẳng ai muốn làm cả nhưng không làm không được vì để giữ vệ sinh chung cho cả lớp và cả trường. Em muốn nói cần phải rửa nhà vệ sinh thường xuyên.

I took this picture of my friends in Class 7B drawing water to wash the toilet. They are all 13 years old, and all attend the Ethnic Boarding Secondary School of Man Than commune, Si Ma Cai, Lao Cai. They were cleaning the toilet at 2:00 in the afternoon. That week, Class 7B was in charge of cleaning. I took pictures of them cleaning the toilet because they were doing it very enthusiastically. Nobody wants to clean the toilet, but it is necessary in order to keep the general hygiene of the whole class and the school. I want to say that we need to clean the toilet frequently.

Tác giả / Author: Lưu Văn Thắng
Dân tộc / Ethnic: H'Mông
Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thần, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
/ Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Tác giả / Author: Lưu Văn Thắng
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Secondary Boarding School, Simacai district, Lao Cai province

Các bạn đang quét đường ở thôn Say Sán Phìn xã Mản Thẩn - Simacai - Lào Cai. Các bạn này đi quét đường giúp bà con trong thôn, vì đây là thôn làng điểm của xã Mản Thẩn. Nên xã nhờ nhà trường đi quét giúp nhưng ảnh hưởng tới việc học, nên nhà trường đã quyết định chọn mỗi lớp 5 học sinh. Trường có 6 lớp tất cả là 30 bạn, 30 bạn này không bị nhà trường bắt ép đi, xã cũng không ép mà là tình nguyện đi. Em nghĩ việc làm vệ sinh tốt cho mình, sạch mình, sạch cho người ta và cũng nghĩ rằng mọi người đến tham quan xã cũng thích. Sau mọi người đến tham quan thôn, người ta khen thôn này sạch thật. Em muốn nói rằng các bạn phải nhiệt tình và tình nguyện như các bạn đang trong ảnh này, đi làm vệ sinh cho bà con. Mai sau mình già còn có những đứa cháu trong xã tiếp tục những công việc này.

We were sweeping the road in Say San Phin village, Man Than commune, Si Ma Cai, Lao Cai. Say San Phin is the outstanding village of Man Than commune, so the commune asked our school to help clean the roads. Because the task could affect the students' schoolwork, the school chose just 5 students from each of the 6 classes, making 30 students in total. The school did not force these 30 students to go, nor did the commune: they went on a volunteer basis. I think keeping the commune clean is good for us and for others, including visitors to the commune. Visitors to this village often comment that it is very clean. I want to say that everyone should be enthusiastic to volunteer to clean up their village like the students in this photograph. In the future, when we are old, I hope there will still be students performing these good deeds in the commune.

My friends Lao, Pe and Long were sweeping the schoolyard in the morning before class. Every morning they spend around 10-15 minutes sweeping. They volunteer to do it; the task is not so tiring. The three of them are 10 years old and study in Class 4A, at the Si Ma Cai Ethnic Boarding Elementary. Long is the best student, especially in the subject of Vietnamese; the other two are just regular students. These two do not study hard - they go out and play more - so they are not so good at studying. I want to tell them that studying is very important, so they should study harder.

Tác giả / Author: Hoàng Đức Vinh
 Dân tộc / Ethnic: H'Mông
 Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai
 / Man Than Primary Boarding School Simacai district, Lao Cai province

Các bạn Lao, Pê, Long đang quét sân trường vào buổi sáng để vệ sinh, chuẩn bị buổi học. Mỗi sáng các bạn quét khoảng 10-15 phút. Các bạn tự nguyện quét, công việc này không có gì là mệt. Cả ba bạn đều mới 10 tuổi và học tại lớp 4A, tại trường Phổ thông dân tộc bán trú tiểu học Simacai. Bạn Long học giỏi nhất, giỏi nhất môn tiếng Việt, hai bạn còn lại học bình thường. Do hai bạn không chăm chỉ học, đi chơi nhiều cho nên học yếu hơn. Em muốn nói với hai bạn biết rằng học tập rất quan trọng cho nên hai bạn phải chăm học hơn nữa.

Tác giả / Author: Pinăng Thị Nhận
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường THCS Bán trú Nguyễn Văn Linh, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Nguyen Van Linh Secondary Boarding School, Bac Ai district, Ninh Thuan province

Bạn Pi Năng Thị Sáng rất chăm chỉ dọn vệ sinh và bạn cũng không ngại khi dọn bồn cầu. Hằng ngày bạn đến lớp rất sớm để quét lớp và tưới nước cho hoa. Nhà bạn có 5 người, bố mẹ bạn đều ngủ ở ngoài rẫy, bạn ngủ một mình ở nhà. Nhưng việc học bài đối với bạn Sáng là rất tự giác. Cái bóng điện nhà bạn bị hỏng hết chỉ còn một cái bên ngoài, dù thiếu ánh sáng, nhưng bạn vẫn học thuộc bài trước khi đến lớp. Bạn Sáng rất tự giác, việc rửa bồn cầu chẳng ai ngờ đến nhưng bạn không để có phải nhắc mới rửa. Bạn Sáng được nhiều thầy cô khen là học sinh ngoan vì bạn rất cố gắng mỗi khi làm việc, sân trường dơ bạn lấy chổi không chờ đến đội cờ đỏ nhắc. **Tính tự giác sẽ giúp bản thân mình tự tin hơn khi làm một việc nào đó và các bạn hãy học theo bạn Sáng nhé.**

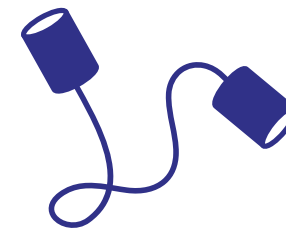
Pi Nang Thi Sang works very hard when cleaning up and she does not mind cleaning the toilet. Every day she does to school very early to sweep the floor and water the plants. There are five people in her family, but both her parents sleep in the field, while she sleeps by herself at home. But she always does all her homework voluntarily. The light bulbs at her house are all broken, except for the one outside, but despite the lack of light, she still learns by heart all her lessons before going to class. Sang is very proactive: nobody checks on who is cleaning the toilet, but she does not need the teacher's reminder to do it. Sang receives many compliments from the teachers for being such a good student because she always tries very hard to work: if the schoolyard is dirty, she takes a broom without a reminder from the red flag team. Being proactive will help us become more confident in our work, so let's follow the footsteps of Sang!

The names of the three boys taking the trash out are Kator Vien, Pinang Quan and Pinang Can. All three of them attend Class 7A at Nguyen Van Linh school. This year the three of them are 14 years old. They take the trash out to the area next to the school and burn it at the beginning of each week. The three of them clean up from 7:30 until 8:00 in the morning. In addition to cleaning, they also study very hard. The school still lacks cleaning equipment such as brooms and garbage scoops, so the students must contribute money to buy them. Through this photo I want to show my gratitude to these three boys and express my hope that they will clean up the school very well so that our environment will not be polluted.

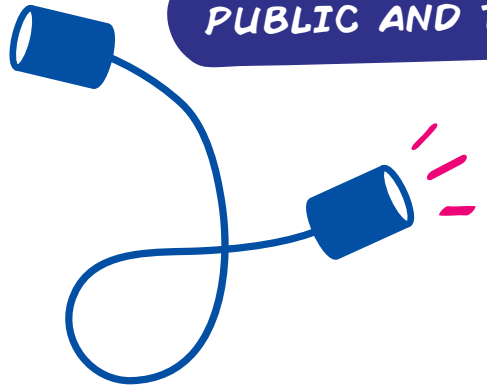
Tác giả / Author: Chamaléa Nhung
Dân tộc / Ethnic: Raglai
Trường Tiểu học Phước Tân A,
Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận
/ Phuoc Tan A Primary School
Bac Ai district, Ninh Thuan province

Ba bạn đi đổ rác tên là Kator Viển, còn bạn thứ hai tên là Pinăng Quân bạn đi cuối cùng tên là Pinăng Cẩn, ba bạn đều học lớp 7A trường Nguyễn Văn Linh. Năm nay ba bạn 14 tuổi, ba bạn đi đổ rác bên cạnh trường xong rồi đốt, thường xuyên làm vào đầu tuần. Ba bạn vệ sinh lúc 7h30 đến 8h. Ngoài vệ sinh ba bạn rất chăm chỉ học tập, đó cũng là lý do trong trường thiếu nhiều. Nhà trường không đủ để mua xúc rác và cái chổi, các bạn phải nộp tiền mua đồ vệ sinh. Qua bức ảnh này em gửi tới sự cảm ơn ba bạn và mong ba bạn hãy vệ sinh trường lớp thật tốt để môi trường không bị ô nhiễm.

CÔNG CHÚNG VỚI TRIỂN LÃM

PUBLIC AND THE EXHIBITION

Chelsea

Sau khi đi tham quan em thấy quốc zong của các bạn rất kho phain nhưng các bạn vẫn hồn nhiên vui vẻ em rất thích.

Họ tên
Nguyễn Trung Hiếu

June 6, 2014

What a wonderful exhibit. Definitely one of - if not the best - museum exhibit

I have seen in all SE Asia. I think giving children a voice is very important

This project should be done around the world. THANK YOU! - Robin
Montreal, Canada

Tô muốn gửi lời
chúc là tô rất muốn
tham các các, hiểu biết
về các tô muốn gặp các
tôi em ngo ngĩnh. Tô muốn
gửi quà ao tiếp, hiểu đi các ngo
lên. Tô muốn thăm cả hiểu con trên
đang ăn dưa, con các bạn cho đang trên
gì nào?
Tô là Lê Huy văn hay tô
lên lớp 1. ups me to
viet do.

Tô muốn gửi lời chào tới
các bạn dân tộc H'Mông. Các
câu chuyện của khi biết giúp
bố mẹ. Mà các câu bắt cả giúp
Sao cả lại có ở bùm? Nhà các
động làm cả gì? Tô nào cảm
me. tô là Hải Anh.
năm nay tô
học lớp 4

6/6/14
What a wonderfully touching
exhibition. The children did a brilliant
job taking the photos and explaining
the situation. It is great to see that
the children value hard work, school
traditional customs and hygiene.
The organizers did a superb job
and I'll highly recommend this
exhibition.
Cam on!
Angelina N

Đề em là đưa làm trẻ con thức sẽ trong chương trình
Ý nghĩa và lý thú hơn những điều tô muốn chia sẻ
với các em trẻ thì muốn nói
Nga

Hình ảnh tái sinh động và ý nghĩa
 Mình đã hiểu hơn về đời sống
 các bạn nhà ở miền núi, đặc
 biệt. Các tương lai mà mình thấy
 với các bé dù trong hoàn cảnh
 khó khăn. Nga ♥

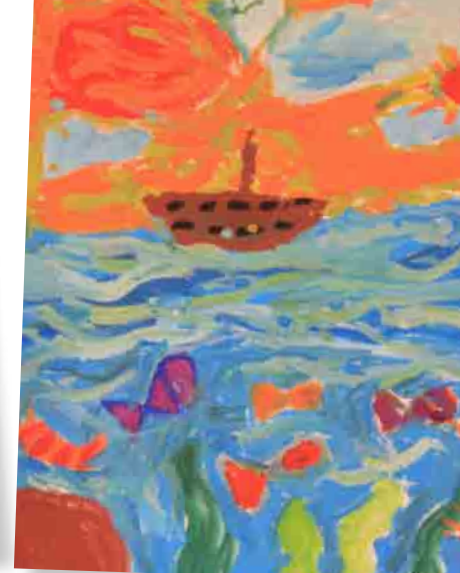
Cuộc sống của họ tuy vất vả
 nhưng rất ấm cúng. Mình
 khám phá! Chúc các bạn thật
 vui vẻ trong cuộc sống, luôn đạt
 thành tích tốt trong học tập.
 Xuân Anh

Những bức ảnh chân thực, đời thường thông qua
 thấy trong mắt bạn của tôi cũng như những đứa trẻ
 ở các miền. Trẻ bắt chày cho nhau, niềm vui lớn khi nhận
 được quà, bay me cho học anh... Tất cả đều thể hiện bản thân
 tôi thấy vui ý nghĩa, trên làm khá thú vị, đem lại niềm vui
 và có sự chú ý em thân phổ biến cho chúng tôi - những người
 làm công việc này đã suy nghĩ nhiều hơn về các thực tế
 với trẻ.

exhibition!
 -Karlie Drutz
 U.S.A.
 6/6/14
 I'm really glad I was able to see this
 exhibition. I think that giving kids
 the opportunity to document their
 lives and explain what is important
 to them knowing it will be shown to
 a broader audience is a great
 way to empower them & make them
 feel proud of where they come from
 Thanks!
 -Margaret Weiks
 U.S.A.

HOẠT ĐỘNG BÊN LỀ TẠI TRIỂN LÃM SIDE EVENTS AT THE EXHIBITION

Tôn trọng, tạo cơ hội
phát huy khả năng
Sống tạo của
hệ em.

Chúng ta sẽ:
Lắng nghe những gì các
em nói, tôn trọng sở thích
của các em, không ép
buộc các em
làm theo ~~quản lý~~ những
gì các em không muốn.

GDDT Lào Cai
Chỉ đạo ngành hình
bức áp dụng mô hình
của ISEE vào hoạt động
giảng dạy, t/c hoạt động
ngoại khóa trong các cơ sở
giáo dục trên địa bàn tỉnh Lào Cai.
Hàng
Hà Nga

CAM KẾT COMMITMENTS

Viết nhiều bài báo
nói lên tiếng nói của trẻ em

Tôi sẽ gần gũi và y/thương
các em hơn nữa để có thể
hỏi các em cần gì.

Lưu
Hè
Linh
Hãy tôn trọng trẻ em
và hãy tin là trẻ em làm
được, nên tổ chức nhiều lần
tập huấn cho trẻ em ở miền
núi và bất kỳ ở đâu. Xin Cảm ơn!
Tự tin lên.

BÁO CHÍ TRUYỀN THÔNG LẮNG NGHE VÀ TÔN TRỌNG TIẾNG NÓI CỦA TRẺ

Báo chí bắt đầu đồng hành cùng các nhiếp ảnh gia nhí người dân tộc thiểu số từ tháng 3/2014 với các chuyến thực tế tại Ninh Thuận, Đắk Nông và Lào Cai, và đạt cao trào vào dịp Tết thiếu nhi 1/6/2014 với triển lãm “Tớ kể bạn nghe” tại Hà Nội. Qua từng bài báo, phóng sự, các nhà báo đã chia sẻ với công chúng những cảm xúc chân thực của mình với tư cách những khán giả chia sẻ câu chuyện mà mình yêu thích. Các em đã làm nhà báo bất ngờ không chỉ bởi kỹ thuật chụp ảnh và chất lượng các bức ảnh, mà còn bởi khả năng quan sát tinh tế, sự quan tâm đến con người xung quanh, đến những vấn đề chung của cộng đồng và mong muốn tham gia mang đến những điều tốt đẹp.

Dự án lúc đầu chỉ tập huấn, dạy cho các em bấm nút và mở nút rồi cho các em mang về nhà tự chụp. Sau 2 tháng thấy thật bất ngờ sản phẩm ảnh đẹp tuyệt vời, thấy các em có sự chuyển biến rõ rệt. Bởi lúc đầu các em thường xấu hổ, ít nói nhưng dự án tôn vinh chữ “tự” (tức là: tự nghĩ ra, tự quyết định chụp cái gì, tự nói theo cách của mình, tự kể câu chuyện, tự chọn những bức ảnh đẹp...). Chữ “tự” làm cho trẻ em tự tin, cười nói rất nhiều.

Vi Giảng, Pháp luật & Xã hội, 31/5/2014

Qua đôi mắt trong trẻo của các em, cuộc sống quanh ta bỗng chốc tràn đầy tình yêu thương và niềm yêu cuộc sống... Đi cùng với những bức ảnh là những chú thích được các em nắn nót viết lại đã giúp người ngắm ảnh thêm hiểu về những tình cảm mà các em nhận nhủ qua các “tác phẩm đầu đời” của mình.

Nguyễn Chi, Dân Trí, 25/03/2014

Đây (dự án photovoice) là cách tiếp cận hai quyền, nghĩa là quyền được tham gia và quyền được phát triển, hai trong số bốn quyền của trẻ em đã được Liên hợp quốc quy định.

VTV1, tháng 4/2014

Nội dung những bức ảnh, những câu chuyện của các em vẫn tiếp tục là đề tài cho những thảo luận xã hội về cách thức để trẻ em tham gia hiệu quả nhất vào đời sống cộng đồng, phát triển tốt nhất năng lực của chính mình.

Hạnh Anh, Nhân Dân, 30/05/2014

Hình ảnh các em nhỏ dân tộc thiểu số hiện lên đầy triu mến và trân trọng khi các bài báo thường mô tả các em “hồn nhiên”, “trong sáng”, có “khả năng quan sát tinh tế”, biết “quan tâm đến mọi người xung quanh”, cũng như khen ngợi sự tự chủ, tự tin và khả năng tham gia của trẻ. Trên các kênh truyền hình quan trọng có những phóng sự và cả talkshow phân tích sâu về thông điệp, nêu lên sự cần thiết lắng nghe tiếng nói và tạo cơ hội cho các em tham gia.

Chuỗi sự kiện triển lãm “Tớ kể bạn nghe” được phản ánh trên gần 60 bài báo in và báo mạng, 15 phóng sự truyền hình và trên dưới 7 phóng sự truyền thanh từ các cơ quan báo chí lớn như Nhân Dân, Tuổi Trẻ, Đại đoàn kết, Nông thôn ngày nay, Vietnamnet, Dân trí, Vnexpress, Đài Truyền hình Việt Nam (trên các kênh VTV1, VTV3, VTV4, VTV5, VTV6), Đài truyền hình kỹ thuật số VTC, Truyền hình thông tấn, Truyền hình An ninh v.v... Điều đó cho thấy sự quan tâm, yêu mến của báo chí đối với tác phẩm của các em cũng như sức thu hút mạnh mẽ của triển lãm đối với công chúng.

Tin tức về triển lãm trên các kênh truyền thông xã hội của iSEE cũng đón nhận phản hồi tích cực từ người đọc, trên 700 bình luận thể hiện thái độ trân trọng, triu mến đối với các nhiếp ảnh gia nhí, nhiều độc giả tham gia chia sẻ thông tin và giúp lan tỏa thông điệp tới hơn 150.000 lượt người. Tương tự, các tờ báo mạng có chức năng nhận phản hồi độc giả (như Dân trí, Vnexpress...) cũng có hàng trăm bình luận đầy cảm xúc dưới mỗi bài về hoạt động photovoice của các em. Có thể nói “Tớ kể bạn nghe” cùng các thông điệp gửi gắm đã thực sự đi vào lòng công chúng.

Có những bức hình rất ngộ nghĩnh, hài hước nhưng cũng có những bức hình rất xúc động chân thực, những bức ảnh đã để lại trong tớ rất nhiều cảm xúc khác nhau, vui có, buồn có, khám phục có.

Quỳnh Anh, Sự kiện Online

Thêm một lần nữa, báo chí đã khẳng định khả năng của trẻ em và việc cần thiết lắng nghe tiếng nói của trẻ để hiểu hơn và tôn trọng ý kiến của các em, từ đó tin tưởng tham vấn trẻ em trong các vấn đề liên quan đến mình.

Ảnh đẹp, trẻ em vùng cao rất dễ thương, ngây ngô và thật hồn nhiên dù còn rất nghèo khó. Chúc cô giáo và các em nhiều sức khoẻ, ngoan và học tốt.

Độc giả Lê Hóa, VnExpress

MEDIA: THE NEED TO LISTEN AND RESPECT CHILDRENS' VOICES

The press first accompanied ethnic minority "junior photographers" in the field trips in Ninh Thuan, Dak Nong and Lao Cai in March 2014, and their presence crowned the occasion of the International Children's Day (June 1, 2014) with the exhibition "Hey friends! Listen up" in Hanoi. Through articles and reports, journalists genuinely shared their feelings with the public as viewers told their favorite stories. They were deeply impressed not only by the technical level and the quality of the images, but also by the children's sophisticated observations, their thoughts on people around them, their concerns about general problems of the community and their wishes to participate in bringing about good things.

The project initially provided trainings, merely taught them how to use the camera and then let them bring the cameras home to practice by themselves. After 2 months, it was surprising to see beautiful photos and the children's marked improvement. At first they were mostly shy and quiet, but the project honored the "by oneself" and encouraged the children to do things all on their own (to think, to decide what to capture, to speak out their thoughts, to tell their stories and to choose the best pictures). The word "by oneself" made the children confident, they smiled and talked more.

Vi Giang, Phap luat va Xa hoi, 31 May 2014

Through the bright eyes of the children, the life around us is suddenly filled with love and affection ... Along with the photo captions dedicatedly taken by the children. The captions have helped viewers understand more about the feelings that the children want to express through their "first masterpieces".

Chi Nguyen, Dan Tri, 25 March 2014

This (the photovoice project) is a two-way-approach, they have the right to participation and the right to development, two of the four children's rights regulated by the United Nations.

VTV1, 4 May 2014

The contents of the children's photos and stories continue to raise issues for social discussions about how to effectively engage children in the community life and enable them to develop their capacity in the best way.

Hanh Anh, Nhan Dan, 30 May 2014

In a loving and adoring way, the press portrayed the ethnic minority children as "innocent", "pure", having "the ability to delicately observe", "caring about the people around", as well as complimented their self-autonomy, self-confidence and ability to participate. Central TV channels featured reports and talk-shows analyzing in depth the messages, highlighting the need to listen to children's voices and create opportunities for them to contribute to a better society.

The event series of the exhibition "Hey friends! Listen up" has been reflected in nearly 60 print and online articles, 15 reports on television and 7 radio reports from major media agencies such as Nhan Dan, Tuoi Tre, Dai Doan Ket, Nong Thon Ngay Nay, VietnamNet, Dan Tri, VnExpress, Vietnam Television (on the VTV1, VTV3, VTV4, VTV5, VTV6), Digital Television (VTC), Thong tan Television, An Ninh Television (ANTV) and many others. This shows the interest and honor of the journalism community for the children's work as well as the strong attraction of the exhibition to the public.

Posts about the exhibition on social media channels of iSEE also received positive feedback from readers, over 700 comments showing public appreciation and love for the little photographers. Many visitors came together in sharing the information and helped spread the messages to more than 150,000 people. Similarly, the online newspapers with the feedback function (such as Dan Tri, VnExpress) also had hundreds of emotional comments under each post about photovoice activities. Broadly speaking, "Hey friends! Listen up" and its messages have really captivated the public's heart.

Some pictures are very funny, amusing but some are truly emotional. The photos have brought me so many different feelings. I feel happy, sad and admiration.

Quynh Anh, Facebook Event

Once again, the press has confirmed the ability of children and the need to listen to their voices to understand and respect their opinions, in order to believe and consult them in issues concerning themselves.

The photos are beautiful, the highland children are so lovely, innocent and adventurous though they're very poor. I wish the teachers and students health and a good life.

Le Hoa, reader of VnExpress

TỚ KỂ BẠN NGHE

HEY FRIENDS! LISTEN UP!

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Mỹ thuật: BOO

Trình bày:

Sửa bản in tiếng Việt:

Sửa bản in tiếng Anh: Alex Leonard

In 1000 bản, khổ 23x15cm, chất liệu giấy 9 Lives Silk, định lượng 115gsm, tại Công ty TNHH Thiên Ấn.

Giấy xác nhận ĐKKHXB số:

Quyết định xuất bản số:

ISEE.ORG.YN | FACEBOOK.COM/ISEEYN | ISEE@ISEE.ORG.YN